

L

Luma berrien eleak

2005eko Maiatza

2. zb. • 3 €

Elkarrizketa:

**Julen
Gabiria**

**Idazle Berrien
sorlanak,
iritziak, ipuinak,
poesiak, antzerkia,
liburu-iruzkinak,
solas eta jolasak
eta kronikak**

Arg.: Eustaquio Aguirreola. Pintor: Argizisturra-Pintor y Fotógrafo. Iturria: Kortada.

IDAZLE ESKOLA

www.asmoz.org/ieskola

Euskarazko olerkia - Saria: Gaztelua eta 9.270 euro.*

Euskarazko eleberria - Saria: Gaztelua eta 13.390 euro.*

Argibideak jaso, oinarriak eskuratu eta lanak aurkezteko helbidea:

"Irun Hiriko Kutxa Literatur Sariak 2005"

GUDAT, Illarra Bidea 4, 20018, Donostia.

Telefona: **943 000 850**. Faxe: 943 310 356.

e-mail: certamenes@begira.com

Lehiaketarako lanak onartzeko epea 2005eko ekainaren 11an itxiko da.

*Gipuzkoako Foru Aldundiak ezarritako salbuespenari esker, Sari hauek ez daude PFEZari atxikiak.

Aurkibidea

IRITZIAK

Mikel AYERBE • <i>Akordatzen naiz</i>	4
Arantza AURREKOETXEA • <i>Akordatzen naiz</i>	4
Maribel AIERTZA • <i>Akordatzen</i>	5
Josune ARANGUREN • <i>Gogo eta Gogoeta</i>	6
Maribel AIERTZA • <i>Ideiak eta barraskiloak</i>	7
Juan Luis MUGERTZA • <i>Gizonezkooen koroa</i>	8
Juan Luis MUGERTZA • <i>Gero Arte!</i>	8

NARRAZIOAK

Ainhoa ODRIOZOLA • <i>SMS-a Paradisutik</i>	10
Juan M ^a ZUNZUNEGI • <i>Basoa</i>	15
Araitx GARAITA • <i>Sendaketa</i>	16
Anttoni LOPETEGI • <i>Inoiz Berandu ez delako</i>	18
Leontzio ASOLO • <i>Amandrearenak</i>	19
Arantza URBIETA • <i>Anatomiazko lezioa</i>	21
Laida AZKARGORTA • <i>Isilpeko poema</i>	22
Joseba ZUBIZARRETA • <i>Masokismoa</i>	24
Izaskun JAUREGI • <i>Guardasol familia</i>	26

ELKARRIZKETA

Iker ZALDUA • <i>Julen Gabiriarekin eletan</i>	29
--	----

ANTZERKIA

Katixa GARATE • <i>Ez gara galduko</i>	36
--	----

POESIA

Arantxa AURREKOETXEA • <i>Homo Sapiens</i>	38
Aritz GALARRAGA • <i>Plagio pare batekin egindako poema</i> ..	39
Patxi LOPEZ DE TEJADA • <i>Bizitza</i>	40
Garbiñe ARANBARRI • <i>Haikuak</i>	41
Garbiñe ETXANIZ • <i>Arrosen Patriketan</i>	42

SOLAS ETA JOLAS

Pili AGIRRE • <i>ABD</i>	44
Arantxa AURREKOETXEA • <i>Asmakizunak</i>	45
Garikoitz ETXEBERRIA • <i>Abzedarioa</i>	46
Ander ZULOAGA • <i>37 segundu</i>	48
Asier IRIONDO • <i>Denbora pasa</i>	49

IRAKURKETAK

Beatriz ALEMAN ASITZ • <i>Barandiaran</i>	50
L. ASOLO • <i>Pololoak</i>	51
Mikel SANTIAGO • <i>Adio</i>	52
Edurne LAZKANO • <i>Bidanitik Ponte a Emara bizikletan</i> ..	53
Maidier URNIETA • <i>Elektrika</i>	54
Juan M ^a APAOLAZA • <i>Ezezaguna helbide honetan</i>	54
Isabel ETXEBARRIA • <i>J.M. Coetze-Lotsaizuna</i>	55
Maidier SUKUNTZA • <i>Arretxe, Griot</i>	56
Mikel AYERBE • <i>Belarraren ahoa</i>	56
Mikel SANTIAGO • <i>Karidadeko Benta</i>	57
Markos UNTZETA • <i>Nire anaiaren kotxeko argiak</i>	58

KRONIKA

NOR DA NOR

ARRASTOA

© IDAZLE ESKOLA

Zuzendaria:

Tere Irastortza

Idazkuntza Kontseilua:

*Tere Irastortza, Vicente Huici,
Jose Mª Velez de Mendizabal.*

Idazkuntza Kontseiluko ikasleak:

*Maribel Aiertza, Arantxa Aurrekoetxea,
Juan Mª Apaolaza, Isabel Etxeberría,
J.L. Mugertza, Iker Zaldúa.*

Argazkien antolaketa:

Iker Zaldúa eta Tere Irastortza.

Eustakio Agirreolea, Bergarako argazkilaria
Bergarako Udaleko Udalgabeko Argazkilaria
Argazkien artxiboak lagatakoak. *Eustaquio Aguirreolea. Pintore eta argazkilaria. Pintor y Fotógrafo* liburutik atera ditugu. Bergarako UNEDeko trantzitueta argazkiez Iker Zaldúa eta Juan Mª Apaolaza arduratu dira.

Maketazioa eta Inprimaketa:

K3 Inprimategia.

Amillaga 1 - 6. Pab. - 20570 Bergara.

L.G.: SS-803/04

L. LUMA BERRIEN ELEAK SALGAI PUNTU HAUETAN:

DONOSTIA: Delta (E.S.T.E.), Bilintx, Hontza. • BILBO: Urrekindorra • IRUÑA: Xalbador, Auzolan, Kalaska (Zabaldi elkarte). • GASTEIZ: Arriaga • LEGAZPI: Ekai • AZPEITIA: Eklipe • SOPELA: Nikola Euskaltegia • ONDARROA: Zurrur-Murru • DURANGO: Denda-Hitza • BEASAIN: Gaztetxea • GAZTELU: Herriko Taberna • ZEGAMA: Mª Jexuxen denda HERNANI: Lete liburudenda • BERGARA: Etxepare.

• *Akordatzen naiz* •

Akordatzen naiz, nola ixilik egoten ikasi behar nuela esaten zidaten txikitan.
Agian inoiz ikasiko ez dudalako, orain hitzak neurtu nahi ditut,
ixiltasunak mugarik duen jakiteko
besterik ez bada ere.

Mikel Ayerbe

Arg.: J.M. Olazabal. Paper baritatu. "Eustakio Agirreolea, Pintore eta Argazkilaria, Pintor y Fotógrafo" liburukoa.

• *Akordatzen naiz* •

Iaz,
Idazle Eskolan hasi ginela:
boligrafoak dardarka,
orri zuriak gure zain.
Akordatzen naiz
lehenengo esaldia idazteko
aste beteko epea eman zigula irakasleak
eta
Perpetua, Cortazar, Calvino... irakurri genituela.
Akordatzen naiz
larunbatero klasera joaten ginela
eta kafea hartzera,
etxerako lanak ez zirela errazak
eta irakasleek ez zutela etsi.

Arantza Aurrekoetxea

• Akordatzen •

Akordatzen naiz
 nola erreskatatu genuen Lilith
 Bibliako lerro ezabatuetatik;
 eta ahanzturaren amaraunak kenduta
 goreneko aldarean gurtu genuela
 emakumeen aitzindari.
 Akordatzen naiz
 luzaz jolastu genuela Plagiokin
 Bernardo talde buru hartuta;
 eta ez jolas-orduan preseski.
 Akordatzen naiz
 inork gutxik egin geniola Boicotti boikot;
 eta igarkizunak asmatu genituela;
 eta ipuin asko hasi eta bateren bat bukatu genuela;

eta aldizkari bat kaleratu genuela
 praktiketako L larriz badaezpada,
 letra txikiez nekatutako
 argitaletxeetako begiei lana erraztu asmoz.
 Akordatzen naiz
 irakasleek idazletzat hartzen gintuztela,
 eta erreketan piraguetan ibiltzen lagundu ordez
 itsaso handietara bultzatzen gintuztela
 flotagailua eskolan utzita;
 Ai Ama, Aita eta Espiritu Santua!
 zatozte nigana!
 nik, aitortzen dut, ez dakit igeri
 eta ez dakit sekula jakingo dudan;
 baina hain maite dut itsasoa ...

Maribel Aiertza

Arg.: Eustakio Agirreolea, Kristalezko plaka. 10x15. E. Agirreolea liburukoa.

• *Gogo eta Gogoeta* •

Gogoz hasten den oro gustura bukatzen dela esaten zuen amamak. Eta mugaegun jakin bat duten esperientziak gehiagogo aprobetxatzen omen dira, horrexegatik, bukatzen direlako, ez direlako betiko, beste zerbaiten atari izan edo ez, pausoa pauso delako beti. Hala gertatuko zait niri ere.

Gogoz hasi nuen iEskola, uler bedi Idazle Eskola.

Go! Go! esaten diot nire gogorputzari zapatu gogoizero, dantzan jarri nahi izaten dut, baina ezin! Batzuetan besteetan baina errazagogo irteten dira hankak izara artetik. Astegunetan baina gogoizagogo esnatu beharra izaten dut lagunak bila etortzen zaizkidanean, nire zain izatea nahi ez badut behintzat.

Gogoiko klasera sartu baino lehen kafetxo bat hartzen dugu larunbatero, leku berean, ordu berean. Oso preziso.

Oso bero. Pizgarriak nire eztarria ukitzen duen momentuan, automatikoa itzaltzen dut: off. Eta kito. Banagogo gogoiz interesgarri bati aurre egiteko prest baino prestuagogo.

Gogorriak ikusten ditut lehen orduan zehar. Gogorriak gelako leihoetan zintzilikatzen ez diren gogortinak, gogorriak hurkoaren begiak, gogorriak nire hurrengo bertsoaren letrak, gogorriak izerdiaren izerdiz idatzitako lehen lau hitzak.

Gogorragoa izangogo zelakoan nengogoen, baina, gogoz hartuz gero... *go! go!* esaten diot gogoizero nire bu-ruari, eta besoak iratzargailua itzaltzen du beste bost minutuz.

Josune Aranguren

Go!
Go!

• Ideiak eta barraskiloak •

Azkenean aurkitu dut idazle izan eta gosez ez hiltzeko platera. Oker zeundeke bidea idatzi behar nukeela uste baduzu; ogia busti nahi baldin badugu idazle-sukaldari izatea beste erremediorik ez daukagurean.

Horretara jarrita, gaiak aukeratzeta eta biltzea izan daiteke zailena. Hori, noski, geure eskuarez — parkatu, esku-buruez esan nahi nuen — bildu behar baditugu, zeren beti daukagu auzoko baratzera edo merkatura joan eta produktu fresko askoak eskuratzea. Plagioa ez omen da pekatu. Edonola ere, zabil-tza argi, jeneroa punta-puntakoa izan dadin.

Gure platererako oinarrizko lehen osagaia ideiak izango dira. Ezinbestean. Urri egon arren, ez omen dira zailak aurkitzen; edonon omen eta, gainera, ez omen inoren.

Barraskiloak bezala. Hauek, euri zein eguzki, edozein baratze eta horma-zulotan aurkituko dituzu. Ez utzi hosto, ez harri zurkolorik arakatzeke. Eta base-rritarrak zaunka egiten badizu, “*lo que hay en España es de los españoles*” zioen kaletar biltzailearen arrazoia defendatu behingoz. Behin-behingoan ulertuko dizu, halabeharrez belarriak horretara jarriak izango ditu eta.

Behin ideia eta barraskilo guriak bilduta neurriko saltsa ontzea dagokizu, platera gosegarri eta digeritzeko erraza gerta dadin. Horretarako lurreko izaki per-txenta eta apetatsuak diren zizak baliatzea proposatzen dizut.

Nik, hiru osagai jarri dizkizut saskian. Gatza eta piperrari zeuk neurria hartu. Jantzi amantala eta hasi sukaldean. Mantela Durangon abenduan.

Maribel Aiertza

Euskal literaturaren erreferentzia nagusia
Hilero 45.000 bisita

www.idazleak.org

Euskal Idazleen Elkartea
 Zemoria, 25 • 20013 DONOSTIA
 Tel.: 943 27.69.99 • Faxe: 943 27.72.88

• *Gizonezkoon koroa* •

Gizonezkook ez dugu oso gogoko koroa. Gizonezko asko ez omen gara bat ere monarkikoak. Hori begibistakoa da. Itsusitu egiten gaitu, antza, edergailu horrek. Hori oso nabarmen gelditu zen lehengoan lagun batekin izandako elkarrizketa batean: —*Atsekabetuta nago oso!* Esan zidan bat-batean, kezkaturik. Arduraren tamaina zuritu aldera-edo —*Ez da horrenbestekoa gizona!* *Lehengoa zara, motel!* erantzun nion. —*Lehengoa! Bai zera!* Orain hobeto dago. Orain la-

saiago dago: denborak zauriak sendatzen ditu. Bilboko kafetegi dotore horietako komun batean jabetu omen zen zoritxarraz, urak eskuetatik txirrista egin bitartean. —*Horrelako lekuetara ezin da joan!* esan nion txantxetan. Elkarrengandik banatutakoan, lagunak esandakoa burutik kendu ezinik egin nuen etxerako tartea, neu ere apurtxo bat kezkaturik. Baiez izan ostean, nire lagunari ustekabeak egindako kaltea neren horrenbesteko eraginik ez izateko

etxeko komuneko ispiluen angulo egokia topatzen aritu nintzen, soslai ipinita, baina alperrik. Nire etxeko ispiluak ez dit salatu nahi. Ez du nire erregaldia zailantzatan ipini nahi. Itxoiten egon beharko dut kafetegi dotore horietakoren batera joan arte. Dena den, ez dakit mereziko duen, zeren eta orain arte moduan askoz zoriontsuagoa bizi izan bainaiz koroaren berri izan gabe.

Juan Luis Mugertza

• *Gero Arte!* •

Banoa. Neu ere beste asko bezala laster hemendixe noa; baina ez dakit nora. Baliteke oso urrutira joatea. Baliteke. Edota bertan gelditzea, zuengandik gertu. Baliteke.

Joateko aukeratu dut. Ez dituzue bere **PI! PI! PI!** hotsak entzuten? Nire bila datorren trena da, aspaldian itxoiten egondakoa. Ez, ez galdetu, faborez, zergatik aukeratu dudan bidaia hau. Eta ez gelditu niri begira ezagutuko ez baninduzue bezala, mesedez! Gauza bat ahaztu aurretik: ez etorri agurtzera, bakar-bakarrik egin nahi dut bidaia hau.

Oraindik ez dakit lehenengo, bigarren edota hirugarren klasean joango naizen, ezta nire bidelagunak nolakoak izango diren ere. Ez dakit. Hori gerotxoago jakingo dut: laster batean. Bidaiaren bukaeran itxoiten egongo direnak ere, ez dakit nongoak izango diren. Itxura denez, horrelako bidaietan mundu osotik etorritakoak batzen gara. Horregatik oso bidaia bitxia eta aberatsa izango da noraezean eramango nauena. Behin bakarrik burutu daitekeen horietakoa izango baita. Abenturazale handienek egiten dutenen antzekoa: bertan hasi, baina bueltarako pista handirik ematen ez duena.

Abitzear dagoen bidaia honetarako ez dut gauza handirik eramango. Zertarako. Soinean jantzitakoa baino ez dut eramango, gainontzekoa, hots, traba baino egiten ez duena bertan utziko dut: zuentzat, familiakoetzat. Arren, ez haserretu banatzean, goitik begira izango nauzue eta. Dena den, badaezpada, joan-etorrirako txartela erosiko dut, zeren eta baliteke bertako giroa ez

gustatzea eta berriro etorri behar izatea zenbait lekutan bezala txakur legez ez bada, hezur eta azal. Badator. Banoa. Gero arte! Roman.

Juan Luis Mugertza Unanue

GALEUSCA

Poesia antologia (1990-2003)

2003ko azaroan, Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC), Asociación de Escritores en Lengua Galega (AELG) eta Euskal Idazleen Elkarte (EIE) Gernikan bildu ziren, XX. Galeuscan, "Memoria eta Historia" lemapean.

Testuinguru horretan erabaki zen *Galeusca, poesia antologia* (1990-2003) hau prestatzea eta argitaratzea, azken urteotan euskaraz, galegoz eta katalanez idatzitako obra poetikoaren erakusgarri izan dadin. Horretarako, idazle elkarte bakoitzak 15 autore hautatu zituen eta bakoitzaren bina olerki jasotzen dira bilduma honetan, hiru hizkuntzetan.

GALIZA

X.M. Alvarez Cáccamo
Antón Avilés Vinagre
Estevo Crerus
Emma Couceiro
M.A. Fernán-Vello
M.M. Fernández Teixeira
Bernardino Graña Villar
Xoxé Luis Méndez Ferrín
Olga Novo
Pilar Pallarés
Chus Pato
Luz Pozo Garza
Xavier Rodríguez Baixeras
Xavier Seoane
Xohana Torres

EUSKADI

Luigi Anselmi
Rikardo A. Diaz de Heredia
Jon Benito
Itxaro Borda
Harkaitz Cano
Igor Estankona
Tere Irastortza
Amaia Iturbide
Karlos Linazasoro
Juan Ramon Madariaga
Miren Agur Meabe
Juanjo Olasagarre
Joseba Sarrionandia
Castillo Suarez
Kirmen Uribe

CATALUNYA

Montserrat Abelló
Sebastià Alzamora
Josep Ballester
Maria Beneyto
Narcís Comadira
Miquel Desclot
Manuel Forcano
Felícia Fuster
Ramon Guillem
Jordi Pàmias
Francesc Parcerisas
Teresa Pascual
Jaume Pérez Montaner
Ponç Pons
Jaume Pont
Cèlia Sánchez-Mústich

SMS-a PARADISUTIK

Oinak amildegiaren ertz-ertzean jarrita, basamortuaren goritasuna osoki ikus zezakeen, zabal zeru marraraino. Bere basamortua zen hura, bere zerua, baina aldi berean arraroa, ezohiko zeru eta basamortua. Supituki, oinutsen azpian lurraren sostengua falta zuela eta ikaraz, amildegian behera zihoala ohartu zen, garrasika begi-ahokak zabalduz. Atzera egin nahian astinduta esnatu zen, eta buruarekin osteko harri tontorra jo. Kokoteko minak baino gehiago, ipurdia lurrean jesarrita sentitzeak lagundu zion ametsetik ateratzen. Eskuaz burua igurtziz, baretu gabe oraindik bihotz taupadak, *Ngiyak* izpia ikusi zuen. Tribuko gizon-zekoek goian jarritako ohol eta harrizarren artetik, lotsagabe sartzea lortu zuen argi izpi bakar filigranazkoa. Ez zuen izpi hark zegoen haitzarteko iluntasuna samurtzen, informazio preziatua eskaini arren: egun argi zen.

Argi zeukan Daniela ahizpak: liturgiako garairik ederrera zen abendualdia Azken notaren harmonikoak oraindik airean jolasean zebiltzan. Geldi-geldi egon zen ohi zuenez, behean belaun aulkien tirri-tarra sumatu arte. Listo. Ugaritzen zihoazen pauso hotsak baino leunago oraindik, altxa zituen oinak pedaletatik. Partiturak bildu eta oboea, flauta, fabordoia eta zelestea sartu zituen keinu mekanikoan. Erregistro guztiak bere lekuan, itzaltzeko teklari ematea besterik ez zitzaion geratzen, hauspoak hustean botatako hasperenari adi. *Veni, veni, Emmanuel* doinua oraindik buruan eta besapeko karpetatxoan, kaperarako ezkilara pikoak jaitsi zituen kontu handiz. Espero bezala Domenica ahizpa zuen zain behean, bastoiak eta Brigida ahizpak lagunduta. Irribarrez begiratzen zion eskuaz gerturatzeke keinua eginez.

- Miraririk bada —esan zion ia belarrira— hori gurean gertatzen da, organuan esertzen zaren bakoitzean.

- Miraria izango da egongela txiki honetan denak kabitzea, baina ez beldurtu, zazpik jaten duten lekuan zortzik ere jaten dute eta.

Ez zitzaion asko kostatu Greg etortzeko konbentzitzea. Gogoz sumatu zuen; izan ere, banandu zenetik ez zuen gizajoak bizitza soziala egiteko aukera handirik izan.

Telefonoa oraindik eskuan, prestatu zuen mahaiari begira geratu zen, begiak erdi irekita erakusketa batean,

artelan bati begira ari dena bezala paratuta. Fionna-ren ondoan jarriko zuen beste plater bat; mahai obalatuen abantailak. Fionna ere aske zegoen eta agian, zerbait interesgarria gertatuko zitzaien gau hartan. Sukaldetik beste plater eta mahaitresnekin itzuli zenerako, onena pentsatu zuen norberak nahi zuen lekuan jartzea zela. Izan ere, lagunarteko bilera ezformala zen hura. Mahaiari azken ukituak eman eta berriro begiratu zion. Perfektua. Are gehiago bulegoan ze berandu bukatu zuen kontutan izanda. Sakon hartu zuen arnasa, satisfazioz. Bazuen lagunekin egoteko gogoia, eta primerako gaubeila izateko trazaz zetorren hura. Amaiera gisa, labearen zain prest zeukan sagar-sufflea. "Garagardoa!" oihukatu zuen bat-batean, eta ziztuan frigorifikorantz jo. Han zeuden, eskerrak, jadanik freskatzen. Arnas hartu zuen. Sarrailean giltza hotsa entzun zen segidan.

- Paula, neu naiz! Garagardoez akordatuko zinen ezta? —Phil zen, bere senarra—. Badakizu freskoa gustatzen zaidala.

Ilunpe hartan fresko egon arren, kanpoan bero galanta egingo zuen honezkero. *Ngiyak* hankak uzkertuta, orpo zartatuetako pitzadurak zenbatzen zituen, behin eta berriz hatzekin bere erliebea birpasatuz. Ama, aita eta nebak etorri zitzaizkion burura, lehoiak bezala itzalean seguru, bero galgarriari ihes egin nahita. Aita deskantsuan; herriko amakideekin belarra harrotzen edo alezko apaingarriak egiten ama. Besoak gurutzatu zituen belaun minberatuen gainean eta kokotsa jaso, begirada ilunpetik at, urrunera zuzenduz. Dagoeneko eginak izango zituzten bere lepoko eta txorkatiletako berriak. Basamortuaren kolorekoak behar zuten: gorri, laranja biziak, tartean pinporta zuri eta beltzekin. Besteen aurrean emakume bezala agertuko zuten koloreak. Bere burua ikusten zuen *Ngiyak* handik ateratzen zutenean koilare hura jantzita. Ezin ederragoa ikusten zen, suzko koloreek bere azal ebanozkoa inguratzen, emakume bihurtuta. Burua igurtzi zuen.

Besoa luzatu eta kalabatatik ur tragoxka egin, freskoa hura ere. Gero, eskuak busti eta izterrondora eramanez, ikusi ezin zuen lika gorrista garbitzen saiatuz. Zenbat aldiz jardun ote zuten hortaz lagunek. Ur-potzurako bi-dea egokia izaten zen horretarako. Mutilik ez eta emakume helduei aurre hartuz, kukuma buruan, min bortitz eta odol jario amaigabeak irudikatzen zituzten txu-

txumutxu artean. Ez zen horrela izan, eta handik ateratakoan hala esango zien lagunei. Burua igurtzi zuen. Min bizkarrean eta belaunetan zuen *Ngiyak*, haitzarte estuak ez ziolako nahi bezala luzatzeko lekurik uzten. Ezarrera aldatu zuen ahal zuen moduan, aldamenaren gainean etzan, besoa luzatu eta haren gainean burua jarriaz. Horrela behintzat hankak luza zitzakeen. Beste eskuaz burua igurtzen zuen, behin eta berriro kadentzia berdinarekin. Hazi nahi zuten ileen azkura baino, aiztoaren arrasto orbanduak nabaritzen zituen esku ahurrean. Loalditxo egingo zuen berak ere, aitak bezala, ahal zuen eta. Begiak itxi eta irriñoa atera zitzaion, ilunpean alferrik galdu zen hortzen zuria erakutsiz: inbidia galantaz begiratuko zioten handik ateratakoan lagunek.

- Gure lagundiaren bokazioa zein den badakizu —berretsi zion Ama Nagusiak mahaiaren bestaldetik— Kontenplazioak errezoa esan nahi du, horra jainkoa eta gizonengana hurbiltzeko gure bidea. Errezoa bera bakarrik nahikoa da beraz.

Eskua altxatu zuen eta begiak itxi, Danielak jada ezpainetan zuen erantzun sutsua geldituz, zorrotz, eztabaida amaitutzat emanaz. Ukondoak mahai gainean jarri zituen ondoren, beregana hurbilduz, eta behatzak elkarlotuta oraindik, ahotsa leundu zuen nabarmen.

- Bizi betera iristeko, Daniela ahizpa, aurretik jarri behar duzu gure eta zure bokazioa.

Daniela alfonbrako marrazkiei so egon zen segidako isilune amaigabea. Ez zuen behin ere gustuko izan emakume hura, eta debeku horrekin orain, ezin zion aurpegira begiratu ere egin. Ama Nagusia berriro atzeratu zuen aulkiko gibelaldera, ozen hasperen eginez.

- Badut beste ohartxo bat, zure nebak deitu digu bisita bat eskatuz, ordu-erdi barru hemen izango da.

Arindura sentitu zuen Danielak bere atzean bulegoko atea itxi ondoren. Ez zen berri onik izaten Ama nagusiak

Yves Klein. *Antropometria (gorrituta)*.

siak bulegora deitutakoan. Aurrean korridore luze-zabala zeukan zain. Patxadaz ekin zion, xakezko harlauzetan erregina bailitzan nahierara mugituz. Denbora zeukan oraindik neba etorri arte. Harlauza ilunek soinu baxuagoa zuten zapaltzean krema kolorekoek baino, Danielak bi tonuko aldea kalkulatzeko zien. Eskailera jaitxi eta berariaz lauki jakin bat zapaldu zuen, azpitik hutsa zegoelako edo, *re* bat ematen zuena. Berriro beste korridore bat. Berri onik ere izan zen oraingoan, eskerak. Zertara ote zetorren Vinni? Azken aldirian estrako bisitak eskatzea ohitura bihurtu zuen, baina ezer berririk esateko ez. Chiara eta ttikiak ongi zeuden, lantegia ondo zihoan...baina neba goibel ageri zen. Lantegia

Albert Durero. *Adan eta Eba*.

aurrera ateratzea oso nekeza izan zen nebarentzat, ez zen berak aukeratuko zukeen lana. Aita hil zenean garai petralak, denaren kargu egin behar izan zuen, zorrak barne. *Velis nolis*, nahien nahi ez. Espresio bera erabili zuen Ama Nagusiak bulegoan: handik aurrera, maitinetan ez zen kanturik egongo, ezta abendualdian ere. Debekatua. *Velis nolis*, nahita nahi ez. Alferrik protestak, obediencia zor. Garai petralak izan ziren haiek denontzat, berak musika ikasketak utzi behar izan zituenekoak, nahi ala nahi ez.

Gabriela ahizpak atera zuen pentsamendu haietatik, bere anaia zain zuela esanez. Danielak pausoa bizkortu zuen bi tonuko alde zeukan korridorean. Lekaime baikoitzak bere pausajera zeukan eta melodia propioa ateratzen zien xakezko tekla haiei. Danielak begiak itxita asma zezakeen nor zebilen handik. Berak ere izango zuen bere musika, baina norberari zaila egiten zitzaion

bere doinua harrapatzea. Ibilera bizkorra zuen eta erritmo alegera zuela zekien soilik, *andantinoa*. Komentuko harrerara iritsi zen azken pentsamendu hauetan. Kurioso halere, askotan korridoreko melodia ez zen bat etortzen pertsonaren izaera edo sentipenekin. Domenica ahizpaz akordatu zen, xahar eta malenkoniatsu, bere bastoiarekin hiruko erritmoan, iraganbide ilun haietan, *La Traviata*-ren brindisaren haserako konpas alaien erritmoan. Harrerako egongelan, eta sofan jarrita, kapela eskuetan zegoen Vinni, Milango negozio gi-zon pres-tua.

- Negozio makala egin zenuen ba nirekin ezkontzean! —oihu egin zuen Normak, Mark bere senarrari ukondoko bat ematen zion bitartean.

Guztiek gogoz barre egin zuten, baita Greg eta Paulak ere. Azkenean Greg bere ondoan jarri zen, eta oso jator eta hizlari egon zen afari osoan. Phil mahaiaren beste puntan zegoen, Calvin-ekin mundua konpontzen ez jakin zenbatgarrengo zerbeza botila eskuan.

- Oso polita zaude orrazkera horrekin. Ilea moztu duzu ezta?

- Bai, gaur bertan bazkalondo-

ko tarte batean.

Norbait konturatu zen behintzat. *Gambino's*-tik ekarritako oilasko hondarrak pilatzen ari ziren, eta laster postrea zerbitzatzea tokatuko zitzaion. Presaka sukalderrantz joan zen Paula eta sufflea laberatu zuen, aurrez bero-bero zuen labean. Tinbrea jarri zuen hamabi minututan jotzeko eta pilatutako zerbeza botila hutsak zakarretara botatzeko aprobetxatu zuen. Tertuliara bueltatu zenean, gai sakonetan zebiltzan igeri, Lilith izeneko norbaiten biaz edo jardunean. Mark ari zen jotake:

- Ba ebanjelio apokrifoetan agertzen duk emakume hau, Adan-en lehenengo emazte bezala —auditorioari begiratu zion jarraitu baino lehen konferentzia bat ematen duenaren airez— Eva ez bezala, Lilith lurretik egin zian Jainkoak, Adanen pare, Jainkoaren irudi eta antzera. Beraz biak berdinak hituen. —Keinuka ari zen Mark, esku banatako behatz indizeak parean jarrita— Hori

horrela, Lilithek ezin zian jasan Adanen exijentzi asko... badakizue... oherakoan eta...

- Sexuaz. Ziur sexuaz ari dela nire senarra. Bar-kaiozue, apaizen edukazioa —eten zuen Normak bur-
latti. Algarak.

- Ba bai... ez omen zian nahi berak azpian egon, gainean baizik eta Adanek ezin hori jasan eta... —traba-tu egin zen eta tragoxka egin zuen andrearen edalontzi-tik— azkenean behintzat paradisu-tik alde egin zian Lilithek, basamortura. Damutu omen huen Adan tipoa, baina berandu, Lilithek ez zian bueltatu nahi izan.

- Aupa Lilithek! —entzun zen ezus-tean. Phil eta Calvin ziren, norengatik ari ziren ondo jakin gabe baina airean topa egiten.

- Ba bai, bai... —segi zuen Markek ahotsa altxatuz zalapartari gailentze-ko— Adan gizaixoa berriro bakarrik eta Jainkoak Eva egin zion...baina kontuz! Berriro akats berdina errepika-tu gabe, Adan-en saihetsetik, gizonaren eta ez jainkoa-ren irudi eta antzera. Horregatik Adanen menpeko huen Eva, esaneko eta otzana.

Calvin eta Phil ez beste guztiak isilik geratu ziren pentsatzen. Haiek Liverpool-az ari ziren orain.

- Jainko alubita! —esan zuen Fionnak zigarro ke artetik— Hori egiteko, gordetzea zeuzkan abilezia ho-riek.

- Eta zer gertatu zen Lilithekin basamortuan? —galdetu zuen Gregek.

- Ba denetarako historiak zeudek horretaz —erantzun Markek konferentzia keinua berriro hartuz— Batzuetan deabruarekin seme ugari izan zituela agertzen duk, su-ge bihurtu eta paradisura bueltatu zela ere irakurri diat, Eva tentatzaera.

- Tuntuna tentatzea, hara zer lan zaila! —Fionnak ahopetik.

- Ikusi dizkiaten errepresentazioetan, ile ikaragarri luzeko emakume bikain gisa agertzen duk —eskuekin kurba ikusezinak marrastuz— Tira ba... kañon esaten den horietakoa. Tentagarria bai behintzat. Denetarako bertsioak zeudek bada, bere egunak aspertuta, ilea behin eta berriro orrazten pasatu zituela dionik ere bada.

- Ba niri oso istorio interesgarria iruditzen zait, eta gainera...

Labearen tinbre salatariak eten zuen Paula-ren inter-bentzioa. Sukalderantz joan zen korrika, Norma atzetik zuela. Buelatu ere hala bueltatu ziren, Paula lehen, igo-tako sufflea eskuetan oreka ezin mantenduz eta Norma

atzetik, taula bat koilara handi batekin joz pregoilari.

- Lagunok sagar sufflea daukagu eta ez duk *Gam-bino's*-koa, Paulak berak egin dik!

Txalo zaparrada izan zen jarraian. Phil eta Calvinek, politikaz hitz egiteari utzi eta “Sufflea! Sufflea!” oihu imintzioak egiten zituzten barrenetik.

Mahian jarri eta Paulak banatzeari ekin zion. Oilasko hondarrak eta plater zikinak jasota, postreko platerak ondoan zituen, bakoitza bere zatiaren zain. Begi guztiak bere gain sumatu zi-tuen, baita Phil eta Calvinenak ere.

- Ez dakit... ez dakit nolakoa egongo den. Amari deitu behar izan diot, zalantzak nituen eta...

Koilarea sartu bezain pronto, aire bero putzkada sentitu zuen eskuan, eta suffleak beherantz egin zuen, barre-netik saltsa horizta irteten zen bitartean sagar zati erdi gordinez apaindua. Koi-larea utzi eta eskuak ahora eramatera zihoan.

- Bi gauza egiteko balioko duzue ba... eta zuk bie-tatik bat bera ezin egin ondo!

Phil zen, bere senarra, barrenetik hura ere. Calvinek bakarrik egin zuen barre oraingoan.

Barren barrenetik ateratzen zitzaion ahots hura, bere urdaila hizketan ari zen eta jatekoa eskatzen zuen. Iluntasun erabatekoa, izpia ere lotara joana zen aspaldi. Haitzartean ezik, kanpoan ere ozen entzungo zirela iru-ditzen zitzaion *Ngiyari* bere sabelaren aieneak. Laster amaituko zen bere kalbarioa. Burua igurtzi zuen, eta iletxo doiak nabaritu. Hauek haztean ateratzen zuten zarata ere entzun izango zukeen, tarteko tripa orroen-gatik ez balitz. Laster etorriko ziren herriko gizonak, bera handik ateratzaera. Haien artean bere aita egongo zen, harro, bere alabak errittoa zintzo bete zuelako. Hala esan zion egun batzuk atzera, ama eta bera oso pozik egongo zirela bere zain. *Ngiyak* sartzeko unea gogoratu zuen, urteak pasa zirela esango zukeen. Pozik sartu zen, azken begirada aitari irribarretsu eskainiz. Agian horre-gatik harritu zuten hainbeste *Ngiya*, aitaren begi eta ma-sailetan ikusitako malkoak.

Lo hartzen saiatuko zela pentsatu zuen jarraian. Gor-putza laxatu zuen, loaren zain, eskua ordea ikasitako bidean, bere kasa, zuzentzen zitzaion makur zuen burura.

Burumakur zihoan anaia, baina azkenekoz buelta eman zuen arreba agurtzeko. Sarrerako eskaileren gore-

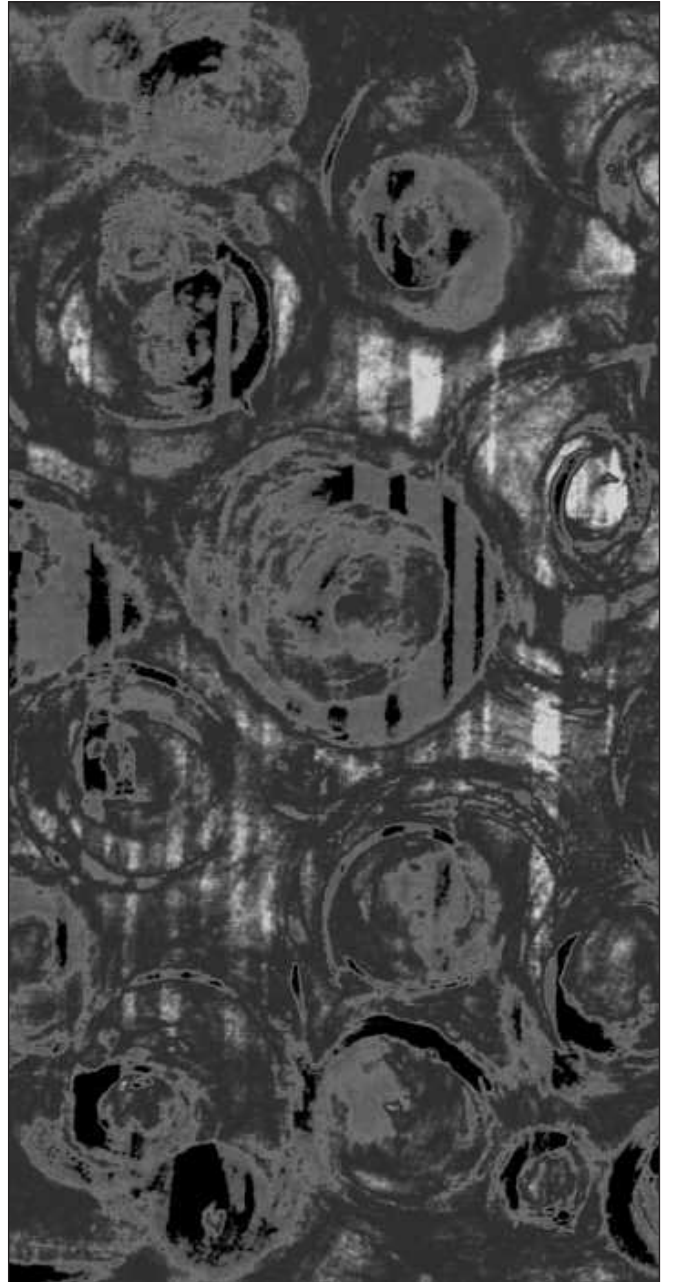
«Eva ez bezala,
Lilith lurretik
egin zian Jainkoak,
Adanen pare,
Jainkoaren irudi
eta antzera»

netik Danielaren eskuak agur egin zion. Autoan urrun-zen ikusi zuen, motorraren soinu goibela gutxituz gutxituz desagertu zen arte. Buelta eman zuen eta gorantz begiratu: komentua zinez eraikuntza polita zen. Hala iruditu zitzaion beti, lehenengo egunetik, eta hala iruditzen zitzaion orain ere. Hura zen bere etxea, urte gehiegi igaro zituen han hala ez izateko. Haize bolada bortitz batek negua zela gogoratu zion ustekabean. Habitu gainean zeraman jertsez bildu zen, baina ez zion denborarik eman bere lekutik atera zitzaion tokari eusteko. Barregarri sentitu zen maldan behera oihal zatiaren atzetik zihoala. Astindu ere egin gabe jantzi zuen. Biluzik sentitzen zen hura gabe. Behin eta berriro atondu zuen, aldamen batera ekarriz, behin eta berriz goitik behera eskuarekin igurtziaz, orrazi gisa, belar printza txikiak uxatzeko. Asko kostatu zitzaion garbi-garbi uztea, eta maldan gora eginuz komentura sartzea.

Rimmelak errazena egin zuen, maldan behera jo. Komuneko ispiluan ez zen ederra ikusten normalean, baina orduan are gutxiago. Begiak gorri zituen oraindik Paulak. Goatazko diskoa kremaz egin eta ahalik eta ondoen ezabatu zituen arrasto beltzak, kolirioa eman zuen begietan eta ezpainak margotu. Horrela hobeto. Inork ez zion antzemango. Behatz zabaldu orrazia hartu eta orrazteari ekin zion. Azken tokea. Berehala hartu zion ileak berriro ile-apaindegiko itxura. Lasaigarri egiten zitzaion, orrazia behin eta berriro buru azalean sentitzea. Pasatzen zuen bakoitzeko orraziak burutazio ilunak berekin eramango balitu bezala. Ez zen horrenbesterako izan. Gauzak beste era batetara hartzen ikasi beharra zuen, mendirik egin gabe are apur hartatik Amari gaizki ulertuko zion, hori zen guztia. Horrela egongo zatekeen denboretan, ate atzean norbait sumatu zuela iruditu ez balitzaio. Jertsea atondu eta jarritako irribarrez, atea ireki zuen. Han ez zegoen inor, edo baldin ba zegoen azkar eta isilik mugitu zen. Azken begirada eman zion ispiluari, ez zegoen inolako arrasto ilunik. Irribarrea ondo itsatsita zuela konprobatu eta egongelarentz abiatu zen.

Phil zurrunga batean zegoen Paulak ohe azpian begiratu zuenean. Ez, han ez zegoen zerbeza botila hutsik. Gelako kiratsa Philen arnas sakonetik zetorren. Egun luzea izan zen hura, eta oso nekatuta zegoela jabetu zen etzatean. Lo arinak hartu zuen. Mahai luze bat agertu zitzaion egongela ñimiño haren erdian, baxera garbitzeko xaboiaren iragarkietakoa baino luzeagoa. Bere egongela zen hura, baina ez zen ohiko egongela. Plater pilo jartzen ari zen presaka, baina jendea eserita zegoen jada.

Yves Klein. *Kosmogonia urdina eta arrosa haize arrastoeekin (gorritua).*

Mahaiaren erdian harrizko iturria, bataiarri bat, zerbeza jariatzen. Mahaiburuan biluzik zegoen gizon bat, eta beste aldean ile luzedun emakumea. Honek bere ondora dei egin zion eta harantz zihoala, labeko tinbreak jo zuen bortitz. Ohean eserita zegoen oharterako, arnas estuan. Mesanotxean zuen mugikorra izan zen. Pantailako argi laranja piztuta zuen. Mezu berri bat daukazu, zioen eta Greg-en zenbakia ageri zen behean. Ikustea nahi? galdetu zion mutiri mugikorrak. OK teklari eman zion:

ILEA ORRZTEN ARI DEN LILIT BAKOITZEKO,
ADAN 1 DAGO NGARREZ PARADSUAN.

Ainhoa Odriozola

BASOA

BEGIAK ZABAL-ZABALIK zituzten, kliskatzeko ere ahaztuta; bazirudien hipnotizatuta zeudela, halakoa baitzen lau txorikumeen estasia. Pozaren pozez, bihotz-taupadek paparreko lumak astinduz, mokoz bestalde jaurti zituzten txioak txirikordatzeari ekin zioten, ingurunea lurrineztatuko zuen pentagrama alai bat osatzeraino.

- Zein polita den! -esan zuen batek.
- Ez dago holakorik! —bigarrenak.
- Ez dirudi mundu honetakoa! —hirugarrenak.
- Paradisua da! —buruzagiarena zirudien ahots se-guru batez, laugarrenak.

Mozarten txirula magikoaren eraginpean ikusi zuten guztia, beren buruaz ahazteraino. Ez zen gutxiagorako, inoiz ikusi ez zuten baso zoragarri bat baitzeukaten aurrez aurre: hura kolore zoragarrien festa! Okre goxoa basoan barrena galtzen zen bideskarena, berde maitakorraren magale zabala, bermiloi puntu batzuk han eta hemen, guztiak hori kadmio alai batez jantziak. Hainbestekoa zirudien bertaratutako lasaitasuna, non ez zen sumatzen zuhaitz-hosten dardararik. Izango zen han, pentsatu zuten lau txorikumeek, beren nahierara hegoak zabalatzeko adina leku. Baina bazen haien hegoak zabalatzeko gogoa kokilduarazi zuen itzalik, alegia, gurasoen aginduarena. Izan ere, guztiz debekatuta zeukaten basoaren hurbiltasunean hegan egitea, zer esanik ez bertara sartu nahi izatea. “*Basoa madarikatua da!*”, onartu zuten txori helduek. “*Baso horretara sartzera ausartzen denak ez du itzuleraren biderik aurkitzen*” esan ohi zuten, haien mokoetan “*baso*” hitzak halako tonu goibel eta izua hartzen zuelarik; bazirudien totem bati zor zitzaion beldur berberak astintzen zituela. Azkenik, basoarenganako beldurra areagotzearen, txorien zerrenda ilunaz bukatzen zuten beti; denetara hogeita hiru ziren desagertutako txoriak.

- Heroi baten beldur dira —ihardetsi zuen txorikume ausartenak mokotik mesprezua zeriola—. Gurasoak baino gehiago izango ote garen beldur dira. Bihar sartuko gara!

Lagunei begiratu zien banan-banan, zeintzuen begietan baietzaren distira ikusi zuenez, irribarre batean okertu zuen mokoak.

duko, kabiak utziz herriko plazako zuhaitz bakartiaren adarrik okerreanean elkartu ziren lau txorikumeak. Haundia zen haietako bakoitzaren barrenean ostatu hartua zuen egonezina, baina inork jarraitu ote zien kezka zela medio, haizearen alde banatara begiratu zuten badaezpada. Inoren arrastorik ezean:

- Goazen! —agindu zuen ausardiaz talde-buru egin zuen hark.

Besterik gabe, ortzearen urdina ildaskatu zuten eta baso madarikaturantz hegan egin ahalik eta lasterren.

Ezusteak, ordea, zorabiatu zituen: txorikumeek hain gus-tuko zuten basoa, bosten bat metro karratuko pareta janzten zuten argazki markotua baino ez baitzen. Paretaren kontra hartutako kolpearen ondorioz espazio-denboraren uhalak galdu zituzten bapatean. Iluntasunak zorroratu zituen, konortea galduz.

Gelako leihoa itxi zen jarraian.

Beren onera etorri zirenean, noizbehinka etxe inguruan ikusitako gizakiak berak eskuetan alanbrezko kaiola bat zeramala ohartu ziren. Baina berehala sekulako zalapartak astindu zuen kaiola, bertan gatibu zirela jabetu baitziren lau txorikumeak. Urjauzi beltza zirudien bizarra zeukan; eta betaurrekoez bestalde eguzki urdin bi ziren begiek lasaitasun piska baterako gonbidapena luzatu ote zien itxaropena izan bazuten ere, gizonaren begirada

urdina alderik alde zeharkatu zuen oinazkar grisantzak erabat beldurtu zituen.

Herriko argazkilari ospetsua zen. Hain gogoko zuen ogibideaz gain, bazuen txoratzen zuen zaletasunik: taxidermia. Karavaggiar argiluna nagusi zen gelan sartu zituen. Kanposantuarena zirudien isiltasunak biziki aztoratu zituen lau txorikumeak, bertan errealitate mingotsaren begitarte ilunaz jabetu baitziren. Kuriositate berberaren atzetik joanak izan ziren txoriak zeuden, batzuk hegoak zabalik, beste batzuk hegoak tolesturik, baina guztiak, guztiak!, bizirik gabe. Gurasoen haurtzarokoak batzuk, besteak ezagunak zituztenak. Denetara hogeita hiru!

Pablo Bruera.

Hurrengo goizean, eguzki-printzek zeruertza urratu or-

Juan Mª Zunzunegi

SENDAKETA

Sendaketa egiten ari nintzaiola hurbiletik ikusi nion gorputza. Aldaketen abiaduraz jabetu nintzen. Zauriak desestali eta kotoiez iodoa jartzen nion ateratako pustuletan. Egarriz bezala xurgatzen zuten likido horia. Oilaurren azpian ezkerreko bularralde lautua horizontalean gurutzatzen zion orbaina antzeman zitekeen, besaperaino; bestaldean bularraren memoria amorfoa zuen. Mahatsa eta mahaspasa zekarzkidan burura.

Mokorrak agerian zituen; baita pelbis aldeko hezurraldearen irtenune eta sartuneak ere. Ziluetak barrura egiten zion sahiespean, eta tripaldean garai baten mamia estaltzen zuen azala ikusten zitzaion zintzilik, gorputz berrira moldatzeke, bere lekura itzultzeko malgutasun nahikoa izan ez balu bezala. Armazoiaren hauskortasuna sentitu nuen; sorbalda estuak, mehearen mehez behar baino luzeago ageri ziren besoak, inoiz baino delikatuago ziruditen eskuen dotoretasun berria.

Krema ematen hasi nintzaion, zango, iztar eta oinetan. Asko sikatzen zitzaion azala aspaldian. Bi eskuez iztarren zirkunferentzia osoa harnezakeen. Azala makartu zitzaiola nabaritu nuen. Leunagoa zen, guztiz ilegabea, eta gogoko nuen ikutzea, batez ere esku gainetan. Erretzeko paperaren modura, zainak ikusten uzten zituen azalak. Banekien saktuz gero zauriak irekiko zitzaizkiola. Emekiago jarraitu nuen.

Aurpegira begiratu nion. Eskeletoaren txikitasunak garezuraren tamaina nabarmentzen zuen. Begiei dizdira berezia zerien. Bai, inoiz baino biziago ageri ziren morfina txikituriko begi ninien ostean. Arkatzez margoturiko bekainek azal larutua-ren ahulezia indartzen zuten. Ezpai-

“Eskeletoaren txikitasunak garezuraren tamaina nabarmentzen zuen”.

netan markatxo marroizkak zituela ohartu nintzen, oreztaz bete baltzaizkio bezala.

Usain esterilizatua somatu nuen orduan, botiketan egon ohi denaren tankerakoa; gorputzak usainak sortzeari utzi ziola pentsatu nuen, behinola apetitua eragiteari utzi zion lez. Hobe horrela, ustela arnasean sentitzea jasanezina litzaidake.

Ahotsa indarge, bolumenean aldaketa nabaririk egin gabe agertzen zituen emozioak: barre itoak, bisaia serioak, begi dirdaitsuak, isiltasun luzeak, arnas ozenak.

Haserre begirakunea eman zidan bat-batean, hortzak indarrez estutu zituen; pustula bat altxa eta odoletan hasi zitzaion. Kotoia jarri nion odol jarioari eusteko.

Geroztik ez nintzen lasai egon; banekien ez neukala denbora askorik; Laura bazihoan, gorputz usteldua abandonatzeko atzera bueltarik gabeko bidean. Egia esan behar nion, beranduegi izan baino lehen. Beste inork ez, baina Laurak merezi zuen

egia jakitea. Sekula ez zidan galdera gehiegirik egin; ez ezer susmatzen zuelako, baizik eta ez niolako inongo duda izpirik sorrarazten. Eta hori miresgarria iruditzen zitzaidan. Orain ez da agian hain deigarria, baina Laura ezagutu nuenean ez zegoen kanpotar askorik Arraxolan, are gutxiago errusiarririk; neu bakarra eta faltsua. Hasiera hasieratik onartu eta maitatu ninduen. Jakina, egiten zizkidan batzuetan nire iraganari buruzko galderak; emaztea nuen izan ere, eta tratu humano guztiek eskatzen dute nolabaiteko informazio elkartruke bat. Dena den, ez zidan buruhauste gehiegirik eragin galderei erantzuteak, hasieran ez behintzat. Gero etorri ziren etortzekoak, kontatutako gezurrek asmakizun berriak eskatzen zituztelako. Azken batean, nire iragan osoa berreraiki behar izan nuen.

Ez nekien baina nola kontatu Laurari, eta ezin nuen kontua burutik kendu. Jateari ere utzi nion. Ardoa barra-barra edaten nuen, ezpain eta

“Beti esaten zuen ni eta morfinazko partxeak ginela bere bi maitasunak”.

hortzak belztu artean, eta loa ere galdu nuen. Kafea, nikotina eta alkohola izan nituen bide-lagun sasoi haietan. Laurak arduraz begiratzan ninduen, baina egia esan, nahikoa zuen berearekin. Gaixotasun mada-rikatu hark egunetik egunera jaten zion gorputza, okela jaten duen bitartean hezurak triskatzeko irrikaz dagoen piztiak bezala. Ametsgaiztoz tindatu zitzaizkidan gauak. Gauero-gauero, faltarik gabe, irudi bera: Lauraren gorpua izara marroi artean. Ezin nuen jasan Laura engainatuta ikusterik. Orduan ere, nire ardurak eta egonezina beragatik zirela pentsatzen zuen, zinez maite nuelako eta bere heriotza onartzetara zitzaidalako. Nigatik kezkatzen bazen ere, uste dut, plazent zitzaiola hori pentsatzea. Beti esaten zuen ni eta morfinazko partxeak ginela bere bi maitasunak; morfina lehenengoa eta ni bigarrena esaten zidan txantxetan. Doilor sentitzen nintzen benetan. Nik bai, maite nuen Laura, baina

egonezina ez zitzaion maitasunari zor, erruari baino. Erru hura barruan geratuz gero zer gertatuko ote zitzaidan beldur nintzen, betirako gauak izorratuko zizkidaten mahumen beldur, ardoaren adikziotik ihes egiteko ezintasunaren beldur.

Lehergailu baten erlojua aldean banu bezala sentitzen nuen denbora; tik-tak tik-tak, atzeraka, heriotzerarte. Nola esan hainbeste urtean emazte nuenari, ni ez nintzela ni, baizik eta beste norbait, eta bera zela nire koartada perfektua. Ez zen ez, samurra izanen. Noiz esan? Intimidade momentu batean, sendaketa egiterakoan esaterako, edo mahaian eseri behar nuen garrantziko konfesio bat egin behar niola iragarritz. Eta nola hasi? Ni ez naiz Andrei Lebatov, nire izena Klaus Jostein da eta alemaniarra naiz izatez. Ama nuen errusiarra. Ez zegoen ez, esateko modu egokirik, desegokia baitzen unea, eta deserosoa esan beharrekoa. Kontua lehenbailen esatea zen; astia zen falta zitzaidana.

Goiz batez Lauraren arnasestuak iratzarri ninduen; nekez har zezakeen arnasa. Kotxea hartu eta atoan eraman nuen hospitalera, ez zegoen zeregini. Birrikak zituen hartuta. Ordu

edo egun kontua zen. Mina morfinaz baretzea baino ez. Kristalezko begiez egiten zidan adio. Esan nahi nion, baina eztarria trabatuta. Ondoan egon nintzen uneoro bi gau eta egunez. Marianek (Lauraren ahizpak) etxera joateko esaten zidan, dutxa bat hartu eta lo piskat egiteko, baina ez nuen gura. Hantxe adi, nire sekretuaz liberatzeko beta noiz helduko. Beta, jakina, ez zen sekula iritsi. Zain egon zintzen azken-azkenerarte eta azkenean, kaka. Erizainari deitu nion arnasestuak ozenago bihurtu zirelako. Begiak, morfinazko lozorrotik supituki salto egin, eta teiltuan iltzatu zitzaizkion. Orain bai, pentsatu nuen. *Ni ez naiz Andrei Lebatov esan nion, nire izena Klaus Jostein da. Coloniakoa naiz izatez, alemaniarra. Printze errusiarrik ez beraz lastana, sentitzen dut, eta barkatu, eta ez joan, eta maite zaitut, eta etorri nire ondora eta ez zaitut ahaztuko eta printzesa eta eskerrikasko eta...* Hilketarena ere aitatu nion baina uste dut bere begiak joanak zirela ordurako; gogoak alde egin zion konbultsioak, pustulak, begizuloak, azala eta hezurak utzita izara izerdituetan. Erizainak Valium bat eskaini zidan.

Araitx Garaita

INOIZ BERANDU EZ DELAKO

Kanpai-hots geldoek bankuetan eserita dagoen jendea altxarazi dute. Zerraldoa iritsi berria da; apaiza ate nagusira zuzendu da aldarerako bidea zerraldoarekin batera egiteko. Ez dakit Ferminek berak inoiz pentsatu ote zuen hainbeste jende bilduko zuenik.

Gizon xumea, apala, irribarre goxokoa zen; arazo zein egoera bakoitzaren aurrean beti izaten zuen zerbait kontatzeko, zerbait eransteko, abilezia berezia zuen edozein adinetako pertsonak erakartzeko. Gaztetan urteak eman zituen basozain gisa gogor lan eginez, berak alemana ikasten aritu zela esaten zuen arren; handik itzulitakoan arrebak zaharrena hartu zuen etxean morroi, baserriko lanetan laguntzearen truke; ilobek asko ikasi zuten bere ondoan eta ez zuten gutxi maite. Nik ezagutu nuenean berrogei bat urte izango zituen eta geroztik beste hogeita hamar ere joan dira.

Hamar urteko neska kozkorra nintzen garaian esne bila bidaltzen ninduen amak kaleko baserri bakarrera; Fermin izaten zen beti marmita betetzen zidana; etxerakoan mahoizko galtzen patriketan eskuak sartu eta gaileta pare bat ateratzen zituen “bat zuretzat eta bestea ere zuretzat” esaten zidan beti agurtzerakoan. Gure arteko harremana esnea eta gailetekin hasi zen, baina, urteak ez ziren alferrik pasa. Nerabearora iritsi nintzenean, ikasketak herrian jarraitu ezin nituenez Donostiara joan behar nuela erabaki zuten etxean. Urte haietan ezagutu nuen Tomas, Fermi- nen iloba gazteena; txikitan gailetak kendu nahian atzetik nuen beti, baino gero, Donostiara elkarrekin egin genituen hainbat joan-etorritan izan genuen elkar ezagutzeko aukera. Tomas ni baino urte bete zaharragoa

zen eta oinarrizko ikasketak egin zituenean aroztegi batean hartu zuten laguntzaile; zurgina izan nahi zuen, zur fina lantzen zuten horietakoa; astean hirutan elkarrekin hartzen genuen Donostiarako tranbia, bera Urbieta kaleko ebanista batengana eta ni Seminario Zaharreko ikastetxera. Horrela ezagutu nituen Ferminek Tomasi kontatzen zizkion hainbat istorio, pasadizo eta beste zenbait bitxikeria.

Tomasek irentsi egiten zituen osabak ematen zizkion liburu guztiak eta uste kabean ohartu zen beharbada han aurki zezakeela ni lilitatzeko tresnarik eraginkorra. Eta ez zen erratu. Ferminek, ordea, hasieratik ohartarazi zidan gerta zitekeenaz; ondo ezagutzen gintuen biok, eta, guk orduan ikusten ez genuena aurreikusituen berak, antza. “Ana Mari, Ana Mari, ez hadi Tomasekin maitemindu; mutil ona dun, baina, ipurtarinegia, ez zain komeni; osaba bezalakoxea aterako dun, mutilzaharretako jaioa dun!” —esaten zidan. Eta denborak hartu zuten bere gain garen bezalakoxeak egiteko ardura. Osaba-

ren hitzak erakusbide zuzena izan ziren beti Tomasentzat eta gaztearen ameslari sena indartu zuten.

Fermin gizajoa! Bakardadearen zalea ezagutu nuenez geroztik, bere txokoak, ametsak, ilusioak..., bereak

Eta denborak hartu zuten bere gain garen bezalakoxeak egiteko ardura. Bizitza-Heriotza irudia (Apotheosis). Huaxteka, c.a. 900-1250

ziren guztiz eta arretaz gordetzen zituen; ez zen ezkondu, baina, bihotza gaztetan galdu zuela aitortu zidan behin. Tomasek jaso zuen izaera berezi horren oinordetza eta, beharbada, hori izan zen hasieratik hainbeste erakarri ninduen.

Benetan hunkitu ninduen hilurretik, egun batzuk lehenago, Ferminek idatzi zidan eskutitzak; "laster arte" izan ziren bere azken hitzak, ondo zekien arren gertu zuela berak gaurko eguna; baina, ez nuen horrelakorik sumatu; Tomasi buruz hitz egin nahi zidala bai, horretaz ohartu nintzen baina, ez besterik:

"...Urteak eman ditinat errudun sentimendua jasan ezinik Tomasi hire sekretuaren berri eman gabe; zama handia izan den niretzat eman ninan hitza betetzea. Zergatik ez hion hasieratik egia esan Tomasi? Zeren beldur

izan hintzen? Baionan daramatzan urte horiek guztiak, familiarik urrun, bakkarrak eta haur bat hezten... ez al dun zorrotzegi jokatu hire buruarekin?, Tomas eta biok ez al duzue merezi, behingoz, garbi hitz egitea eta bihotzak elkarri zabaltzea? Azkenean, esan beharrekoak esan nizkinan eta mutila poztu zela uste dinat. Orain zuei dago-kizue konpontzea.

Pozik nian bizitzea egokitu zaidan bizialdia txukun bizi izan dudalako, baina, ezagutzear daukadan paradisu horretara lasaiago joango ninduken jakinik hitzok ez direla alferrikakoak izan.

Aspaldiko partez, txikitan bezala agurtuko haut, Ana Mari: eginak egin eta gertatuak gertatu, ez hadi kukuldu-ta geratu.

Musu bat hiri eta hire Mikel kuttu-nari.

Laster arte."

Kanpai hotsek berriro eserita zegoen jendea altzarazi dute; familiarakoak, herriko jendea, gainontzekoak... zerraldoaren atzetik, pauso saminez eta poliki eliza husten dute.

Tomasek hunkituta zirudien oso, urteek Ferminekin zuen antza areagotu dute nabarmen; hogei urtek utzi dute bere arrastoa. Ez dut uste ikusi nauenik, edo, beharbada...

Isiltasuna erabatekoa da; aldareko bizpahiru argi soilik geratu dira pizturik; kanpoko atea ireki ote den iruditu zait, pauso geldoak geroz eta gertuago...norbaiten gertutasuna sumatzen dut:

- Ana Mari...

- Tomas,...Ferminekin joango zirela pentsatu dut.

- Bai, orain joango gara; elkarrekin.

Anttoni Lopetegui

AMANDREARENAK

Amandre zenari *Carmen monjia* esaten zioten auzoan. Nire oroitzapenean beti izan da amandre elizkoia, umetan besotik helduta mezetara eramaten ninduen bezala, edo eskolatik bueltan telebisioan *Barrio Sesamo* ikusi beharrean arrosarioa erreza arazten zigunean bezala. Baina gauza bat amandrea elizkoia izatea da eta beste bat auzoan *Carmen monjia* deitzea.

Garrantzirik gabeko asuntza izan zen denbora askoan; halako batean, nola edo zergatik ez dakidala, heldutasuna igual, baina gertatu zen ordura arte garrantzirik eman gabeko gauza batzuk beste ikuspegi batetik ikusten hasi nintzela, kasu putarik egin ez eta halako batean kontu horietaz galdetu besterik egiten ez nuena, balio-tsua den zerbait aldamenetik pasa dela ohartu eta berriz errekuperatzen ahalegintzen nintzela. Aitajaun-amandreen jatorria adibidez. Edo leku eta baserri izenak. Edo hain urruti ikusitako aitarekin berriketaldiak atseginez bilatzea. Elkarrizketa sotiletan askotan entzundako txikieriek atentzioa deitzen zidaten eta haritik tiraka ibili arren asetu barik bukatzen ziren, nonbaiten galdu, inori inporta ez balitzaizkio bezala. Iruditzen zitzaidan gai-

nera, galdetu gabe entzuten diren istorio txikiak zirela politenak, interrogatorioko argi itsugarririk gabe jasotako konfesio ezkutu horiek. Askotan alperrik izaten zen arren, arrastorik laga barik joandako kontuak izaten baitziren. Amandrearen moja urteak kasu.

Amandreari ez omen zitzaion bere moja garaiko kontuetaz hitz egitea gustatzen. Amak hala zioskun behintzat. Gustatu edo ez, hitzik ez zuela egiten egia da. Guri jakina ezetz ume koskorak baikin, baina bere alabari ere ez. Agian gure aitajaunak entzungo zituen amandrearen negarrak, baina hura lehenago joan zen. Gorriak pasatakoa behar zuen nonbait, eta ez zen gutxiagorako izango, gerra aurretik hemezortzi moja-urte ez baitziren tontokeria izango.

Oraindik haginak berdindu barik zituela sartu omen zen nobizia, joan zen mende hasiera horretan. Etxekoek baseritik bidalitako sagarreatatik eskerrak ematen idazteko agintzen omen zion superiorak, nahiz eta sagar haien mutxikina be ikusi ez. Eta ondoren hemezortzi urte. Mertzenaria. Hau bai dela moja ordena baten-tzat izen egokia!

Komunio garaian amandreak kon-
tatutako historia batetaz urtetan akor-
datu nintzen: ba omen zen artzain
bat, ume bat, jauna hartzeko izuga-
rrizko gogoia zuena. Abadearengana
jauna hartzea nahi zuela esanez joan
omen zen eta abadeak gazteegia zela
erantzun, apur bat koskortzen zene-
an bueltatzeko, orain hain txikia izan-
da jauna hartu eta haginekin mutxi-
katuko zuela eta. Baina artzaintxoar-
en jauna hartzeko gogoak hain errez
amore eman ezin eta atzera abadea-
rengana bueltatu zen lehenago harri
batez ahoko hagin denak apurtuta,
ahoa odoletan zuela. Abadeak eman
zio jaun hori, beharko eman! Morale-
jarik bazen ez dut gogoan.

Gaixoak zaintzen Madril aldean
ibili eta gero, gerra garaian irten zen
mojatztatik. Jaioterrira bueltatu ezi-
nik, moja izateari uko egin zion ala-
ba ez baitzuten etxean onartu, Ozeta
aldera etorri zen nebaren etxera. Eta
han Partaitxiko aitajaunarekin ez-
kondu. Gure ama jaio zenean berro-
geita sei urte zituen amandreak.

Urte askotako irla bat lagata joan
zen. Arrasto bakarrak zeharka batu-
takoak ziren....bakarrak ibiltzea be-
debeakua omen zuela adibidez.
Amandrea asko harritzen omen zen
nire amaren lagun moja bat bisitan
"karabina" barik etortzen zenean, be-
re lagunena, artean neska gazteak
izanda; amandreaken garaietan ka-
rabina barik ezin omen ziren komen-
tutik irten, kontu guztiak entzungo
zioten gerizpe mertzenario batekin baizik. Inolaz ere,
kontu makurrak he-mezortzi urte horietakoak!

Gerra garaiko moja komentu bat lagatzera bultzatu
zuten arrazoiek ihes egiten zidaten. Gizarte katoliko
hartara bueltatzea, auzokoen begirakuneak eta berbe-
tak jasatea... Iguar esajeratzen ari naiz, nire akorduan
amandreak erreputazio ona zuela uste baitut, indizioak
ipintzen eta gaixoak zaintzen zela ibiltzen zen, oraindik
moja bailitzan.

Eta nik, urte askotan amandreaken kontuak bitxike-
riatzat jo izan nituen, lagunena aurrean amandrea moja
izatea gauza berezia bezala kontatuz, tio futbolista bat

"Eta nik, urte askotan amandreaken kontuak bitxikeriatzat jo izan nituen, lagunena aurrean amandrea moja izatea gauza berezia bezala kontatuz, tio futbolista bat izatea bezala, mojak ez baitira ezkontzen ezta alabarik izaten ere". Arg.: E. Agirreolea liburukoa.

izatea bezala, mojak ez baitira ezkontzen ezta alabarik izaten ere.

Hala eta guztiz ere, dakidan apurra alabaren ahotik entzutea beste gauza bat da. Bere amari gertatutakoa kontatzeko forman ez dago arrangurarik, injustiziarik, juzku txarrik, garai batean horrelako kontuak normalak balira bezala. Bere ahotan amandreaken ibileren itzalak kantu epiko baten antz handiagoa du drama batena baino, esanez bezala "egin zuena egin ez balu ni ez nengo-ke hemen... eta zu bez".

Leontzio Asolo

ANATOMIAZKO LEZIOA

Zazpi bat ordu, besterik ez. Everesteko oinarritzko kanpamendua gertu dugu. Gibelean utzi dut hoteleko logela. Lehenik eta behin, ibaia gurutzatu behar. Eta zubirik ez. Azken egunetako eguzkiak goialdeko elurra urtu ditu eta orain ura korrika dator, Sikim ibaian behera, ziztu batean, justu-justu zirauten zubi kaxkarrak eta guzti eraitsiaz. Txikitako "harrisaltoka" jolasean aritzeko modurik ere ez; uretan ez da ezertxo nabarmentzen. Ibaiak pasabide guztiak irentsi ditu. Beraz, botak kendu eta, Tolosako babarrunak bezalaxe, hankak beratzen, "remojoan" sartu ditugu, hamaika begi zelatan izanik.

Urrutitik artaldea bazirudien ere, hurreratu ahala, haurren kantuak eskola orduan bilduta zeudela oharrazazi gaitu, mutilak eta neskak nahas-mahasean, ibaiaren ertzeko harkaitzetan eserita. Gu ikustean, kolpean mututu dira, gure peripeziak erakarrita-edo. Azkenean, eskolako mai-xuen laguntzari esker bildu gara talde honetara. Goiko monastegiko monje aditua iristear omen da, eta haren zain dira, nahiko aztoraturik iadanik. Gaurkoan anatomiazko lezioa dago kie eta Rombucketik jaitziko den monjea Budari buruz arituko omen zaie.

Ikasle bakoitzak eskuartean harritzko ohola du, koaderno bailitzan, eta bertan bustinezko arkatzarekin Budaren irudia marrazten saiatu dira, kantuan gorputzeko atalen izenak errepasatzen ari ziren bitartean.

Nik ere izan nuen esperientzia xelebrea eskolako garai haietan. Eskolan geundela, halako batean heldu zitzaigun, guri ere, anatomiaz ikasi genuena adierazteko eguna. Azterketaren aurrean begiek diz-diz, bihotzak dar-dar, ariketa batean ondo-

rengo hitzen itzulpena, definizio zientifikoa, teknikoak, edo nik ez dakit bada zer, eskatu zigun gizazientzietako Joxe Martin irakasleak.

Lehenengo hitza: **"vulva"**. *Koño!, fuerte hasi duk hau!. Geroxeago saiatuko naiz berarekin.*

Beste hitzak hauek izan ziren: *cráneo; mano; corazón; nariz; ojo; ombligo; oreja...*

Ibon eta biok, aurreko egunean, bere etxean bildu ginen azterketarako estrategia antolatzeko. Berak gorputz atal batzuk ezagutu eta ikasi zituen, nik beste batzuk, eta bion artean azterketa txukuna egingo genuelakoan, eguna iristean, bata bestearen alboan eseri ginen. Aldez aurretik goikoz behera hasiko ginela adostu genuen: burutik; gero enborra; eta azkenik gorputzadarrak, goikoak eta behekoak, banan-banan eta txukun-txukun definituz.

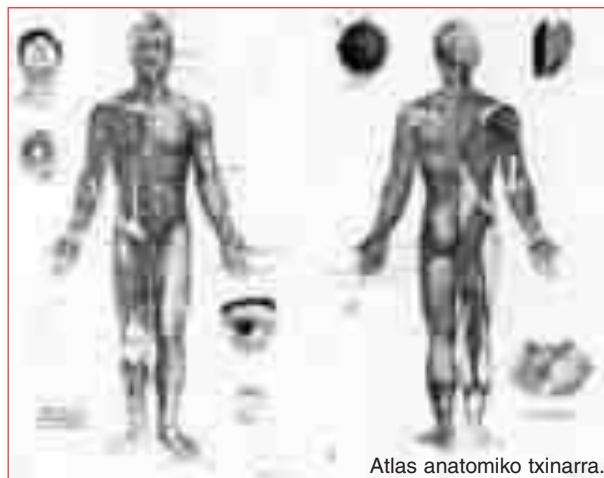
Hala, **"cráneo"** hitzak hartu zuen aurrea. *Hau erraza dun!. Txorien bizilekua edo habia. Hortik dator Txoriburu hitza. Badu beste adiera bat, nik atseginago dudana. Buruhezur: pentsamenduen poxpolu kutxa.*

"Oreja": *Orixeren jaioterria. (Ibon, definizio hau primeran zetorrek, horixe baietz!)*

"Ojo": *begi.*

Begiluze abizenez ni, lagunaren azterketan bi begi, erne eta adi, zelatari.

Ibon ausartagoa izan zen. Gaztelutik jaitziko baserritar-artzain ho-

Atlas anatomiko txinarra.

"Eskolan geundela, halako batean heldu zitzaigun, guri ere, anatomiaz ikasi genuena adierazteko eguna".

nek gaztelaniazko azalpena eman zion: *"aunque pensemos que tenemos dos ojos, existe un tercer ojo, en la mitad de la frente; recordad sino a Basajaun, personaje mitológico vasco".*

Laguntxo honek noizbehinka hone-lako ateraldiak izan ohi zituen. Berari esker bururatu zitzaidan ondorengoa:

"Nariz": *sudur zuloetan*

bi gezur.

Beraz,

sudur

gezuraren termometroa

duzu,

ziur.

Gainerantzean,

Pinotxori galdetu.

"Corazón": *nirea ez dakidanez non dabilen, lagunarenean begiratuko dut. "Bihotza. Mila piezetan desgindako puzzle misteriotsua".*

Hurrengo ideia ere berari lapurtu nion.

"Teta": *bi madari*

titizorrotik erori.

Orain bi titi.

zintzilik.

“**Pezón**”. Hauxe bai nik badakidala!

*Bi txingurri,
bilhurri,
zulotik ageri.*

*Bi tontor,
gorri
lainopear nabari.
Titiak buru bi.*

Eta, honelaxe, imajinazioak bahiturik geundela, txirrinak jo zuen, eta azterketa ezin bukatu. Joxe Martinek bost minutu gehiago eskaini zizkigunez, nire saioa haserako hitzarekin amaitzea erabaki nuen. Ordurako nire laguntxoak honako hau idatzia zuen. “**Vulva**”: *Tolosako trianguloa, txingurritz gainezka*. Aldiz, nik burutapen bakarra nuen, hitz esanguratsu batean irudikatua eta aurreko guztiak mututu zituen: “**Iñurrategi**”.

Dalilips, Dali-k irudikatutako sofa, Tusquets eta Bd-k egina.

Amaiera harekin eman nion azterketa irakasleari. Monjearen albora bildu diren ikasleek ere amaitu dute gaurko eskola ordua. Hauek, agure

adituak karaitzezko arbelean margotu duen Buda erraldoiari begira dira. Gaurko lezioan Budaren hirugarren begiari buruzko istorioa eza-gutu dute, eta definizio bat utzi dute, maisuari itzuli dizkioten harrizko koadernoan idatzita:

“**Ajna**”: *hirugarren begia.*

*Argia,
Kolorea,
Intuizioa
eta
Imajinazioaren
iturria.*

Om mani pambe hum.

Arantza Urbietta Aranzasti

ISILPEKO POEMA

Ordur hartan irekitan zegoen leku bakarra zelako sartu nintzen taberna hartan. Argitzear zegoen; zeru morearen azpian, inguruko mendiak etzanda zeuden animalia izugarriak bailiren, lo; han urrunean piztear zeuden su garrez jabetu gabe. Hotz ikaragarria egiten zuen. Dardarka nabaritzen nuen gorputz osoa; ez dakit, ordea, hotzaren eraginez edo urduritasunez.

Haserre nengoen, oso. Horretaz oroitzen naiz, bai. Haserre nengoen, ezer ez ikasi eta, hala ere, oposaketa batzuetara aurkezten nintzen azken aldia izango zela zin eginez neure buruari. Trenean alboko, aurreko zein atzeko jendearen elkarrizketetatik edozeinek nik baino gehiago zekiela iruditu zitzaidan. Gorroto nituen oposaketak, eta gorroto ditut oraindik hutsaren eltzera bota eta bertan ondo irabiatzen zaituztelako. Haserre nengoen, bai...

Oposaketak txinatarrek asmatu omen zituzten. Madarika-tuak! Zerura begiratu eta hegazkinek ere urduri jartzen ninduten. Ekialdetik zerua zeharkatzen zuten dragoi gorri haiek... haiek barreiatzen ote zuten txinatarren asmakuntza edonon?

Parkearen ertzean zegoen kiosko batetan erosi nuen egunkaria. Liburuxka urdin bat eman zidaten opari. Hartzea erabaki nuen, trenean bueltakoan irakurtzeko zerbaite izango nuela eta, baina ez nuen zer zen ere galdetu. Poltsikoan jaso

nuen, besterik gabe.

Hotzaren hotzez kalean goitik behera paseatzen ezingo nuela ibili eta nonbait sartu behar nuela erabaki nuen zerbaite beroa hartzeko. Goiz zen oraindik azterketaren lekura agertzeko, eta komunera joan behar nuen nahi ta nahiez. Orduan topatu nuen taberna hura. BAR MARTIN jartzen zuen hautsak eta denborak errenditutako kartel hartan. Eraikin baten ertzean kokatua, leihoetan beltzez pintatuako barrak zituen, atzeko leihoen grisa edo estaltzeko; eta ia usteltzear zeuden bi geranio. Ez nion oso itxura ederra hartu, baina besterik ezean, barrura sartu nintzen.

Atea ireki eta begiratu bizkor bat eman nion topatu berria nuen aterpeari. Oso taberna txikia zen. Atetik bi metrotara edo, barra zegoen eskuin aldera. Egur kolorekoa azpian, marmol beltz zartatu bat gainean. Atzean, paretan, aldenik alde, ispilu jadanik horiztatua, aurrean ezarritako likore botilak ere doi doi isladatu zitzazkeena. Loteriako kupoiak goiko baldatik zintzilik eta han San Pankraziok begiratzen zidan hatzarekin alboan zuen kattagorri disekatua salatuz.

Haruntzago barraren beste erpinean erloju gorri baten azpian sukaldeko atea eta alboan auskalo noiz mus txapelketan irabazitako trofeo, plastikozko loreen artean.

Ondoren, barraren bestaldean zegoen andreari geratu

nintzaion begira. Berrogeita hamar urte izango zituen. Iharra. Ilea horia, ia zuria; azalez, aldiz, beltzarana. Begiak nabarmenegi margotuak, ezpainak gorriegiak eta bihotza gris-a. Amantal zikin batek estaltzen zion soina. Telebistari begira zegoen, jabetu ere ez zen egin sartu nintzenik.

Telebistaren azpian makina bati jo eta su ari zitzaion goizean inora joaterik ez duten gizon horietako bat. Begiak triste, ezpainak hestu, noizbehinka eskuen artean zuen zigarroa zupatzan zuen astiro. Ke hasperen sakona gero. Anis kopa zuen, ordea, barraren erdian, zain.

Ez zen beste inor kaiola hartan. Hori uste nuen behintzat.

Tabako makinaren ertzean zegoen mahai bakarrera begiratu nuen arte. Orduan ikusi nuen bera. Haseran ez nion jaramonik egin, andre hari kafe bat eskatu eta komunera joateko asmotan bainintzen. Eta horrela egin nuen.

Emakumeak irribarre egin zidan baina txolarrearen hegaldia baino gutxiago iraun duen irribarrea. Laister bueltatu baitzuen begirada telebistara. Ez naiz oroitzen zer zegoen telebistan. Aparteko gauzarik ez. Baina taberna guztia batezuen haren etengabeko marmarrak.

Kafea parean nuenean atzean nuen mahaira begiratu nuen zeharka, disimuluz. Gizon hark ez zion telebistari begiratu ere egiten. Aurrean zuen liburuari bakarrik. Itxura berezia hartu nion, arrotza. Bere zentzu guztiak liburu hartan jarriak zeuzkan. Errezuan zegoela ere iruditu zitzaidan. Gero, ordea, noizbehinka eskuan zuen koaderno batetan zer bait apuntatzen zuela iruditu zitzaidan. Bera ez zen jabetu ere egin begira ari nintzaionik. Hori uste nuen behintzat.

Ezingo nuke bere adina zehaztu: 40, 50 edo 60 urte eduki zitzaizkeen. Argala zen. Modaz aspaldian pasatutako traje beltza zuen jantzita; korbata iluna eta alkandore zuria. Arraroa egin zitzaidan horrelako taberna batetan trajedun gizon hura topatzea. Alboko aulkira begiratu eta sonbrairu bat

ikusi nuen, ondoegi tolestutako gabardina baten alboan. Buru soila zen, eta begiak txikiegiak iruditu zitzaizkidan, are txikiagoak ziren betaurreko borobil-borobil batzuen atzean. Ez zuen bista oso ona izango, horregatik beharbada bere irakurketa arretatsu hura.

Ez zirudien bertakoa, ez zirudien inongoa. Aspaldian alboratutako jostailuak etorri zitzaizkidan burura, ahaztutako ipuinak, aspaldian joan ziren pertsona maitatuak, parke bakartiak, udazkena... guzti hau gogoarazi zidan bat batean gizon hark. Ezaguna egiten zitzaidan eta eraberean oso arrotza. Urrutiko oihartzunak, baina nire barneko aspaldi-koak. Urduri jarri nintzen.

Kafea gogo txarrez edan nuen. Egia esan esperantza handirik ere ez nuen hango kafean. Erlojuari begiratu nion, ordu erdi azterketa hasteko. Baina, ordaintzeko poltsatik kartera ateratzerakoan erori zitzaidan lurrera egunkariarekin oparitu zidaten liburuxka hura.

Bat batean, atzean nuen gizonak aulkitik altxatu, makurtu eta liburuxka jaso zuen. Ondoren liburuxkari begira geratu zen denbora luzez. Gero, begirada tristez, irribarrez "Fernando Pessoa" esan zidan. Horrela jakin nuen kioskoan oparitu zidaten liburu hura Pessoa-ren poesia liburu bat zela. Barre zozo batez baietz esan nion, barne-ikara handi batek astintzen ninduen bitartean.

Orain banekien zergatik egiten zitzaidan hain ezaguna gizon hura. Lisboan lagun batek "La Brassileira" n atera zidan argazkiaz oroitu nintzen... Presaka irten nintzen taberna hartatik, erdi urduri, erdi txundituta.

Bost urte geroago, atzo bertan, oposaketa batzuetara aurkeztu nintzen berriz ere. Eta liburudenda batetan nindolarik erosi nuen egunkaria. Iragarki txiki batetan irakurri nuen. Apartamentu zahar batetan aurkitu zutela gorpua. Pobrezia izugarrian bizi zela D.H. eta neguaren hotza ezin izan zuela jasan. Ohean aurkitu zuten trajea soinean eta botak jantzita. Gorpua, bidaiia-poltsa bat eta egurrezko kutxa handi bat; besterik ez omen zen gela hartan. Eta sonbrairu eta tolestutako gabardina baten gainean.

Hurrengo astean, ordea, azaldu zen erreportaia. D.H. hura Diego Ariztimuño izeneko idazle bat omen zen eta bere egurrezko kutxa hura irekitzean topatu zituzten gizon hark bere bizitza osoan idatzitako poema guztiak. Bere bizitza isilpeko poema jaso. Euskal Poesiaren altxor izkutatutza kalifikatu zuten. Egilea hotzak eramana zuen ordurako, ordea. Eta La Brassileirako argazkia etorri zitzaidan burura. Eta orduan negar egin nuen... Pessoa-ren omenez.

Laida Azkargorta Ruiz de Egin

MASOKISMOA

Horrela izaten da, bai, gehinetan bai. Nire kasuan behintzat bai. Ni, bat gehiago beskeen artean, halaxe, horixe izanda, beskeentzat ere hala behar du, edo hala behar luke. Hala izatea nahi nuke behintzat. Ez baita lege onekoa niri bakarrik gertatzea. Ez niretzat behintzat. Beraz, ondo jakinda (edo hala sinetsita behintzat) guztioi gertatzen zaigula eta kezkatzen gaituela eta sabelean kilimak eta negargura eta hori dena sortarazten digula, neuk kontatuko dut, denoi mesede egiteko edo neure buruari bakarrik. Dena dela, eta komenigarri zaidalako bakarrik bada ere, denok lasaitzeko dela uste dut, sinistu, eta horregatik azalduko dut ondoren nola sendatzen naizen. Nahiz eta soilik usteetan ari naizen, hasieran esan dudana bezala, nire iritziz, eta egia delakoan nago, trakettsago edo txukunago, denok nahi dugula bakarren batek idatziz jaritzea.

Gauetan ilunpean gertatzen zaitzaigu (ez da erreza pertsona aukeratzeari usteak egia bezala hartuta hasitakoan) gehienetan. Baina argi eza ez da derrigorrezkoa, berdin gerta liteke astelehen goizean lanerakoan, larunbat mozkor baten ondoren edo ile-apaindegian ispiluari begira. Baina sarrien edo, gaueko ilunpean, lo ezin egineko horietan gertatu izan zaitzaigu. Gehiegikerien ostean ere, drogak edo sexua agian, edo normal-normal telebistari so gertatzea ere ez zaitzaigu harritzekoa. Antzeko edozein trantzetan, edo besterik gabe, inork zergatik jakin gabe, burura etortzen zaitzaigu, ezkutuko arrasto ahazturen batetik, galdera gordin bezain zentzugabe horietako bat. Bakoitzari berea, horrela delakoa nago, bakoitzak berea baititu buruko aztarna eta orbanak. Batzuei

Gero zer?

zergatik, besteei nola, besteei nondik, agian bakarren bati nora. Niri neuri, gehienetan gauean, esan dut, ilunpean eta etortzen zait. *Gero zer?* Hori izaten da nire kasuan eta pentsatu nahi dut, ia ziur nago, beste bakarren batena ere baietz, ez bainaiz berezia, inondik inora. *Gero zer?* Lehen trumoi horretatik lehertzen da dena, sekulako enbata. Zartada hori ere bakoitzari berea sortuko zaio, batzuei enbata, besteei lurrikara, su

mendi erupzioak edo leherketa atomiko gisakoren bat ere bai agian. *Gero zer?* Barrenean dena dardarka hasten da, hori denoi ziurrenik, ziur. *Gero zer?* Begiak itxi, nik hala egin ohi dut, agian besteren batek bariante originalagoren bat ere izan dezake, *eta gero zer* eta zein txikia eta deusa naizen-garen hiri, mundu, unibertso puta honetan eta antzekoak hasten zaizkit-zaizkigu. Hau izaten da *via crucisa*, nahiz eta bakoitzak bere

gurutze eta arantzak izango dituen bidean. Kilimak hasiak izaten dira momentu honetan, baina oraindik ia ohartezin, oraindik ez dira mingarri. *Gero zer?* Tormentuak jarraitzen du zentzurik gabea ulertzeko ahalegin aldrebasean eta horrek, are eta txikiago, ezdeusago egiten nau gaitu. Gerturutzen naiz-gara azken unera, ezerezera. Ezer ez denean, niretzat, zuretzat, guretzat ezer ez denean, dena huts dagoenean, jada izandakoa gogoratu ere ezin ahal dugunean (edo agian bai) jada minik, penarik, nahigaberik sentitu ezin dugunean (ona dirudien arren) ea zer izango den deus ez izate adierazi ezinezko horri jiraka hasten naiz-gara. *Gero zer?* Eta perfekzio hutsezko izate horretan ezer ez izatearen ezintasuna (baldin baliteke halakorik?) bururatu ere ezin ezindu egiten nau-gaitu. Eta kilimak sabela jipoitzen didate-digute. Gero negargura. Eta birrindu.

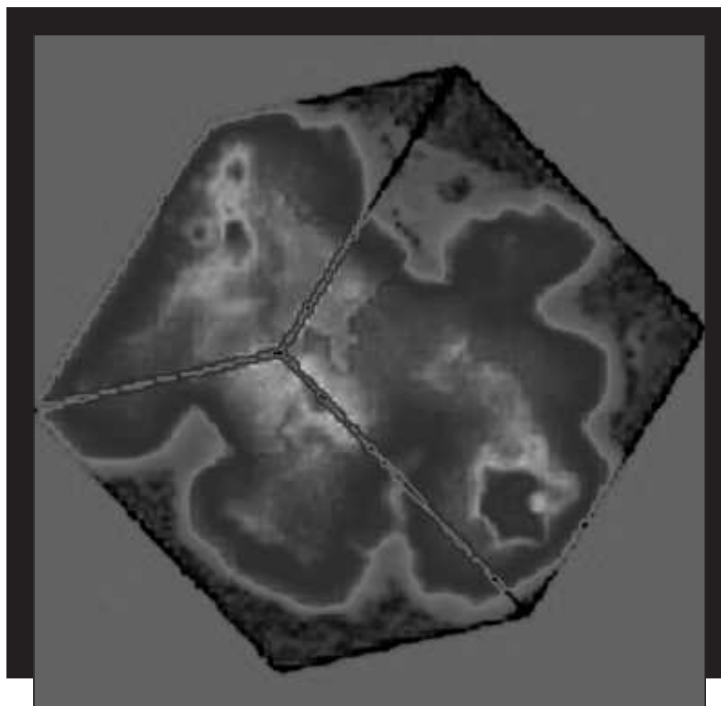
Ez da txantxetakoa, ez horixe. Duela urte batzuk jabetu nintzen horretaz, jipoi hauek ia eguneroko bihurtu zitzaizkidanean. Agian ez da izango zure kasua, zorionekoa zu, baina behin eta berriz errepikatzen hasten denean zera hori, orduan, orduan izaten dira kontuak. Zerbait egin behar nuela, nahiz eta zer ez jakin, eta hura ez zela bizitzea eta neure buruaz beste egiteko koldarregia izaki, arazoa konpontzeko bideari ekin nion. Baldar xamar ekin ere orain ikusita.

Psikologo eta pilulekin izan zen lehen saiakera. Garestia bezain hutsal suertatu zitzaidan bide hau. Orain lotsatu ere egiten naiz egin ditudan gogoratzu, baina benetako mamia aurkitu nuen arte hamaika saio egin nituen. Igandero mezetara joan nintzen bolada batez, dieta begetariano bati ere ekin nion eta idazle eskolan ere izena eman nuen. Barregarria zait orain, zuei ere bai ezta?, arazoaren gaitik zein oker nenbilen ikustea. Bal-

dar xamar, esan dizuet. Fedea, porrupatak edo irakatsi ezin dena ikasi nahiak zer mesede egingo zidan ba? Ez nekien ordea orain dakidana. Azkenean, eta beste bide batzuk jorratu ondoren, ez naiz gauza denak aipatzeko eta ez dut nahi gainera, dena ulertu nuen. Sentitzea zen irtenbidea, ahalik eta gogor eta basatien sentitzea, erabateko bizipen hauen bidez geroko ezaren kezka ase eta osoki gainditzeko. Masokismoa. Ez pentsa hitz hutsak direnik, erabat frogatu dut teoria hau, urteetan neure buruari ezarritako terapia desberdinen bidez. Ketamina, larruzko zartailudun konpainia garesti, anorexia eta kirola eginez (Behobia-Donostia hiru aldiz) frogatu dut nire teoria. Hori izan da aukeratutako bidea, gutxika bada ere, sufrikarioz, irtenbidea, nolabaiteko lasaitua aurki-

ondoren, esan dizuet baldarra izan naizela oso, birritan ere, nire errezeta emango dizuet.

Bakardadea bilatzen dut, lehenik eta behin. Aukerak ugariak diren arren komunera joan ohi naiz, bakarrik egotearren, krisketaz atea ondo ixteko (ez da jendaurreako moduko terapia) eta marmol hotzaren sentsazioagatik ere bai, ezin ukatu. Arnasketa sakon batzuk aurrena, bihotzaren taupadak entzun arte barneratzen dut gogoa eta neure buruaren kontra hasten naiz. Uzkurtzen naiz eta postura fetalean jarririk indar egiten dut, barneko organo guztiak estutuz, azaleko zimur denak zartatu nahian, eskuak estututa, begiak erdi itxita, neure barrutik dena lehertuz bezala, zorna guztiak porotatik atera nahian. Agonia une hau minutu pare batez edo luzatzen saia-

Sentitzea zen irtenbidea, ahalik eta gogor eta basatien sentitzea, erabateko bizipen hauen bidez geroko ezaren kezka ase eta osoki gainditzeko. Masokismoa.

tzeko ahaleginean. Bidean galdu ditut familia, lana, osasuna, ondasunak eta milaka neurona. Orain ordea, terapia xume bezain ona ezagutzen dut, beranduegi agian, ez hain eraginkorra agian, baina lagungarri izan daitekeelakoan nago besteontzat ere. Bidean egindako oker guztiak nabari gelditu

tzen naiz, kontzentraturik, barreneko min orroak uzten didaten neurrian. Sufrikario honetan gozatuz, gero minik izango ez delako irrika itzaltzen dut. Amaitutakoan, hori bai, bonbari tira egiten diot.

Joseba Zubizarreta Urbizu

• GUARDASOL FAMILIA •

Ni aterki baten azpian jaiotzen. Eta ni bezala, baita nire bi anaiak ere. Familia handi guztiak sekretu baten gainean eraikiak direla esan zidan behin amak gure aterkiaren misterioa azaltzeko. Eta sinetsi egin nion. Berdin egin zuten gero Ikerrek eta Anderrek. Horregatik ikasi genuen denok Zelan familia beti aterki gorri handi baten azpian irteten zela kalera. Eskolan Ikerri, Anderri eta hiruroi "Guardasol" deitzen ziguten. Ni, adibidez, Ixa Guardasol nintzen, eta ez Ixa Zelan. Abizenak baino areago, kalean beti gainean eramaten genuen aterki gorriak definitzen zuelako gure sendia. Agian, izaera bera ere bai, nork daki.

Sortu ziren momentutik ikusi zuten Ikerrek eta Anderrek euren burua aterki gorri handiaren pean estalita, nik bezala. Zelan familia beti guardasola haren azpian joaten baitzen edonora, nahiz eta modu horretan izkinean tokatzen zena euriarekin bustitzen edo eguzkiarekin kiskaltzen zen gehienetan. Arriskuak arrisku, nahiago genuen aterki bakarra izan, kide bakoitzak berea eraman baino. Aterki bakar baten babesak guztioi pauso bera eramatea exijitzen zigun gainera. Bat atzean geratzen bazen, gehienetan Ander, guztiok geunden behartuta gelditu eta beraren zain egotera. Eta norbait azkarrago bazihoan, norma-lean ama, denok bizkortu behar izaten genuen pausoa.

Gure familiaren logika osoa eraikitzen zen aterki gorri handiaren inguruan. Logika hura nork asmatu zuen, aitak edo amak, ez genekien. Kontua da, zalantzarik ere ez genuela familia "handi" batek "aterki handi baten" azpian joan behar zuela beti. Halaxe esan zigun txikitatik amak.

Ohitura geunden, beraz, gure aterki gorri handiaren azpian bakoitzak gure lekua gordetzera. Kalera irten behar genuenean, lehenengo prestatzen zenak aterkia hartzen zuen, korrika eskailerak jaitsi eta ataritik irten bezain pronto zabaltzen zuen, beste guztioi itxaroten zigun bitartean. Arrapaladan sartzen ginen, txintik ere esan gabe. "Denok ondo?", galdetzen zuen orduan aitak, eta erantzunik espero ez zuen galdera haren ostean, abiatu egiten ginen. Denok martxa berdinean, ikasia genukan bezala.

Hasieran askori harrigarria gertatzen bazitzaion ere, pixkanaka jende guztia Guardasol familiaren presentziara ohitu zen. Izan ere, gu inolako arazorik gabe ibiltzen ginen edonon aterki

eta guzti. Gutako norbaitek ezagunen bat agurtu behar bazuen, ezer esan beharrik gabe gelditu, eta interesatua aurrealdera pasatzen zen ezagunari kasu egitera, besteok gure gauzetaz hitz egiten genuen bitartean. Trenean edo autobusean sartzea ere ez zen arazo guretzat. Aitak edo nik, garaienak ginez, aterkiari eusten genion, banaka banaka besteak eskailerak igo eta sartzen ziren bitartean. Barruan zirenean, aterkia itxi eta besteekin elkartzen ginen. Enkarguak egiteko modua ere ikasia genuen. Zentro komertzialera guardasolaren azpian sartzen ginen denok, ate automatikoek horretarako aukera ematen baitziguten. Denda txikiagoetan, gutako bat sartzen zen, besteok kanpoan, aterkipean itxaroten genuen bitartean. Eta beste zenbait lekutan, enkargu txikiak egiten genituenetan, leihora edo atera hurbiltzen zen dendaria Guardasol familia atenditzera.

Adibidez, amak egunero erosten zuen tabakoa estanku zaharrear, eta Joxik ohitura hartuta zuen aterki gorria ikusi bezain pronto Camel paketea leihotik amari emateko.

Txikitatik erakutsitako ohitura zen hura. Betitik zen horrela eta betirako zirudien usaia. Betirako, katastrofea gertatu zen arte.

Aterki gorri handi zaharrak zulo bat zuela konturatu ginen egunean, mundua gainera erori zitzaion Guardasol familiari. Aterperik gabe geratu ginen, aita, ama, Iker, Ander eta bostok. Amak "aterkia urteetan aurrera zihoala" esan zuen, eta aitak "kontu handiegirik gabe" erabiltzen genuela. Batera edo bestera, aita eta ama Guardasol familiari handik aurrera zer gertatuko ote zitzaion beldur ziren. Josten eta konpontzen saiatu zen aita; eta amak desesperatuki bilatu zuen beste aterki gorri handi bat. Baina horrelakorik ez zuen aurkitu. Berdinik ez behintzat. Nola hautsi zen deskubritzea sartu zitzaion gero aitari buruan. Sarraski hura nork egin zuen jakin behar zuela nahita nahiez. Eta herri guztian gertatutakoaren lekukoak eskatzen zituzten afitxak itsatsi zituen paretaz paretaz: "Guardasol familiaren guardasolaren zultzailea bilatzen da. Norbaitek edozein arrasto baldin badu dei diezagula zenbaki honetara...". Harekin ez zuen aterki gorriaren zuloa itxiko. Baina bai berea, Guardasol familiako aitaren kontzientziarena.

Egunak eta asteak igaro ziren, eta hasieran gutako inolako kalera irteteko gai izan ez zen arren, pixkanaka, bakoitza bere aldetik ateratzen hasi zen; behintzat, betebeharrak egitera.

Etsita ateratzen ginen, eskailerak jaitsi eta aterkia bilatzen genuen begiekin gure buru gainean. Arraroa egiten zitzaigun estalperik gabe kalean egotea... burumakur ibiltzen ginen kaletik, arima erratuak bezala.

Azkenean amak Guardasol familia ezin zuela gehiago horrela ikusi erabaki zuen. Eta zulo eta guzti atera gintuen denok kalera. Euria ari zuen indartsu aterkia zabaldu zuenean. Aterki hausiaren azpian jarri gintuen, eta ibiltzen hasteko agindu zigun. "Goazen! Hasi ibiltzen, ibili..., ibiltzeko esan dizuet!" oihukatu zigun, aurpegia lekuz aldatzen zitzaion bitartean. Erotua zirudien. Begiak aterako zizkigula. Ibiltzen ez baginen txikituko gintuela. Hankak mugitzen hasi ginen. Aitak alde batera jo zuen; ni bestera abiatu nintzen; eta ama gutako edozein baino askoz azkarrago zihoan eta ezin genion segitu. Guardasol familian bakoitzak bere martxa ikasia zuen ordurako. Ikusi besterik ez zegoen aitaren muturra, eta urrutitik entzuten ziren Ikerren kexak eta Anderren negarrak, zulotik sartzen zen euriak ilea bustitzen zien bitartean.

Bat batean, ama gelditu egin zen. Aterkia Ikerren eskuetatik hartu zuen bortizki, eta lurrera bota ondoren haren gainean saltoka hasi zen, txiki-txiki eginda utzi zuen arte. Lasaitu zenean, inoiz ahaztu ezingo dudan tonuan, lurrean arnasa hartzera eseri eta honela esan zigun: "Familia handi batek aterki handi bat behar du. Baina aterki handiak ez du ezertarako balio estaltzen duena familia handia ez bada. Gure familiak ez du handitik ezer, dagoeneko. Zulo bat nahikoa izan da gure familia zulatzeko". Aitak eskua jarri zion sorbaldan. Bes-

te guztiok ez genekien zer egin. Amari so zeuden Ander eta Iker, begiak gorrituta. Ni aterkiari begira geratu nintzen denbora luzez. Berpiztuko zela nuen itxaropena, posible izango zela aterkia sendatzea. Heritua zegoela soilik errepikatzen nion nire buruari. Mela-mela eginda geunden eta aitak etxera joateko agindu zigun. "Aterkirik gabe ezin gara joan", esan nion. Aitak ez zidan erantzun. Guardasola eskuetan hartu, lurrean geratu ziren barila puskak bildu eta etxera itzuli ginen hiru anai-arrebok. Aita eta ama, hantxe geratu ziren.

Aterki gorri handi zaharra ez zen berriz etxetik irten. Gu bai, nola hala. Ikerrek aterkirik ez eta txubaskero gorri bat erosi zuen, pega-pega eginda erabiltzen zuena kalera irteten zen bakoitzean; berdin zen eguzkia edo euria egitea, aterki gorriarekin sendi osoak egiten zuen bezala jokatzera erabaki zuen orduan Ikerrek txubaskeroarekin. Txubaskero gorriko Ikerrek ordea, ez zion inori itxaroten eta ez zen inorekin inora joateko prest egoten. Amak, aterki gorriak zuloa egin zuenetik, Ander eskutik ibiltzen zuen, bixera gorri baten azpian ezkutatuta; ez aterki azpian babestuta. Aitak etxean geratu eta leihotik begiratzen zion eguraldiari, eguzkiari eta euriari, aterki gorri handi zaharra esku artean zerabilen bitartean.

Eta niri ordutik ezinezko zait kalera ateratzea ez bada behintzat burua zapi batekin, txapelarekin edo xira batekin estalita; ez badut burua Guardasol familiaren sekretu handiaren pisuarekin babestuta.

Izaskun Jauregi

Internet bidezko Ikastaro eta Masterrak

Eusko Ikaskuntzaren Asmoz Fundazioak Antolatuak beste hainbat Unibertsitate eta Elkarteren laguntzarekin

MATRIKULAZIO IREKIA 2005-2006 ikasturtea

- HIZNET, Hizkuntza Plangintza
- LINGUANET, Lan Munduko Hizkuntza plangintza
- JAKINET, Eusko Ikasgaiak
- Landa Inguruneko Turismoaren eta Enpresa eta Proiektuen Kudeaketa Ikastaroa
- Heraldika eta Genealogia
- "Ingurugiro Zuzenbidea" Masterra
- "Nazioarteko Merkataritza Zuzenbidea" Masterra
- Europar Konstituzioari buruzko Goi Ikastaroa
- Giza Eskubideei buruzko Ikastaroa
- Hirien Antolakuntza Estrategikoa

Informazio gehiago:

www.asmoz.org

Tfnoa: 943 21 23 69

Argazkia: Dani Blanco

Julen Sabiria

• Hau goitik ikasi nahia •

Lasai, patxadan, pentsaturiko hitz bakoitzari, ahoskatu aurretik iragazki bat pasako balio bezala, hitz egiten du Julen Gabiriak, baina iragazkiak ez dio jariorik eteten, aurretik abisatu bezala, hitz aspertu luzeak egitekoa da Julen, eta atseginez entzun daitezke bere hitzek airean sortzen dituzten akordeak. Bere lana, akorde horiek musika bihurtzea da, eta ongi doakio lan horretan gainera, jaso dituen bi Igartza sariak dira horren lekuko. Ez dira eleberriak berak idatzi izan duen guztia, bestelakorik ere egin du Julenek, eta ondorengo hitz aspertuan aipatuko dira horietako batzuk.

Iker Zaldúa

► Soziologoa, enpresaria, itzultzailea, gidoilaria idazlea, nor da Julen Gabiria?

Beno, ezaugarri asko esan dituzu, baina hainbesteko ezaugarrikoa ez naiz benetan ezta, hori da kurrikulumean agertzen dena, baina horren atzean gauza asko jakiteko nahia dago eta denera ezin iristea. *Enpresariales* egiten hasi nintzen arrazoi sendorik gabe eta gero Soziologia egin nuen benetan gustatzen zitzaidan karrera zelako eta beranduago lanean ibili izan naiz gidoilari lez eskaini egin zidatelako. Bidea ez dut nik aukeratu; egia esan, zein bide agertuko zitzaidan ez nekien eta orduan bide guztietara zabalik egon naiz, bide batzuk hartu ditut, beste batzuk baztertu... Kasu batean gidoilaritzatik joan nintzen eta bertan ibili nintzen eta horrek balio izan zidan idazketan gauza batzuk fintzeko.

► Itzultzaile ere bai

Hori da, gaur egun itzultzaile gisari naiz lanean, azkenean ez da kasualitatea ere, beti jakin nahi bat, ikasi nahi bat izan dut; hau da, halako ezinegona, lehenengo gauza bat gero bestea... Beti esaten dudana da gauza asko ikasi nahi eta buruan denak ezin sartuta, ezin kabituta ibiltzen naizela, eta horrela ibiltzen naiz, ez dakit hemendik aurrera zein bide

agertuko den baina bideren bat agertuko da, ez dakit, baina momentuz hori dio nire kurrikulumak nahiz eta ni ez izan ez Enpresari ez Soziologo...

► Eta Soziologo bezala baduzu lan egiteko asmorik?

Ez baina bueno, soziologoa azkenean bizitzaren aurrean, tabernako soziologo nahi baldin baduzu, apur bat lagunartean, zer pasatzen den munduan aztertu, zer pasatzen den gizartean. Baina hori, jendea futbol taldeen alinearzioa egiten egoten den moduan. Taberna zuloan mundu guztia izaten da entrenatzaile, hori da apur bat, mundu guztia ahal da izan soziologo ere, eta ni banaiz, tabernako soziologoa.

► Idazten 23 urte ingururekin hasi zinen

Bai, aurretik bertso munduan ibili nintzen, garai horretan bertso formatuan idazten ibili nintzen, trikitixarako koplak idazten eta halako gauzetan, eta handik ipuinetara pasatu nintzen. Azkenean konturatzen zara ez dagoela hainbesteko aldea bertsoetatik trikitixara eta trikitixatik ipuinerara. Jauzi handi bat dagoela ematen du, baina azkenean zerbait kontatzeko beharra eta formatu baten beharra dago, zerbait kontatzeko beti izan dut eta momentuz badut eta behar izaten dudana formatu bat da. Garai batean

bertsoa, beranduago koplak eta azkenean ipuinetara heldu nintzen, hau da literaturara. Poesian era probatu dut baina niretzako geratu da, ez dut inon argitaratu, oso poesia txarra gainera, oso oso txarra. Azkenean, ipuinetara heldu nintzen eta golpean nobelara egin nuen jauzia; hala ere, ipuinen ez zen oso epe luzekoa izan, ez dakit, urte pare bat egongo nintzen

«Taberna zuloan mundu guztia izaten da entrenatzaile, hori da apur bat, mundu guztia ahal da izan soziologo ere, eta ni banaiz, tabernako soziologoa»

agian ipuinak idazten, apurtxo bat esperimentatzen, apur bat ritmo hori hartzen, apur bat... estiloa ere ez, estiloa ere ez, estiloa denbora askorekin hartzen da, baina bai apur bat ritmo hori eta zure luma ezagutzen, zer eman dezakezun eta zer ez jakiten, eta bat-batean nobelarako jauzia heldu zen.

► Nola ikusten duzu Euskal Literaturaren harrobia?

Harrobia? beno ni oraintxe bertan 20 gaztegaz egon naiz, oso gazteak 14-

18 urtekoak eta harrobi on bat da, 20tik 3 idazle ateratzea, esate baterako, hori harrobi on bat da, eta nik uste dut Euskal Herrian harrobia badela, ez dut Espainiako literatura asko jarraitzen eta gutxiago Frantziakoa, auzoko literaturak edo aipatzearren, eta ez dakit hor nolako harrobia dagoen. Baina orain Galizian egon naiz eta ikusi dut badagoela jende gaztea, ez dakit zertan dabil-tzan egia esan, bakarrik esentzia ikusi dut...

► **Baina mugimendua somatu du-zu**

Bai, baina hemen askoz ere handiagoa hala ere; datu moduan, Galiziarra joan ginela Galeusca horretara, Galiziako idazleak, Catalunyako idazleak eta Euskal Herrikoak, hiru delegazio, delegazio bakoitzetik ez dakit, 15 bat idazle edo, eta gureak adinaren batz bestekoa ikaragarri jaisten zuen, Katalanen batz bestekoa 50 urtekoa zen, Galiziarrena 40 eta gurea 30 urte ingurukoa zen, ikaragarria zen eta hori sintomatikoa da, horrek adierazten du ez bakarrik Galeuscara nor joan ginen baizik eta gaur egun Euskal Literaturari begirada bat emanda, presentzia oso handia dutela gazteek. Gero, egia da, komunikabideak, publikoak baduela halako interesa, halako tiradizo bat gazteekiko, egunkari bat gehiago interesatuko da liburu bat argitaratu duen gazte batez, beste batez baino, beharbada e! Hala ere, holako kontuak gora behera Euskal Literaturaren harrobia nik uste dut badatorrela.

► **Badirudi badela “boom” moduko bat, idazle gazte asko azaltzen ari da.**

Beno, idazle gaztearena nik jada ez dakit zer den, idazle gazteak gu garelako esaten dute, ni idazlea naiz orain dela 5 urtetik baina ez dakit, ez dakit zein neurritan gazte, beno ni pozik, baina 31 urterekin idazle gaztea? Ez

«Edozer kontatzeko nahiago dut ez ezer kontatu, ez dut inolako presiorik ez eta presarik ere, lau, bost, sei urte itzaroteko hurrengo liburua argitaratzeko, beraz trankil nabil burua kargatzen, pilak kargatzen, eta gauzak apuntatzen.»

dakit, gure aurrekoak 31 urte zituzte-nean, beharbada bazen belaunaldi bat hor, 20 urte ingurukoa, belaunaldi “rolloa” ez zait gustatzen baina, baziren idazle batzuk, adibidez Harkaitz Cano, muturrak sartzen ari zirenak.

► **Beno, jadanik bete betean zure lanean sartuz, *Commemara gure bihotzean*, *Han Goitik itsasoa ikusten da*. Besterik bada, beste proiekturik?**

Ba, momentu honetan ideiak batzen nabil. Nik buruan ideia bat izaten dut eta ideia hori botatzen saiatzen naiz, baina beti gertatzen zaidana da, hasierako ideiatik amaieran paperean agertzen denera gauza asko aldatzen direla, hau da, hasieran buruan ze-neukanaren zati handi bat botatzen duzu eta beste gauza asko transformatu egiten da edo kanpoan geratzen da edo... Harkaitz Canok esan zuen orain dela gutxi, berari gehiago interesatzen zaiola bidean geratzen dena, zirriborroa, azken emaitza baino, eta hori gauza interesantea da. Hala ere, nik liburu bat amaitzen dudanean, hasieratik pentsatzen nuena eman zein ez, hustuta geratzen naiz, guztiz hustuta, horrek ez du esan nahi pentsatuta neukan guztia eman dudunik, ziur aski, asko geratu da bidean eta

geratu den horretatik asko material literarioa izan daiteke, baina beno, hustuta geratzen naiz eta gerora denbora bat behar izaten dut burua apur bat berriro kargatzeko, jakiteko zer nahi dudan kontatu, ez zait batere interesatzen idazteagatik idaztea. Beste idazle batek ere esaten zidan, “*Commemarak izan zuen arrakastaren ostean, aterra behar zenuen beste bat hurrengo urtean*”. Baina ez daukat zer kontatu. Zer kontatu behar dut? Nola joaten naizen egunero lanera eta trena hartzen dudan? Edozer kontatzeko nahiago dut ez ezer kontatu, ez dut inolako presiorik ez eta presarik ere, lau, bost, sei urte itzaroteko hurrengo liburua argitaratzeko, beraz, trankil nabil burua kargatzen, pilak kargatzen, eta gauzak apuntatzen.

► **Beno, eta ipuingintzan ere zerbait egin zara.**

Oso hasierako gauzak hala ere, baina bai, hasi, horrekin hasten zara; behintzat narratiban ari bazara ipuingintzan derrigor, suizidioa izango litzateke kolpean nobelan sartzea, eta hala ere, ni nahiko suizida izan nintzen alde horretatik, izan ere, *Commemara* idatzi nituenean, 10 ipuin edo dozena bat ipuin izango nituen idatziak, hau da, ezer ez. Ez nuen ezagutzen neure burua idazle lez, eta nobelan sartzea, halako abentura batean, gauza handia izan zen. Hasieran egon ziren ipuin erotiko pare bat, sari batzuk irabazi zituztenak, hor egon zen boom txiki bat, ipuin erotikoen boom moduko bat baina nik ez dut horretan sinesten.

► **Beste genero bat ez?**

Bai baina apur bat fortzatua izan zen, bai beste genero bat da. Begira orain dela urte batzuk debate bat egon zen, “*Euskal Herrian ez da literatura erotikoa sortzen, sortu egin behar da! Euskal Herrian ez da nobela rosa sortzen, sortu egin behar da!*”. Baina sortu egin behar da, egin behar hori, apur bat fortzatua da,

artifiziala da, nik uste dut berez sortzen bada nobela erotiko bat, atzetik inork zazatu gabe, berez sortzen bada, ba ederki egon daitekeela! Hori da naturala, baina ez bada sortzen agian da ez delako behar edo ez dagoela hori kontatzeko beharrik, baina garai hartan bultzatu egin zen literatura erotikoarena eta momentuan ondo egon zen, saldu zen, lehiaketa bat ere sortu zen eta birritan irabazi nuen baina, beno, ez nau erakartzen. Askotan generoko literaturetan, adibidez literatura erotikoa, garrantzi gehiago ematen zaio “erotikoari”, “literaturari” baino. Azkenean aitzakia da edozein astakeri kontatzeko. Basmurin bada lehiaketa bat eta ni pare bat bider egon naiz epaimahi lez eta ikusten duzu, jendeak aitzakia hori edozer idazteko erabiltzen duela, “literatura erotikoen lehiaketa denez, kontatu dut nola nagoen nire ofizinan idazten eta sartzen den emakumezko bezero bat eta hasten garen larrua jotzen”, bale, hori izango da erotikoa edo pornoa gura baduzu, baina literatura erotikoa, beldurrezko literaturan edo nobela rosan, berdin zait, garrantzia izan behar duena literatura da, hau da, izenak, ez abizenak. Baina bai, hori egon zen halako boom bat eta nik ere egin nituen saio pare bat eta...

► Eta antzerkian ere bai

Antzerki kontua zera izan zen, Bilboko talde batek “Chusma Teatro” taldeak, obra bat sortu zuen eta niri eskatu zidaten poema sonoro bat eta ipuin bat eurentzako sortzeko. Beranduago, egin nuena izan zen “love” antzerki obra, Eskozian eta Ingalaterran kristoren arrakasta izan zuena, baina exageratua; euskarara itzuli nuen lagun batzuk eskatuta, baina gero ez zen estrinatu antzerki merkatuak eraginda. Baina oso gauza polita izan zen, Shakespeareren sonetoak euskaratzea izan zen nire lana rima eta guzti eta metrika eta...

“Askotan generoko literaturetan, adibidez literatura erotikoa, garrantzi gehiago ematen zaio “erotikoari”, literaturari baino”.

► Zaila ez?

Bai zaila, baina oso polita e! oso gauza polita izan zen.

► Beraz, antzerkia, ipuingintza, narratiba, literatura barruan *todoterreno*.

Bueno (*kar kar*), begira poesia ez dut ukitu eta ez dut ukituko.

► Beno, behin ere ez da jakiten noiz.

Ez bueno, baina uste dut badakidala, ez ez, *todoterreno*, beste gabe, literatu-

rak terrenorik badu, ba bai; baina ez dakit nolako terrenoa den, laua edo malkartsua, edo nolako den, nik literatura ikusten dut. Azkenean hori da, lehen esan duguna; zerbait kontatzeko gogo. Eta zerbait kontatzeko gogo duzunean, esateko duzun hori batzuetan ipuin forman ateratzen da edo nobela forman beste batzuetan, edo elkarrizketa moduan ere bai, eta gero hau moldatu daiteke antzerkirako, baina hori da azkenean, zer kontatu, nik kontatzeko zera hori ikusten

dut, formatua baino lehen kontatzeko ezer izatea, formatua baino lehentasun handiagokoa da zer kontatu hori.

► **Narratiban gainera aurten ere Igartza saria jaso duzu.**

Bai, jaso nuen *Connemara*arekin eta honetan ere saria jaso dut, eta hori laguntza handia da idazle gazteentzat, beka sistema hori. Beste kontu bat lehiaketa bidea da; jada obra amaituak dira, argitaratzeko ez da izaten modu txukunena. Beno, lehiaketa hasteko ondo dago, hau da, idazle izan nahi duen batentzat oso bide ona da, denok probatu dugu, nik ere bai. Oso bide egokia da, baina gero, beste pauso bat eman behar duzu. Ez da dena argitaratzea edo ez da dena dirua. Azkenean zure buruaz gustura sentitzea da eta ez bada argitaratzen ba, pena handia da. Hala ere, beste mentalitate batean sartu behar zara, ni behintzat sartu nintzen. Orain, jadanik lehiaketak albo batera utzi ditut, nahiz eta ez dudan esango betiko utzi ditudanik, baina beno, ni momentu honetan lasai nago, ez dut datarik begiratzen, beraz ez dut begiratzen zein lehiaketa dagoen, niretzat idazten dut, lasai-lasai.

► **Azken liburu honetan, *Han goitik itsasoa ikusten da, txirrindularitza hartu duzu gaitzat, txirrinduzale baten ikuspegitik.***

Bai, baina txirrindularitza aitzakia da, beno ni txirrinduzalea naiz eta horrek eragina izan du, baina liburu honek elementu lez, eragina izan duten elementu edo ardatz lez, bi ditu: bata txirrindularitza izan da eta bestea zinema. Niretzako oso erraza izan da, izan ere niri biak asko gustatzen zaizkit. Txirrindularitza nire ustez oso kirol polita da, eta beste alde batetik baita pertsoneri buruz gehien esaten duen kirola ere. Nik ikusten badut futbol partidu bat edo pilota partidu bat, (agian izango da ez dakidalako edo ez dudalako ulertzen gai hori edo kirol hori), ezin dut jakin kirolari horiek nolakoak diren: txirrindularitzak, ordea, aukera hori ematen du: txirrindularitza ikusita, baten jokaera, bestearen jokaera, bai jakin ahal dut, hau kabroi bat da hau ez dakit zer da edo dena delakoa, oso kirol humano da. Eta gero betiko kontu hori dago, bizitzaren metafora dela eta kontu hori, egia esan hau oso errekurso erabilia da, baina egia da, batek irabaztea, liderraren kontua, berak jasoko ditu loreak...eta atzean ikusten ez den talde hori

dago, ikusten ez dena eta jende askorentzat ez dena existitu ere egiten. Zu joan taberna batera eta denerako entrenatzaile diren horiek daude *es que Indurain, Indurain...* Bai Indurain kristona da baina atzean dauden guztiak... Ez dakit, ipiniko bagenitu garai bateko Tourretan Indurain bakarrik eta ez dakit zein bakarrik eta ez dakit zein bakarrik, ez dakit zer pasatuko litzatekeen. Baina errazenera jotzen dugu eta normala da ez? Eta gizarte honetan gehiago, izen batetaz gogoratu behar zara, eta musikan berdin, gogoratu behar zara talde batetaz eta beste guztiak ez dira existitzen. Gizartea halakoa da azkenean, onena onena da, eta beste guztia ez da existitzen. Beraz, txirrindularitzan bai, ikusten dut arlo humano hori eta literaturak badu zerikusirik alde horretatik: epikoa da, sufrimendua ageri da. Gero eta gutxiago sufrimendua egia esan, baina behintzat irudi aldetik, egia esan lehengo irudiak askoz ere epikokoak dira, gaur egungoak baino. Beraz Txirrindularitzak badu nire ustez zerikusirik bizitzarekin eta liburu honetan eragin izan du eta bigarren eragina zinema da, zinemak hizkera lez, hizkuntza moduan asko erakartzen nau eta asko interesatzen zait.

«Eta gero betiko kontu hori dago, bizitzaren metafora dela eta kontu hori, egia esan hau oso errekurso erabilia da, baina egia da, batek irabaztea, liderraren kontua, berak jasoko ditu loreak... eta atzean ikusten ez dena eta jende askorentzat ez dena existitu»

Hor istorioa kontatzeko modu bat dago, idazleok ez daukaguna eta askotan izatea nahi izango genukeena, irudiak oso erakargarriak dira eta... Guk ere baditugu gauza batzuk, abantaila batzuk eurek ez dituztenak. Harkaitz Canok esaten du, zine zuzendari batek elurra nahi badu, elurra egin behar du, guk ordea idatzi egin behar dugu, *Elurra egiten zuen*.

Bi eragin horiek egon dira, beraz niretzat oso liburu erosoak izan da alde horretatik, ezagutzen nituen bi esparrutan mugitu naizelako. Txirrindularitza hala ere, aitzakia izan da, izan ere, nik Gino Bartali agertzea nahi nuen, beti gustatu izan zait bere "imagen" hori, gogoratzen dut 80ko amaieran Giroan ibiltzen zenean, jende artean bixeragaz eta... Eta hori nor da? Bartali, Bartali?, ba ideiarik ere ez! Baina arretaz begiratu gero konturatzen zara bera dela bakarria, tourra bi aldiz irabazi duena hamar urteko tarte batekin, inork ez du hori egin, eta tartean bigarren gerrate mundiala egon zen, bestela batek daki!. Baina gaur egun, lehen esan duguna, dena zenbakiak dira, "bost Tour! Baina Amstrongek sei irabazi ditu, beraz Amstrong da onena", hori oso arriskutsua da, zenbaki batek esango dizu nor den inoizko txirrindulari onena? Bartalik bi irabazi zituen, eta ez bakarrik hori, berari esker eta beste askori esker 800 judu Musso-liniren hatzaparretatik libre geratu ziren, baina lan hori ez zuen Bartalik bakarrik egin, bere atzean bazen talde bat faltsifikazioak egiten, juduak ezkutatzen... Azkenean nahi nuena zen txirrindularitzaren bidez eta berau aitzakizat hartuz, jende txiki horri garrantzia eman, taldekideei, sailkapenaren lehen postuetan eta entziklopedietan agertuko ez diren horiei, eta azpimarratu, ziurrenik liderrak ez liratekeela lider izango talde bat atzetik ez balute. Beraz nire asmoa hori zen, txiki ikusten den jende handi horri garrantzia ematea.

► Liburua idazteko txirrindulari paperean sartu zara?

Beno, egia esan ez naiz sartu inoren paperean, liburu honetan ez dago lehenengo pertsonarik, dena kanpotik ikusia da. Sartu, sartu, pertsonen paperean sartu naiz, ez da txirrindulariei buruzko liburu bat ez eta zinema gustatzen zaientzen in-guruko liburu bat, pertsonen inguruko liburu bat da, askotan pertsonak tituluaren arabera begiratzen ditugu, hau arkitekto da eta hau Tourra berrogeita lau bider irabazi duena da, baina tituluaren azpian badago pertsona bat. Txirrindularitza asko gusta-

«Lastorik,
200 hitzetako testu
batean ezin da agertu,
eta zutabeen
hori lortzen duzu:
muinera joatea
eta horretan bai
igarri dut alderik»

tzen zaidan kirol bat da eta desmitifikatzeko erabili dut, beharbada nik Bartali bera ere mitifikatuta nuen. Mitifikazio kontu hori aurretik dator, izan ere, *Connemara eta Han goitik*-en artean *Iparragirre*ren *biografia* idatzi nuen. Ipa-rragirre mito moduan hartu dezakezu baina bat-batean bere biografia ikusten eta idazten hasten zara, eta konturatzen zara mito horren atzean pertsona bat dagoela, eta ez hori bakarrik, konturatzen zara eduki zituela bere momentu baxuak eta erdi narrasean ibili zela, berak asko bilatu zuelako askotan, nahiko petardoa izan zelako. Liburu hark apur bat desmitifikatzeko ba-

lio izan zidan, eta mitoen kontu hori hona ekarri dut.

► Txirrindularitza albo batera utzi aurretik, aipatu, txoritxo batek esanda, badakidala afizionatu lasterketa batean ere parte hartu zenuela barrubarrutik.

Bai (*kar kar*), Unai Paredes lagunak deituta, Serbitzu taldearen kotxean Bizkaiko Biraren azkeneko etapari, eta niretzat oso esperientzia polita izan zen.

► Berrito Literaturari eutsiz, *Connemara* gure bihotzean, *Han goitik itsasoa ikusten da*, badute parekotasunik bi liburuek, edo somatu duzu batetik bestera ezberdintasunik idazkeran?

Beno, nik idatzi ditudala biak ez (*kar kar*). Ez, parekotasuna baino gehiago garapen bat nabaritu dut, onerako garapen bat; ez aurrekoa txarragoa zelako baina idazterakoan bai nabaritzen nuen alde bat bazela. Normala ere bada, izan ere lau urte pasa dira eta lau urte horietan gidoiak eta zutabeak idazten ibili naiz. Gidoiak idazterakoan elkarrizketa asko lantzen da eta arindu egiten dituzu, *Connemarak* adibidez hori ez dauka, *Connemarako* elkarrizketak askoz ere behartuagoak dira. Baina batez ere, zutabegintzan asko ibili naiz, eta hori bai izan dela eskola ona, zure burua behartzen duzu 200 hitzetan goitik beherako istorio bat kontatzera, 200 hitz, orrialde erdia, eta hizkuntza aldetik ere lanketa handia dakar izan ere, esaten duzuna zehatza izan behar du. Lastorik 200 hitzetako testu batean ezin da agertu, eta zutabeen hori lortzen duzu: muinera joatea eta horretan bai igarri dut alderik. Beste ezberdintasun bat da *Connemara* barne istorio bat dela, bi pertsonen arteko istorioa, *Han goitik* berriz, istorio unibertsalagoa da, pertsonen eskubideen aldeko liburu bat.

Baina azkenean 1943 urteko Italiatz hitz egin dezakezu eta hitz egin dezakezu 2002ko Euskal Herriaz, gaur eguneko Euskal Herriaz.

► **Bigarren liburu honetan *Egunkariaren giroak eragin duela.***

Bai, injustizien kontrako eta hau pertsonen eskubideen aldeko liburu bat da, pertsona txikien aldeko liburu bat da eta nik injustizia horren aurrean garai horretan nuen arma bakarra boligrafoa zen, bai liburua idazten ari nintzelako eta bai zutabeak idazten ari nintzelako egunkari batean. Orduan pentsatu nuen konpromiso bat hartu behar nuela gertatzen ari zen guztia zela eta, batzuk ikusten dute konpromiso literario soil modura, hau da, idaztea astero *Egunkariaren* alde, baina konpromiso politikoa ere bada. Liburu hau konpromiso literarioa izan da, dudarik gabe aurrerapausoa delako nire idazketan, baina konpromiso politiko handia ere bada.

«Gidoiak idazterakoan
elkarrizketa asko
lantzen da eta arindu
egiten dituzu,
Conneramak adibidez
hori ez dauka,
Connemarako
elkarrizketak askoz ere
behartuagoak dira.
Baina batez ere,
zutabegintzan
asko ibili naiz»

Liburu hau irakurri daiteke denbora pasa moduan edo irakurri daiteke le-

ro artean, liburu honek badu karga politiko bat. Euskal Herrian bizi izan ditugun garaiak, izan diren modukoak izan dira eta horri erantzun bat eman behar zitzaion, baina erantzun bat, gure txikitasunetik, idatziz, zinemagile batek film bat eginez, edo ez dakit nola. Erantzukizun bat hartu behar da pertsona moduan eta sortzaile moduan eta nik idazten hartu nuen, beraz liburu honek badu karga politiko bat eta nire sentimendu bat pertsona moduan eta politika jarraitzen duen pertsona moduan, beste garai batera trasladaturik, beste urte batera eta beste giro batera, baina azkenean 1943 urteko Italiatz hitz egin dezakezu eta hitz egin dezakezu 2002ko Euskal Herriaz, gaur eguneko Euskal Herriaz.

• EZ GARA GALDUKO •

Eszenatokia bitan zatitua dago. Alde batean, telefonista ageri da, bulegoan, Mertxe, 35 urtekoa, lanez gainezka. Bestean hankan igeltsua jarrita duen gizona, Eneko, 40 urte inguru izango ditu, sofan erdi etzanda dago... Asperdurak jota dago. Kaka pila ederra egongelako mahaian. Fritos, boca bits eta halako poltsak nonahi, koka-kola lata hutsak, zigarroak hautsontzian kabitu ezinik...

Telefonistak telefonoa hartzen du eta zenbakia markatzen hasten da.

Telefonoa.— Ring, ring...

Eneko.— Beti igual, non ote da telefono zahar hori? (Kostata, jaiki egiten da eta hari gabeko telefonoa telebistaren alboan ikusten du. Hartu egiten du). Esan?

Mertxe.— Arratsalde on. Javier Ozaeta etxean al da?

Eneko.— Sentitzen dut, baina Javier duela bi urte hil zen. Nor da?

Mertxe.— Nor zara zu?

Eneko.— Nola? (Amorrotuta) Zein zara zu?

Mertxe.— Eta zu?

Eneko.— Adizu emakume, nire etxera deitu duzu eta zeuk esan beharko didazu nor zaren.

Mertxe.— (Begurada ikusleengana zuzenduz) Gogorra tokatu

zait gaurkoa. Bai, jakina. Birudiru argialetxetik deitzen dizut. (Isilunea)

Eneko.— (Haserre samar) Eta?

Mertxe.— (Beste alde batera begira eta keinu burlatiz) Eta? (Aurpegia aldatzen du eta ahotsa goxatzen du) Kontua da Javierrek 2.000 euro zor dizkiola gure argialetxeari eta horrexegatik deitzen nuen.

Eneko.— 2.000 euro? Javierrek ez zuen irakurtzen-eta. Nola da posible?

Mertxe.— “Sexuari buruz jakin nahi duzun guztia mila iruditan. Ez zara galduko”.

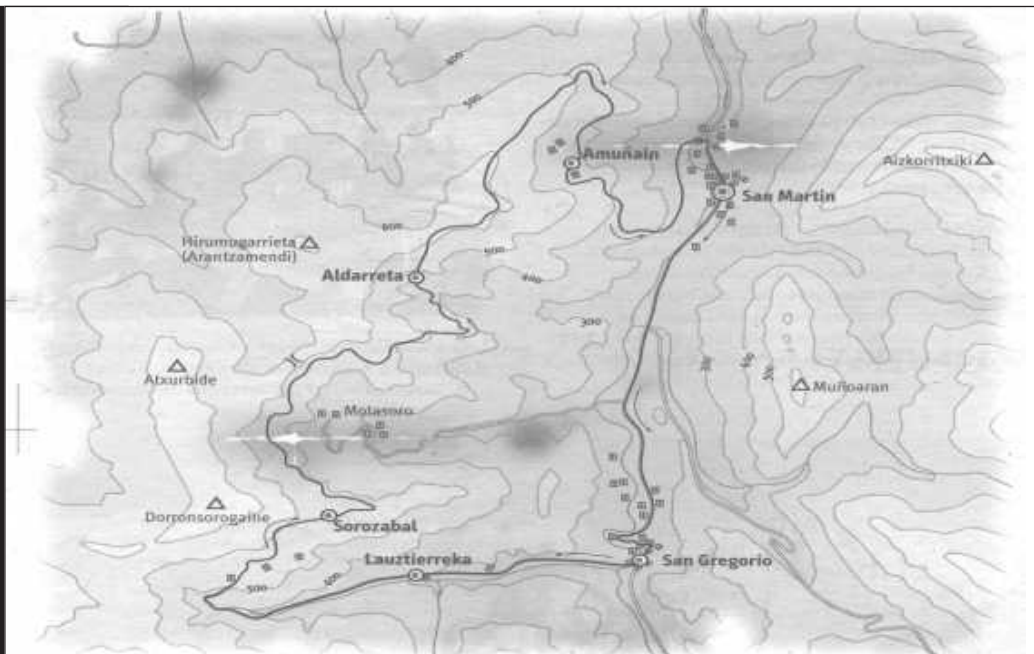
Eneko.— (Harrituta) Zer? Zer demontre esaten ari zara? (Sofatik altxatzen saiatzen ari dela, erori egiten da ia). Ai!!!

Mertxe.— Barkatu, zer duzu?

Eneko.— Deus ez. (Jaikitzen da azkenean eta entziklopediaren bila doa. Aurkitzen du. Liburuki bat hartzen du).

“Telebistaren azpiko kaxoian utzi dizut mapatxoia”.

Mertxe.— “Sexuari buruz jakin nahi duzun gutzia mila iruditan. Ez zara galduko” Javierrek erosi zuen entziklopediaren izenburua da. Gutxi irakurtzen zuela zenion eta horrexegatik da aproposa entziklopedia hau, letra gutxi eta irudi asko duelako.

Eneko.— Bai, bai, oso ondo iruditzen zait, baina ni ez naiz Javier eta ez dut inolako interesik entziklopedia horretan. (Begiak atera zaizkio ia liburukiari begira ari dela).

Mertxe.— Irakurri edo, beno, ikusi ez duzulako diozu hori. Niri bizitza aldatu zidan.

Eneko.— (Butaketara begira barrez) Ez naiz harritzen! Humm, humm. Ez dut zalantzarik. Goazen harira, esan dizut Javier hila dagoela, beraz, ez diot zentzurik ikusten berriketan jarraitzeari. Ondo izan.

Merxe.— Et, et, et, ez joan hain azkar. Javier hilik badago, zer ari zara zu bere etxean?

Eneko.— Hau izugarria da! Eta zuri ze arraio inporta zaizu?

Mertxe.— Errespetu pitin bat mesedez, lanean ari naiz eta.

Eneko.— (Begiak aterata dituela, haserre bizian) Jakina, nola izango naiz hain zakarra nire etxera deitu eta Intxaurren-don baino galdetegi gogorragoa egin didan maripurtzilar-ekin! Joan zaitetz pikutara!

Mertxe.— Aizu, Javierren etxean bizi bazara, hark utzitako zorrak ere kitatu behar dituzu.

Eneko.— Ezta pentsatu ere.

Mertxe.— Eta auzitegian salaketa jartzen badizut pentsatuko al duzue?

Eneko.— (Isilik geratzen da minutu erdi, pentsatzen ariko babiliz bezala) Agggg!! Joan zaitetz haizea hartzera, urdanga zikina! (Deia mozten du).

Mertxe.— Nazkante alena! (Telefonoa eskegitzen du).

Argiak itzaltzen dira. Minutu bat pasatakoan berriz argiztatzeko dira bi espazioak.

Mertxe.— (Eskumuturrean duen ordulariari begiratzen dio). Aiba! Seiak dira-eta! (Telefonoa hartu eta beste dei bat egiten du).

Eneko.— Bai, esan?

Mertxe.— (Maitakor) Kaixo potxolo, ni naiz, Mertxe.

Eneko.— Kaixo maitea.

Mertxe.— (Jostari) Pixka bat zakarra egon zara lehen, morroso hori.

Eneko.— (Ironiaz) Zu ere fin ibili zara. Gaurkoan ez zara batere sinesgarri aritu. Argitaletxetako langileak askoz gozakaitzagoak dira! Heriotzaren berri ematen duen sendagilearen rola jokatzen duzu zuk ondo! (Goxo) Portzierto, medikutara jolasteko gogoia jarri zait, moñoña.

Mertxe.— Entziklopediaren izenarekin asmatu dut beraz. Gaur ere jarri beharko dugu bertako argazki horietako bat praktikan, ezta?

Eneko.— Bai, baina non? Ni ez naiz berriro plastikoen edukiontzian sartuko!

Mertxe.— Telebistaren azpiko kaxoian utzi dizut mapatxoia. Ordubete barru, ondo?

Eneko.— Bai.

Mertxe.— Ez zara galduko, ezta?

Eneko.— Ez bihotza, ez naiz galduko.

Katixa Garate

Homo Sapiens

I

Basakeriarik basakeriena
basotik at.

II

Etxeko txakurra lerdoa ei zen,
baina ez zen ezezagunik sartzen.
Herriko jauntxoa azkarra ei zen,
herritar asko zituen hiltzen.

III

Sugeari beldur nion
sentitzen ez zuelakoan.
Gizakiari begirune nion
sentitzen zuelakoan.

IV

Koko gorilak gu bezalakoa izan nahian,
hitz egiteko ahalmena eskatu zuen:
ahalmen horrek basati bihur zezakeela jakin barik.

V

Harrak utzi zion sagarra jateari
unibertsitatera joan barik.

VI

Oiloa mokoka
jan ta lo.
Homo sapiens-a mokoka
bizitza erdia lo,
beste erdia gorrotoari so.

Arantza Aurrekoetxea

Plagio pare batekin egindako poema

BAri eta BBri

*“Triste nagoenean
zugan pentsatzen dut” zioen
irratiaz bestaldera
kantuan ari zen neska hark.*

*Eta une batez
pentsatu nuen
maiteminduta dagoenarentzat
top kanta guztiek
islatzen dutela bere egoera.*

*Triste nagoenean
nik ere
zugan pentsatzen dut, noski,
beste ezertarako balio ez duen
esku honekin.*

Aritz Galarraga

Bizitza badaukazu, eta ezagutu gabe
hodeien sekretua badakizu: zein norabidetan
hasiko diren hazten ezkiaren adarrak,
baina zu hil eta denbora asko pasa ondoren
ilgoraren argian etorriko naiz
izarra eta badiari begiratzeko, eta
elkarrekin geundela zein taiugabe zenentz
mamurtzeko; barreak eta hirustak,
neguko eguzkia... Niretzat Eufratesen itota
hil zinen, eta agian 1913ko otsailaren
hamaseia egun arrunt bat izan zen norbaitentzat;
baina utz ezazu, utzi: ozeanoren erdian
galdutako udak guretzat izango dira.

Pasealeku Berriko apar eta oskorri
sakratuak; odoletan eta itsasalderik
gabe: ispilu bat eta argi bat behar
ditugu bakarrik, gure bisaia argal
eta beltza zabalik ikusteko begi-niniaren
barruan, eta oroitzen ditugunez
hitz egiteko: ez heriotza aurkitu zutenez,
beraganantz ibili zirenez baizik.

Patxi López de Tejada Flores

*Ozeanoaren erdian
galdutako udak
guretzat izango dira.*

Haikuak

Eguberriak
joan ziren aspaldi
oporak agur

bitza orain
baretzen doa apal
aspergarria

eguraldia
eguneroko jana
asmakizuna

etorkizuna
eguneroko lana
buruko mina

zein norabide
aukeratu ezinik
doaz egunak

gaur artekoa
bizitzaren aukeren
ondorioa

aurrerantzean
nondik jo jakin gabe
ezintasuna

zerbait badabil
zer izango ote da?
Irtenbidea?

Garbiñe Aranbarri Ariztondo

ARROSEN PATRIKETAN

Maitasun hitzak niretzako ziren arren
inoiz ez nituen sinistu
patriketan galtzen baitzenituen poesiak,
eta halere, poeta zinela esaten zenidan
eta ni zure musa,
baina galdu egiten zenituen niretzako hitzak,
GALDU arrosen patriketan.

POLIKROMIA

Etxe-orratzek hodeiak josi dituzte armiarma
sareetako hariekin,
eguzkia ukatzeraino estali zerua;
griskeria eta gristasuna
gristasunik grisena grisaren grisean;
hiri polikromaturik ez gehiago mapa mundietan,
pintoreak ez du buruhausterik margoak
aukeratzen.
Orain alferrik da armiarme euskatzea
sarerik ez egiteko,
antijostunak behar ditugu
jositakoa desjosteko
kolore uholdeak eragiteko.

GIZATERIAREN PROSTITUTA

Satorrak zuloa egin zuen nire baratzean
eta zuk profitatu zenuen hazia ereiteko
bizia sortu eta historia astuntzeko;
etxe honetako esklabo izaten jarraituko ote nuke
umetokirik ez banu?
Tenpluetan galdutako hitzak
prostituta egin ez banindu?

ARRAIA GORRIAK

Zain hustuek
gorriz tindatu dute errekaetara,
errekarekin, eta are ibaiarekin elkartu denean ere,
antzman zitezkeen arrasto gorriak
ibaiertzeko landare eta harrietan;
baina urak itsasora isurtzean
betiko galdu duzu odola
arrastorik gabeko bidea egin du
Gorriak,
zeruertzaren labirintoan galdu da
sekula sekulorum.

ITSUMUSTUKA

Inora ez doazen bideen amaierara
iristen bazara
kontaidazu hitz lauz
nola heldu zaren haraino
letra txikiz idatzia irakurri gabe,
ferekatzen zaituenaren beroa sentitu gabe,
itsutu zintuen maitasunaren argirik gabe.

MATERIA HAUSKORRA

Altzairuzko kaxetan bihotzak.
Arrotzaren irribarre xamurra
mila zatitan
altzairuaren kontra;
haurren begirada bustia
altzairuan behera
labainduz;
pixkanaka, euri-tanta hauskorrak
zulatuz doaz
altzairuzko kaxa.

Garbiñe Etxaniz

*Polikromaturik
ez gehiago
mapa mundietan*

EUSKAL IDAZLEEN ELKARTEA

- ✓ *Zure egile eskubideak defendatzeko!*
- ✓ *Zure lanaren proiektzio soziala bermatzeko!*
- ✓ *Zure prestakuntza hobetzeko!*
- ✓ *Puntaren puntako gaien inguruko biltzarretan parte hartu ahal izateko!*
- ✓ *Beste idazleekin harremanetan jartzeko!*

Izan zaitez EIEko bazkide!

Bazkide-fitxa:

Urteko kuota: 45 €

Izen-deiturak: Banku edo Kutxa:

Helbidea: Kontu-zkia (20 digito):

Herria: P.K.:

Tel.:

Erantsi datu hauei, mesedez, zure CV eta argazkia.

Euskal Idazleen Elkarte

Zemoria, 25 • 20013 DONOSTIA • Tel.: 943 27.69.99 • Faxa: 943 27.72.88

ABD...

Aukeren Azokan Abiatuta

Bakardadeak Bide Bazterrean Bildurik

Datorrenak Dakarrena Deskubritzen Dute

Etorkizunari Eginbeharrak Emanez Eta

Funtsezko Filosofia Faltsutzaileek

Gizartearen Gainbehera Galarazteko

Heziketaren Hesiak Hedatzean

Idea Idealistetara Irekiz

Jakinduriaren Jatorrizko Joera

Kateak Kenduta Kanporatzeko

Pili Agirre

Arg.: E. Agirreolea liburukoa.

Asmakizunak

I

Eguzki lakoa
frijituta hobe.
Kolore halakoa
zure ahoan hobe.

II

Erratza dantzari
hegalaldia arin.
Ipotxen kantari
zabiltza kaskarin.

III

Oju
Iji-aja.
Ijiji.
A,a,a
Ja-ja-ja.

IV

Piko moko miko,
mika pika, ika
mika.

V

Tikili-tokolo
Takolo.
Kirri-korro
Pirritx eta Porrotx.
Ziri-miri
Txirri Mirri.
Kilin-kolon
Txiribiton.

Arantza Aurrekoetxea

ABEZEDARIOA

A

Abezedarion ni naiz
aurreneko hitza.
Ahoa ondo ireki behar ni
ahoskatzeko.
Askotan erabiltzen nau jendeak.
Alde guztietan ikus nazakezue, eta jendeak harridura
adierazteko ere erabiltzen nau.

B

Bere itzalpean bizi naiz
baina beste asko ere
baditut atzetik. Ezpainak
bildu behar ni ahoskatzeko.
Bi borobil ditut maiuskulaz
bakarra berriz minuskulaz,
beti nago ardien ahoan.

D

E

Ez dut "a"ren inolako
enbidiarik. Jendeak bera adina
erabiltzen nauela uste dut.
Etsaiek nahiz lagunek
entzuten ez dutenean erabiltzen naute
edo zer esan ez dakitenean nigana jotzen dute.
Esaidazu orduan adiskide, nork laguntzen dizu zer
esan ez dakizunean?

F

Fonetikoki ez naiz atsegina,
Familiakoen artean gutxi erabilia,
Fidagarria bai,
Forma ezberdina hartzen dut idazlearen arabera.

G

Gorputz handiko.
Goruntz eta beheruntz idazten nau jendeak.
Goxo eta garbia,
giro ona sortzen dut taldean.

H

Hotsik gabekoa,
hitz askotan agertzen naiz,
hemen eta han nago.
Hotza dirudit eta
haur eta gazteei
hamaika buruko min emana naiz idazten ikasterakoan.

I

Iheska nabilela dirudi.

K

Kaka zaharra! Iritsi al zait niri ere
kontuak kontatzeko garaia?
Kabreatu egiten nau horrek
konturatzen bainaiz, jendeak gutxi erabiltzen nauela.
Kirolariak bai biraoka hastean...
Kabroia! Kaka! Kokolo...
Kosta egiten zait nire hitzez hasten den hitzik aurkitzeaberaz lagunok,
Komunera noa.

L

Luzea naiz eta hala idazten naute
lerro artean sarri ikusiko nauzue,
lainoen gisako borobil bat dudala.
Literatura aldizkari honek ere nire izena darama
lore gisa hartuko dut hori
lagunok; eta kotxe gidari berrien
lekuko ere ni naiz, beraz; nor ni baino
Lagun hoberik?

M

Marraz josita maiuskulaz,
mendien antzeko borobilez
minuskulaz,
mingaina ezkutatu eta ezpainak bildu
mesedez ni ahoskatzeko.
Mugarik ez dut,
makina bat aldiz ikusten baitut
mahaietan naiz testuetan nire burua.

Noraezean eta negarrari ezin eutsi
nabil. Euskaldun berriek esan baitute
ni naizela haien etsai
nagusienetakoa:
Nor-Nork, Nor-Nori-Nork...
Non eta nola erabili ez omen dute asmatzen.
Nire helburua ez da nekea sortzea,
nortasuna duen hitz goxo bat izatea baizik.

Ongi-etorri elerik borobilenera,
ohitu zaitezte ahoa irekitzen ni ahoskatzeko.
Oskolik ez dut eta liburu eta
orrietan sarri ikusiko nauzue,
opari baten gisakoa naiz,
olatu bat bezain indartsua eta
ohea bezain goxoa.

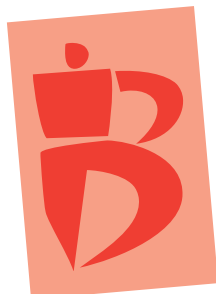
Pozik nago, edo
parekorik ez dudalakoan nago,
perfektua ez naizen arren,
poesia, poema... bezalako
pisu handiko hitzak hasten baititut.
Parkeko haurrek ere, musu emateko,
"pa" esaten dute.

*Ramon adixkideak esan zidak,
retiratzeko hiztegitik, eta ea
rekurtso gutxikoa
resistentzi gabekoa edo beldurtia ote naizen.
Robota banintz bezala, euskaraz "e" bat jartzen baitidate aurretik.
Respetu pixkat izateko esan zioat,
romantiko xamarra ere bai baiianiz, eta
ritmoa ematen batiot hizkuntzari.*

Suge baten itxura eta hotsa dut,

saiatu bai, ni ahoskatzen eta
sasoiz bazaudete, konprobatuko duzue.
Saltoka ikusiko nauzue hitzez hitz.
Sua dut barrenean eta
susmoa dut besteek ez nautela asko maite, halere;
samurra dut bihotza.

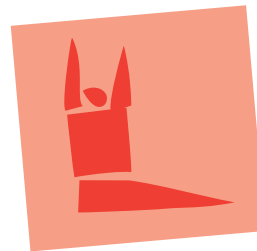
Txapela dut buruan edo
teilatua zutabe gainean.
Tente nago beti.
Tontorretik ikusten ditut besteak.
Trinko ikusiko nauzue beste hitzen
tartean, eta trebetzat dut nire burua
testuetan asko azaltzen bainaiz.

Umil-umila naiz. Halere,
urrearen balioa dudalakoan nago.
Utikan bokaletan azkena naizela diotenei,
uler dezatela,
udazken gabeko urtarorik, edo
urik gabeko itsasorik ez dagoela.
Une bat behar dut niretzako; beraz,
urrutira noa.

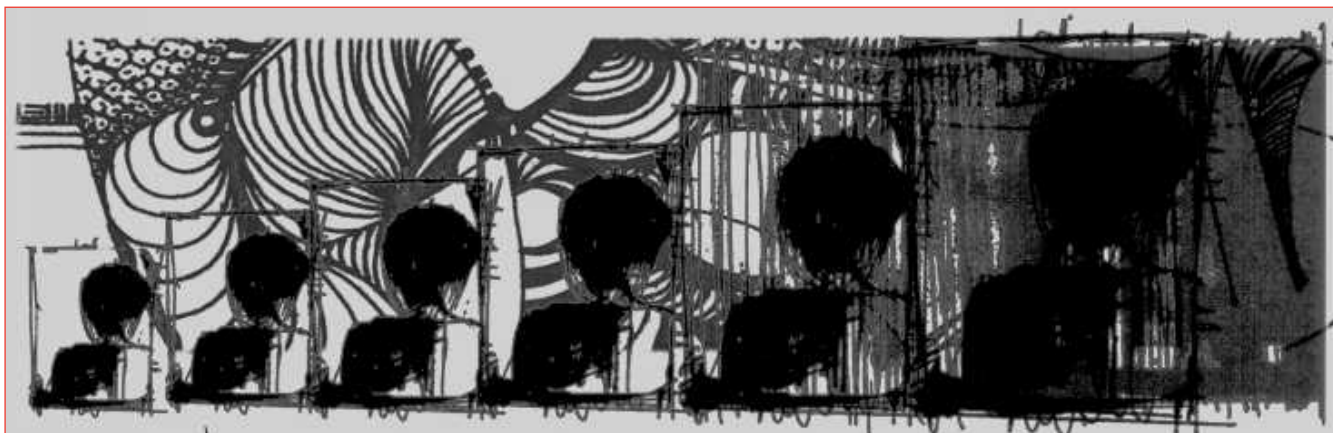
Xarma handikoa naiz,
xelebrea ere bai agian.
Xaloa ere bai beste eleekin eta
xeda badut hiztegi barruan.
Xelegekeriak esaten hasia naiz
xumetzat dut halere nire burua eta lagunak
xaxatzea atsegin dut.

Zail egiten zaio jendeari ni ahoskatzea, eta marra
zuzenez idazten naute.
Zabal ikusten dut nire burua eta
zama handia dut nire gainean,
zakarki ahoskatzen nauten horiei,
zoragarria eta euskaldunontzat berezia den
zeinu hori nola ahoskatu erakutsi behar baitiet.

Garikoitz Etxeberria

37 Segundu

Batzuek esaten dute ez dela esistitzen. Baina, gizakiak idazten ez zekien garaian, zegoeneko, Jainko zerutiarrari ere, bidea mugatzen zion. Lurtarragoak garenok, garondoan sentitzen dugu setati, bere hats epel eta bustia. Presa, antsietate eta estresaren erantzunle, eguna ebakitzen digu erruki gabeak.

Helduago nahi lukeen nerabeak mantxoegia deritzo, bere azkartasunez atzean utzi duelakoan iseka egiten dio. Kondenatuak, bihotz urduriak burua kolpatzen dion erritmoan agortzen somatzen du. Bere sukaldean egunak pasatzen dituen amonak, berriz, badaki ez dela ez azkarra eta ez mantsoa, soldadu desfilearen konpasean iristen dela beti.

Ikusi nahi baduzu, begiratu egurrezko habe zaharraren amaraunari, portuko itsasontzi erdoilduaren gorriari edo, futbolzelaiko harmail ahaztuaren arteziari.

Ander Zuloaga Aranzabe

HITZ GEZIDUNAK

Erantz:

Asier Iriondo

BARANDIARAN

Jon Aizpurua - Jexux Aizpurua • Elkarlanean, 1999

Liburu hau *Elkarlanean* argitaletxeak argitaratutako biografia saileko ale bat dugu. Egileak Jon eta Jexux Aizpurua Barandiaran anaiak ditugu. Liburuaren hasieran aurkezten zaizkigun biak: Jon Aizpurua itzultzaile-ikasketak egindakoa eta Euskadi Irratiaren esataria dugu. Honez gain urtero "Jentilen etorrera" kale-antzerkiaren gidua idatzi ohi du. Jexux Aizpurua Barandiaran maisutza ikasitakoa eta Goierriko Lanbide Eskolan irakasle dugu. Biak ataundarrak, Joxemigel Barandiaran bera bezala.

Liburu hau oso eroso da, txikia, poltsan eramateko modukoa eta erabiltzeko erraza. Azalak, kolore gorrixketan, Joxemigel Barandiaran irribarretsu baten argazkia aurkezten digu liburuaren aurrealdean eta etxeko atarian bere ilobarekin batera zutik atzealdean. Barreanean, berriz, idazkia letra handi eta atseginaz egina dugu, argazki ugariz horniturik begiak era samurrean gozaraziz eta asetuz. Lana sei ataletan banatua dago eta hauetako bakoitza azpiataltan, Barandiaranen bizia kronologikoki kontatuz jaiotza egunetik heriotza arte (101 urtetan). Halere noizbehinka kronologian salto batzuk egiten ditu gaien arabera (irakasle-lanak, ikerlanak,...). Liburuaren bukaeran beste atal bat aurki dezakegu (zazpigarrena) osagarri modura, *Kronologia* izenarekin. Bertan Barandiaranen bizitzako datu kronologikoak datoz, munduko eta Euskal Herriko zenbait gertaera esanguratsuekin batera. Irakurgai honek idazmolde argia eta erraza du, dibulgaziorako idatzia baita. Aldi berean euskara ederra eta bizia erabiltzen du.

Liburu honetan Barandiaranen bizitza eta aldi berean bere ingurua, hots garai hartako Euskal Herria, nolakoa zen kontatzen digute. Bertan jakinarazten zaigu apaiz izateko bidean nola hurbildu zen zientzietara eta nola, bere jakin nahiak eramanda, erlijioa bera ere zalantzan jarriz, beste ikuspegi batzuk ezagutu nahi izan zituen; bere zalantza ugariak eta jakin minak Europa aldera eramane zutela eta Euskal Herriko iragana eta kultura ezagutzearen beharraz ohartarazi; arkeologian eta ikerketan nola hasi zen eta ikerketa hauek osatu zuen lan-taldea; errepublika-garaiak, 36ko gerra, erbestea, Ipar Euskal Herriak eskaini zion babes eta, nonahi eta beti, Euskal Herriko kulturaren ikerketa eta zabaltze lanetan nola jardun zuen.

Liburu honek lehendabiziko irakurtaldian harrapatu nau eta di-dabatean irentsi dut. Gizon honen bizitza zirrargarria iruditu zait eta, niretzat ezezagunak ziren zenbait arlo harritu eta hunkitu naute: bere lanaren oihartzuna Europako kultura eliteetan, erlijio gaitan horrelako ikuspuntu zabala izatea (berriki arte erlijioa arras eztabaidagaitza izan den herri honetan), erbestean hainbeste urtean izan beharra.

Beranduago, eta hala baietsi dut bigarren irakurtaldian, beste gai bat iruditu zait oso bitxia eta nabarme-

Kontatzeko era, zahar baten konta-moldea.

na: kontatzeko era, zahar baten konta-moldea. Haurtzaroa eta gaztaroa detaille handiz (kontakizuna irakasle eta ikaskideen izenez eta pasadizo bitxiez apaindua) eta heldutasuneko bizi luze eta emankorra gain samarretik azaldua. Ondoren ikusi dut liburuaren hasieran egileek diotela idazlanaren oinarria Joxemigel Barandiaran zenarekin egindako ordutako grabazioak izan direla. Kontatzeko era honek bihurtu du, seguruenik, liburu hau hain erakargarria.

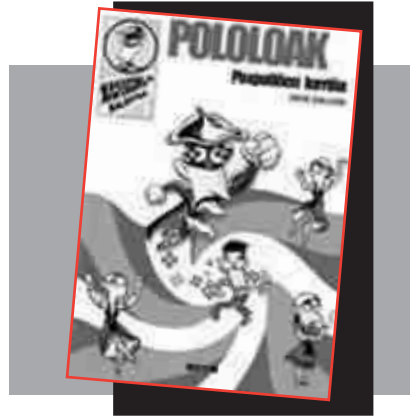
Beatriz Aleman Astiz

“POLOLOAK, Poxpoliñen lurriña”, Xabinatorren Balentriak 1

Patxi Gallego • Elkar, 2004

Lehen (helduentzako) euskal komikia? Ez nago ziur baina, lehenengotarikoa delakoan nago. Gure superproduzio literarioan ahaztuta geratu zaigun generotariko bat baita komikia, nik dakidanez behintzat. Gaztelaniaz genero zabaldua eta irakurria baita ere, kalitate handiko lanen ekoizpenarekin, denda, feria, irakurle, fanatiko, kolekzionista eta abar luzearekin, baita itzulpen eta azpijenero mordo batekin ere, euskaraz apenas dagoen, egunkarietako tirak alde batera lagata. Eta literatur jenero bezala hartuko nuke nik, ze arraio! Ongi etorria bedi, hortaz, Xabinator.

Hala ere, ez da guztiz egia esanda, pololoak honetan komikiak, hots, marrazki-biñetaz kontatutako istorioak eta prosak erdibana banatzen baitituzte liburuaren 155 orrialdeak (ez dakit komikiaz lagundutako prosa dela esan beharko nukeen). Tranpa pasatzen utziko diot Patxi Gallegori, hau egiteko arrazoi zehatza

jakin gabe emaitza oso txukuna geratu baitzaio. Gainera prosako orrialdeek istorioa beste modu batean kontatzeko bidea eman dio, hau da, “analisian” luzatzeko, tripak dauzkan gai batzuen gainean lasaiago aritzeko. Ez litzake ariketa makala biñeta bidez dena kontatzea!

Kontatzen duen hori, euskal gazte biren erretratua da, ondo baiño hobeto kokatua, frustrazio sexualez betea, (euskal) harremanen zailtasunak oso ondo ilustratuaz, eta euskal mistizismoari egurra emanaz. Lehen eus-

kal superreroearen superbote handiena zein den ikustea besterik ez dago: poxpoliñei pololopetik darien lurrin gozoa edonondik somatzea. Holako superboteerik!

Azpijeneroaren da, aldi berean, zein ondo lortzen duen Patxi Gallegok komikiko bi pertsonai nagusien karakterizazioa forma sinple batean: batetik euskalki diferente bana aukeratuz bakoitzarentzat eta bestetik pertsonaiek hizkuntza gordina erabiliz. Egia da, kaleko hizkuntza erabiltzen dute, taburik barekoa, jergako hitz eta esaez josia, gordina eta poetikoa aldi berean.

Guzti hau kalitate oneko edizio batean, marrazki atseginekin, erraz irakurtzekoa. Xabinatorren abenturen bigarren atalaren zain geratzen naiz, ea berak zabaldutako bidetik beste norbait be animatzen den; hori eta zaldieroaren antologia bat, ia!!

L. Asolo

Kontatzen duen hori, euskal gazte biren erretratua da, ondo baiño hobeto kokatua, frustrazio sexualez betea, (euskal) harremanen zailtasunak oso ondo ilustratuaz, eta euskal mistizismoari egurra emanaz.

ADIO

Bitoriano Gandiaga • Elkar, 2004

Udaren azkena zen, artean udazkena etorri gabe zegoen, baina zuhaitzak haizak ziren beren udako jantzia galtzen. Ni haurra nintzen, eta gaur egun oraindik jakin ez dudan arrazoi batek bulzatuta, han nengoen nire antzera joandako beste batzuren artean. Urduri nintzen, zetorkeenari begira, eta atzean uzten nuena utziz ondo egiten ote nuen zalantzaz beterik. Haizeak jolasean dabilen hosto erdi ihartua nintzen, non eroriko ote zen jakin gabe bertaratua, baina hein berean pozik zegoena.

Ingurua ezaguna zitzaidan, nahiz eta ez nintzen maiz bertan izana. Mendiak eta haitzak nagusi ziren paisaia hartan, bazen garrantzia handiko beste elementu xume bat ere, orduan bere handitasunean apreziatzen ez nuena, baina edertasunaren adierazle paregabea bihurtuko zitzaidana: elorria.

Lehen eskola ematera etorri zintzaizkigunean, nik ez nekien idazle zinenik, eta are gutxiago zure bihotza eta arima horren ondo marrazten zenuenik hitzen bitartez. Umeak ginen orduan, beharbada ezjakintasanak sarri ematen duen harrokeriaz apur bat ausart jokatzeko genuen, baina, sinets diezadakezu, ez geneukan ikasteaz haratagoko asmo izkuterik.

Urte hauetan guztietan, oso gogoan izan ditut zuk emandako klaseak. Maitasuna irakatsi zenigun, hizkuntzarekiko maitasuna, eta horrek eraman gintuen euskararen zirrikituetan ikertzen hastera, konturatu gabe ikastera, eta behin betirako euskaldun kontzientzia hartzera. Are gehiago, batzuren beste su apal bat ere iziotu zenuen, urteetan haizeak maiz astindu arren inoiz itzali ez duena: literaturzaletasunarena.

Ez zen erraza astero idazlan bat egitea, lagunartean bizi ginelarik beste edozer gauza baitzen erakargarriago hamaika-hamabi urteko mutikoen-tzat, eseri eta idazten hastea baino. Baina hori ere lortu zenuen guregandik. Xume, umil, apal.

Bi urte izan ziren zurekin eman nituenak eta asko ikasteko aukera izan nuen. Zu ezagutzea ordea, ez zen hain erraza izan. Beranduago irakurri ditut zure idazlanak. Horrela sentitu izan dut, ingurumen guztiari zenion maitasun neurrigabea elorriaren bidez zenuela abestu. *Hiru Gizon Bakarka* ekarri zenizkigun gure herriarenganako kezka eta konpromisoa adierazteko. *Uda batez Madril*en kotxeek ziztu bizian egiten zuten “dzu dzu” zolia, nik ere zuk entzundako eran dantzudala pentsatzen dut sarritan. Bizitzarekiko kezka, bizitzaren zentzua eta denbora, zure barren-barreneko galderak eta ardurak kanporatu zenuen, *denbora galdu alde*. Horren ondoren, *Gabon* anuntziatzen etorri zintzaizkigun, zure itxaropena ere gure egin genezan.

Eta orain, agur esan ondoren ere, esan diguzu *Adio*.

Horrek eraman nau duela hogeituroko udaren azken hura berriro gogotan hartzera. Orduan ez nekien hain maite izango nituenik zuk horren era errazean adierazitako hainbeste leku, bizipen eta errealtate. Hunkitu egiten nau une hura gogoratzeak, eta zure azken liburu hau eskuartean izateak zirrara itzela sentiarazi dit.

Poesia ez omen dago modan gaurko egunean. Zuk berriz, gaur-gaurkoa egin duzu, hitzei esanahi sakona emanaz, gizakiaren izateraino bertaraino helduz. Gaisotasunak harrapatu zintuen, eta eroapenez kantatu zenion

Bizitza oso baten sakontasuna liburu batean bildua. Bihotza eta arima. Euskal Herriarekiko berriz, esperantza izpia. “...dena haziz beteta dago, udaberriaren zain dagoen zelaia bezala”.

bizitzari. Joxe Azurmendik hitzaurrean adierazten duen moduan, bazenekien zure azken liburu hau izango zela hau, zure begiek argitara ateratzen ikusi ez duten *Adio* hau. Honen bitartez munduari esan diozu agur, zure obrari eta zure bizitzari nolabaiteko errepasso bat eginez.

Arratsaldetan ematen zenizkigun eskoletan entzuna nizun Orbelaunen jaioa zinela. Hor kokatzen da zure konzientzian beti azaltzen den nekazal mundua, euskal mundu zaharra. Zure bizitzaren hasiera, eta izatearen oinarria. Bizkaieraz ere idazten dituzu zenbait pasarte, sustraien egiazko distira adierazi asmoz. Gero Arantzazu dator, zure bizitza osoa. Zu zeu ere, lehenagoko udaren azken batean, zentzumenen paradisu horretarantz abiatu zinen. Eta hark bere egin zintuen. Zuk zerorrek diozu “Nire mundua Nabarniz eta Arantzazuren artean dago”. Artaso ere ageri da berriz, *Elorritik Adioraino*, hasieratik bukae-

raraino, bizitza damaizun bihotza baiditzen.

Bitartean, Tel Aviv ageri da, Lur Santuan izan zenituen bizipenen isla. Poetikaren inguruko olerkien atari jarri duzu ataltxo hori. Ez duzu zure poetika horren inguruan teorizatu nahi izan, herri xumearekin bat egin nahi izan duzu beti, zu ere herri horretako *arbola* bat gehiago izan zarenez gero.

Honen ondoren erabat biluzten zara, hain era sinplean, ezen konturatu ere ez baikara egiten noraino bustitzen

zaren. Baina zu zeu zaren guztia azaltzen diguzu, lehenago ere egin izan zenuen agian, baina orain erabatekoa iruditzen zait hori. Denborari buruzko kezkak, zure gauzak eta jendeak eta zure lurra eta herria, zu zeu ematen zatzaizkigu oso osorik. Maitasuna darion liburuan aipatzen duzun orori, eta irakurtzean, bizitzarekiko eta gure Herriarekiko maitasun horrek harrapatu egin nau, betirako.

Udaren azken baten, etor zekiokena igarri ezinik, Arantzazura joan zen

haur hark, zure altxorraren pusketa-txo bat dastatzeko zortea izan zuen, eta orain ere, zure *Adioaren* aitzakiaz, berriz bizitzeko aukera izan du.

Bizitza oso baten sakontasuna liburu batean bildua. Bihotza eta arima. Euskal Herriarekiko berriz, esperantza izpia. “...dena haziz beteta dago, udaberriaren zain dagoen zelaia bezala.”

Eman diguzun guztiagatik, esker onez, adiorik ez.

Mikel Santiago Arizaga

HAN GOITIK ITSASOA IKUSTEN DA

Julen Gabiria • Elkar, 2004

BIDANITIK PONTE A EMARA BIZIKLETAN

Julen Gabiriaren *Han goitik itsasoa ikusten da* nobelak Ponte a Ema herria aurkezten digu. Italian dago Ponte a Ema, Toskana eskualdean, eta bertan bizi dira Gino Bartali ziklista handia, Livia esne-partitzaile pinpirina, Signora Maria dotorea, Fray Ciccilo fraide iraultzailea, eta beste hainbat eta hainbat pertsonaia bitxi, goxo, arrunt itxura-koak.

Ez da eleberraren eszenatoki bakarra, Euskal Herria eta Alpeak ere agertzen zaizkigu. Hiru tokiok Espainiako gerran erbesteratutako pertsonaia batek harilkatzen ditu, Roman Alberdi gazteak. Gerra aurretik Euskal Herrian bizi zen mutikoa, eta bertan ikusi zuen lehenengoz Gino Bartali txirrindularia, Bidanian zehazki. Alpeetan egiten du topo hurrena ziklistarekin, Turrean. Eta handik urte batzuetara Ponte a Emara joango da, Ginoren bila. Herrian, *Romanino* izenez kasik herritar bihurtuta, herritarren bitxikeriak ezagutzen hasten da, eta Gi-

norekin topo egiten du berriro. Hark bera ez dela inoren heroi esaten dio, eta historiako protagonista handiak herritar xeheak direla, eta ez bera.

Horixe egin du Julen Gabiriak *Han goitik itsasoa ikusten da* nobelan, herri xehe bateko bizimodua, herritarrak, protagonista bihurtu, beren eguneroko joan-etorrian. Zatika-zatika egiten du aurrera, eszenaz eszena, denboran eta espazioan salto eginez.

Bi zati bereiz daitezke liburuan. Lehenengo zatian agian pixka bat nahastuta ibiliko da irakurlea, eszena batzuetatik besteetara jauzika. Bigarren zatian, Ponte a Eman jada, eszena horiek herriak berak batzen ditu eta herriaren irudia osatzen joango da irakurlea. Herri bat matxinatzen, iraultza egiten erakusten digu Julen Gabiriak, baina iraultza xehea da, txikia, pertsonala, bakoitzenaren egitekoari indarra ematen diona.

Diogunez, kontakizuna hari na-

rratibo bati tira eginez garatzen da, piezaz pieza, puzzle batean bezala. Laster hasiko da irakurlea piezak ahokatzen hala ere, pertsonaia eta tokiak ezagutzen hasi orduko bakoitziari bere tokia ematen. Hasieran puzzle nahasi dirudienak berehala hartzen du egitura.

Txirrindulari-kontuak gustuko dituenak gogoz irakurriko duen liburua da. Badu, gainera, zinemaren ukitu nabarmen bat ere, film batean bezalatsu, eszenaz eszena herri bateko giro eta bizimodu gozo eta hurbila ikustarazten baitigu. Hala ere, liburuaz gozatzeko ez dago ez txirrindulari-kontuen zale izan beharrik, ezta zinemasale sutsua izan beharrik ere. Kontaera moduak berehala harrapatzen du irakurlea. Atalez atal, pertsonaia eta historia asko ezagutzeko aukera ematen zaio, eta liburua amaitzerako Ponte a Eman oporraldi luze bat igaro balu bezala sentituko da.

Edurne Lazkano Ibarbia

ELEKTRIKA

Xabier Montoia • Susa

Elektrika liburuarekin azkendu du Xabier Montoia *Hilen bizi-moldea* trilogia. *Hezur gabeko hilak* eleberria idatzi zuen lehenik, eta *Blackout* izenekoa bigarrenik. Gerra kontuak jorratu ditu hiruretan, eta batek baino gehiagok pentsatuko du, agian, bertso-lariei batzuetan gertatzen zaien hori gertatu ote zaion Xabier Montoiari ere; alegia, hiru bertso bota behar, eta lehenengo biak bete-beteak izan direnez hirugarrenean bete-lanean aritu behar izan ote duen. Lehenengo bi liburuetan ez du, ordea, gaia agortu, eta eman dio hirugarrena poliki egiteko ere. Ez da sumatzen, hortaz, trilogia egin behar bat. Hala ere, antz handia dute hiru liburuek.

Hiruretan erakutsi dizkigu gerraren bidegabekeriak eta ankerkeriak; errealisismo gordinez sentiarazi digu gerraren gogorra hiruretan; bakardadea eta traizioa ekarri dizkigu begien aurrera, eta muturreko egoeretan gizakia zein makurra den erakutsi, orrialdez orrialde; baina liburu batetik bestera aldatu egin du gerrari argazkia ateratzeko fokua. Trilogia honetako lehenengo bi liburuetan, Jean Etxegoien miarritzarra da protagonista. Lehenengo Mundu Gerran dabil aurreneko istorioan, alemanen aurka lubakietan borrokan; bigarrenean,

Bigarren Mundu Gerrako Paris okupatuan aurkitu genuen, alemanen alde kazetari lanetan. Trilogia osatzeko, ordea, Jean Etxegoien semea hartu du protagonista Montoiak.

Jean Etxegoien semea ez da aita bezain gogorra eta zaildua. Baina, aita bezala, Frantziako Armadarekin joango da soldadu. Aljeriako gerran ibiliko da, nahiz eta soldadutarako jaio ez. Argazkilaria da, baina ez da gauza gerrako erretratuak egiteko. Goitika egiten du hango krudelkeriak ikusita, emakumeak nola bortxatzen dituzten ezin barren-duta, jende errugabea nola zapaltzen eta hiltzen duten ezin eramanda. Kontzientziak ez dio uzten kamerarekin ateratzen bere begi eder-minek ikusi nahi ez dutenik. Sentibera da, bizitzari argazkiak atera zalea, natura miresten duen poeta: «Natura kantagaitzat izan duzu beti, poeta bazina bezala».

Baina Aljeriako ikuspegia latza da. Hango egoera krudel eta gogorrari ez dago kantatzerik. Idor eta antzuak dira hango lurrak, eta halakoak dira liburuan aurkituko ditugun deskribapen ugariak ere. Paisaia hotz eta ospelak erretratatu ditu Xabier Montoia Jean Etxegoien begietatik; hain ongi fokatuak eta hain garbiak dira liburuan deskribatutako argazkiak, ezen gu ere hotza, nekea eta gosea sentitzera iritsiko garen. Baina soldaduekitsu-itsuan bete behar dituzte nagusien aginduak, haien esanak za-

lantzan jarri gabe; eta ibili eta ibili egin beharko dute, eguna joan eta eguna etorri, nagusiek hala agindu dietelako beste arrazoirik eta motibaziorik gabe.

Gerraren eta hierarkia militarren zentzugabekeria ederki azaldu ditu Montoia liburu honetan. Zenbaitetan, begiak estali nahiko ditugu, ikusi nahi ez ditugun filmetako eszena bihotz-erdi-ragarrietan nola. Eta soldaduek alkohol-tabakoen antsia zergatik duten ulertuko dugu. Izan ere, beharrezkoa da alkoholak eta keak lausotuta izatea begiak, aldamenean adiskideak nola erortzen diren ez ikusteko eta gerrako zitalkeriei bizkar emateko. Azken batean, hori dute gerran irauteko modu bakarra, bihotz sentikorak babesteko arma bakarra.

Jean Etxegoien ez da, ordea, gainerrako soldaduen modukoa, eta ahultzat joko dute, alkoholik edaten ez duelako, bahitutako emakumerik bortxatzen ez duelako... Gerrak ez du aldatuko, eta tinko eutsiko dio bere jarrrerari. Gerra baino gogorragoa izango da, ordea, bere aitaren ibileren berri jakitea...

Trilogiazale izan edo ez izan, hiru liburuek ezin hobeto girotu ditu Montoia, zein baino zein gordinago. Orain zuen esku dago *Elektrika* honekin ausartzea; abisu emana dago: kontuz karranpak eman...

Maidar Urnieta

EZEZAGUNA HELBIDE HONETAN

Kresman Taylor • Erein, 2003 • *Itzultz. Ramon Etxezarreta*

Bi lagunek negozio oparo bat dute, eta beraien arteko harremana, hala beharrez, adeitsu antolatuta dute. Bataren papera, babeslearena da, eta bestearena ausartarena. Baina tartean gauza garrantzitsuak gertatu zaizkie, baten arrebak izan baita bestearen maitale. Orain gertaera honen ez du bietako inor pozten, baina

bakoitzak bere papera egiten du, batak bere laguna barkatuz, eta besteak nekarena gutxietsiz, eta egoera honek elkarrengandik urruntzen ditu.

Gertaera, nazien krimena izan zen, baina izan zitekeen bietako baten sexu aldaketa, eta bien arteko harremanean paperak aldatu egiten dira. Babeslea erasotzaile hotz eta errukigabe-

bihurtzen da, eta ausartak berriz, etsipenez erregutzen du bere alde.

Juan Mari
Apaolaza

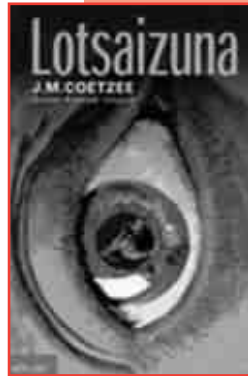

LOTSZAIZUNA

John Maxwell Coetzee • Elkar, 2004 • *Itzultzailea: Oskar Arana*

J.M. Coetzee bidea egiten ari da gure artean. Gero eta gehiago dira erdaretan irakurri eta ahotan darabiltena, eta espero izatekoa da *Lotsaizuna* honen bidez, euskaraz ezagutzeko aukera ematen digun lehen izenburu honen bidez alegia, gora egingo duela coetzeezaileen kopuruak gurean.

Nobel saria euskaratzeko ematen den Jokin Zaitegi bekari esker egingdako itzulpena da hau. Oskar Arana itzultzaileak musika-konposizioarekin lotu izan du autore hegoafrikarraren idazkera. Izan ere, armiarma-sare perfektuan harilkatzen ditu Coetzeeek hainbat eta hainbat gai. Hasiera indartsu eta zuzena du liburua: ikasle batekin izandako sexu-kontuengatik kaleratutako unibertsitateko irakaslearen hondoratze soziala da abiapuntua (*lotsaizuna*, desohorea, alegia, jatorrizko *disgracetik* gatzelerazko itzulpeneko *desgracia* baino hurbilagoak). Gaiak askorako ematen du eta autoreak badaki ondo aprobeztatzen —moralaren eta inpultsoen arteko lehia, unibertsitatearen inguruko elitearen hipokresia eta itxikeria, gizabanakoaren independentzia, bakardade ideologikoa...— baina berehala aukerak zabaltzen dira eta, ira-

Behin ere ez da argitzen pertsonaiak zuriak ala beltzak diren; irakurlea bera da morbosoki bakoitzaren azalaren kolorea igarri nahian dabilena.

kaslearen ikuspuntura kateatuta gauzalarik, bestelako arazo eta kezka ezagutzera eramango gaitu. Apartheidaren osteko Hegoafrika asaldatu eta irauliaren egoera, kasu, non jatorrizko biztanleek harrotasunez eta bortizkeriaz argi utzi nahi dieten inbasore zuriei eurak direla lurraren jabeak. Belaunaldi gazteenak (nekazari moduan bizimodua atera nahian dabilen protagonistaren alaba, adibidez) izango dira gurasoen *bekatuak* ordainduko dituztenak (bortxaketa). Aitaren zorra alabaren *sakrifizioaren* bidez kitatua izango da eta, era berean, aitaren bizimodu berriaren gogorak (animaliak sakrifikatzen dituen albitari

baten laguntzaile) alabaren zoritxarra arinduko du. Tartean, nahasturik, inkomunikazioa, gizakiok arazoei aurre egiteko berezkoa omen dugun kemena, animaliekiko kezka... Izan ere, liburu honen merito handienetakoa, gure ustez, gaiak lotzeko abilezia da. Irakurlea ispiluen labirinto batean barneratzen da, non pertsonaia bakoitzak aurkezten dituen arazok edo kezkek beste pertsonaien gaiak islatzen dizkiguten.

Ezer ez da alferrikakoa eleberri honetan. Estiloa ere zuzena da, zehatza («doia», Arana itzultzailearen hitzetan) eta, era berean, oso adierazgarria. Elkarrizketak eta isiluneak informazio iturri oso inportanteak dira pertsonaien izaera eta sentimenduak ezagutzeko. Eta narratzailearen ahotza, sinesgarria; arazoaren barne muintetik datorrena. (Bitxikeria bat: behin ere ez da argitzen pertsonaiak zuriak ala beltzak diren; irakurlea bera da morbosoki bakoitzaren azalaren kolorea igarri nahian dabilena, eta irakurlea da pertsonaia bakoitzaren jokaera arrazaren bidez azaldu nahi duela konturatzean bere buruz lotsatzen dena). Benetan gomendagarria.

Isabel Etxeberria Ramírez

Kalegats • Euskal Letren Agerkaria

Euskal Idazleen Elkarte

Zemoria, 25 • 20013 DONOSTIA • Tel.: 943 27.69.99 • Faxe: 943 27.72.88

GRIOT • Jon Arretxe • Elkar, 2004

Griot: Artisten kasta. Kantari, dantzari, musikari, hizlari eta antzeko zeregina izaten duten partaideak. Hau da Jon Arretxeren azken liburuari izenburua ematen dion hitza. Afrika beltzera, Burkina Fasora hain zuzen, egin du Jon Arre-

txek azkeneko bidaia, honen berri ematen digu Cristina Fernandez irudiez lagundutako bidaia-kronika liburu honetan.

Irakurtzen hasi eta utzi ezin duzun liburu horietakoa da, herriz herri eta lagun ezberdinen bizimodua, izatea, sentimenduan abiapuntutzat hartuta irekitzen du Arretxek gure begietara Burkina Faso. Herrialde baten bizimoduaren kronika, ezer gutxi izan arren irribarrea aurpegitik kentzen ez duten hainbat lagun ezagutzeko aukera ematen digu. Herrialde ez garatu eta garatuaren arteko zubia islatzen da liburuan, afrikatutako europar baten bidez besteak beste. Haien bizi-poza, lasaita-

sun, aberastasuna helarazten digute Burkina Fasoko lagunak, liburu ira-kurtzen dugun bitartean behintzat, gure izatea xamurragoa bihurtuz.

Ez dugu liburuan bidaiaren xehetasun handirik aurkituko, xehetasunak bere bidera ateratzen diren pertsonengan aurkituko ditugu, Aisha, Cisse, Sadou, Yasia, Axel, Tugandarrak..., hauek dira Afrika beltzaren ikuspegi gizatiar hori erakusteko arduratuko direnak.

Burkina Faso ezagutzeko modu ezberdin eta atsegina, azken finean.

Maidar Sukunza

BELARRAREN AHOA

Harkaitz Cano • Alberdania, 2004

Belarraren ahoa edo irudimenaren mintzoa

Bitxia da *Belarraren ahoaren* abiapuntua; Adolf Hitler, Europa mendean hartu ondoren, itsaso zabala zeharkatuz doa Manhattanen jabe egitera, Charles Chaplin preso harturik. Ibilbide bera egin zuen Olivier Legrand-ek, 1886an Frantziatik New Yorkera Askatasun Anderea garraiatzen zuen itsasontzi bateko sotoan, polizoi. Ezin esan abiapuntua behintzat bitxia ez denik.

Munduak geruzatan eraikitzen direla irakur daiteke Harkaitz Canoren liburu berrian, gauzak gauzen barruan eta mundu txikiak mundu handiagoen baitan harilkatzen direla. Horixe bera da *Belarraren ahoan* eskaintzen dena, irudimena eta ironia oinarri dituen mundu txiki eta geruza berezi bat.

Irudimen eta ironia dosi handia behar baita Adolf Hitlerri *gizon txikia*

deitzeko; edota Charles Chaplin gupidagabe torturatu eta zine mutuko komediantea egoera negargarri batean kokatzeko, edota Askatasun Anderearen koroa polizoi baten sehaska eta aldi berean kaiola bilakatzeko... Izan ere, hitzak baltsamo balira bezala erabiltzen ditu hainbat pasartetan Canok, beste zenbaitetan hitz horien atzean irakurlea aztoratuko duten labankadak ezkutatu diren arren.

Eta hitzak indartzeko irudiez baliatzen da idazlea, hitzez eraikitako irudiez. Benetako irudi eta keinu poetikoak aurkitu daitezke *Belarraren ahoa* liburuan; idazmakinak, etxeorrazak, eskuizkribuak... mundu eta geruza txikiaren protagonista bilakatzen dira. Adibide bat aipatzearen, tortura gelako idazmakinaren eszena dugu, hitz guztiak bere baitan izanik ere mutu di-

“Hainbat aldi bereko xendra daude, eta irudimenarekin baino ezin ditugu denak eskuaretu...”

rauen idazmakinarena hain zuzen.

Jolasa du ardatz Canoren liburuak, esan bezala irudimena eta ironia baititu oinarri *Belarraren ahoak*. Liburuko sarreran esaten den bezala, beti baitaude bi film (edo bi liburu); idazten dena eta bidean gelditzen dena. Bigarrena izaten omen da onena, ia beti. Eta letra larriz idazten den Historiako gertakariekin ere berdin gertatzen omen da: *hainbat aldi bereko xendra daude, eta irudimenarekin baino ezin ditugu denak eskuaretu...* Irudimena eta ironiarekin mundu eta geruza txikiak sortuz agian.

Mikel Aierbe

KARIDADEKO BENTA

Gaztelupeko Hotsak, 2004

Soraluzeko “Gaztelupeko Hotsak” diske-txearen eskutik *Karidadeko Benta* bigarren diskoa eman du argitara 2004 urtearen bukaeran.

Zumaiarrez ia erabat osaturik den talde honek —soraluzetar bat ere bada tartean— lehenengo diskoarekin hasitako esperimentazio bideari jarraipena eman dio, munduko musika estilo ezberdinak plazaratuz, eta elkarrekin nahastuz.

Letrei dagokienez, euskaraz dira, eta batzuk bertsoen neurri eta eratik hurbil dauden arren, beste batzuk libreagoak dira. Gehienak Jon Maiarenak dira; Maialen Lujanbiok eta Amurizak kantu baten parte hartu dute, eta hor da Xenpelarren “*la guriak egin du*” eza-guna guregandik hurbilago doinu batez abestua, eta lehenengo diskan “*Karidadeko Benta*” kantua musika marokoarrez entzuteak sortzen zigun efektua berritzen duena.

Musikari dagokionez, Jon Mantzisorrek konposatu ditu kantu gehienak. Badira herrikoiak diren doinu batzuk, eta Imanol Manterolaren bat. Musika tresna ezberdin asko erabiltzen dituzte, eta estiloak ere anitzak dira.

Hamairu kanta eskaintzen dizkigu diska honek. “*Heldu gerritik*” esanez hasten zaizkigu. Bakoitzak

egin behar duena egiteko kantua, aukerez baliatu beharra dagoela, hori gure esku dela eta ausartak izateko, azken finean, eskatuz.

Bertso neurrian egindako zenbait kanta jasotzen dira. *Pedro senen Ismaelen pasodoblea* kanta hamarrekotxia da. Pasodoble espainiarren musika erabiltzen du, eta kanpotik Zumarragara etorritako kantari baten bizimoduaz ari da, emigrazioaren gaia ikutuz.

Desastre haundiak abestiari dagokionez, hau ere bertso tankerako kantua da. Asia inguruko doinuak izan daitezkeenez hasten da, eta New Yorken Dorre Bikien aurka egindako erasoaz ari da lehen ahapaldian. Bigarrenean berriz, Iraken pairatutako egoeraz ari da, eta bertatik ondorio gisa atera daiteke, munduan badirela beste mila oinaze New Yorkekoaz gain, ez dutenak harek izandako oihartzunik izaten.

Moby dicken irla ere, hauen artean sartuko nuke. Jon Maiak, Amurizak eta Maialen Lujanbiok abesten dute, Menorkako doinu herrikoi bati jarraituz. Irla bati buruz ari dira. Zein lurralderi buruz ari ote dira?

Bertso formari dagokionez, azken abestia daukagu adierazle argia. Xenpelarren “*la guriak egin du*” bertso ezagunen hiru ahapaldiz osatzen da, gaur egungo erritmoz eta bertsoekin

Amore Amore

zerikusi handirik ez duen doinu ezagun batez abesten dituztelarik.

Beste bloke batean, nolabait sailkatzearen, maitasunari buruzko kantuak izango genituzke. Izan ere, *Amorek* ematen dio izenburua diskoari. Maitasun kantu bat da, bila eta bila, eta aurkitzen ez den maitasunari abestutako kanta. “*Amore amore/ez egon arren mapa munditan/ez behintzat nirean/amore amore/ez dut sekula emango amore*”.

Gure negua, doinu lasaikoa, maitasun kantu bat da, negua-udaberria, tristura-paregura eta bestelako hitzen kontrastea bilatuz, nolabaiteko melankolia dario.

Basoko Blusa abestia gauean basotik datorren maitaleaz, eta gaua igaro ondoren, goizean doanaz ari da. Kopletan erabiltzen den eran burututako hiru ahapaldiz osatutako abestia da, beraz, honek ere bertsoen jatorrizko forma gordeko luke.

Lehenengo munduaren akabera lehenengo erako hainbat gauzaren amaieraz ari da, eta horri kontrajartzen dio, gure betikotasunean inguruan dugun guztia mantentzeko gogoia, batez ere, betiko, alboan nahi izaten dugun harena. Musika nahasketak ere ageri dira kantu honetan, flamenkoaren antzeko doinu batzuk sartuz.

Kokolo kokolo, sehaska kanta bat da, oso modu goxoan egina, Aran Santamariaren ahots finez atondua, eta maitasunez abestua, haur txikiari zaionaz, alegia.

Gelditzen diren hiru abestiak ez nituzke maitasun abesti gisa sailkatuko, ezta bertso gisa ere.

Libre kanta, izenburuak dioen moduan, askatasunaz ari da. Aran Santamaria da abeslaria, eta doinu lasaiaz, libre den norbanako batez ari da. “*Sabelean zuen txori erraria betirako joan delako*” libre sentitzen denaz, alegia.

Animalia liluragarria kantuan berriz, musika eta efektu bereziz jantzirik, igande goiz baten nahikoa zarpail jaikitzen den hiritar baten istorioa kontatzen du; azkenean amarenera bazkaltzera joan eta “ama, gaur igandea da”, esateko.

Azkenik *jai alai*, pilotari baten inguruko abestia da, egun batean galtzen duen txapeldunari buruzkoa, hain zuzen.

Hauetatik guztietatik, asko dira aipa daitezkeenak.

Amore abestiaz gain, nik *Heldu gerritik* aukeratuko nuke, letrak daukan indarrragatik, *Moby dicken irla*, eta baita *la Guriak egin du* ere. Azken hau bertso bilduma zaharra eta ezaguna den arren, musikak indar berezi bat ematen diola iruditzen baitzait.

Bertsoa eta doinu ezberdinak nahasten diren disko honetan, bertsoa munduari begira jartzen dute, eta mundua bertsoari begira, gure euskal kulturaren mundu-

tartasuna aldarrikatuz, kulturak azken finean ez baitauka mugarik. Disko sakona da, eta oso atsegina, bai hitzen esanahiaren aldetik, bai musikaren kalitatea eta aniztasunaren aldetik ere.

Dagoeneko ari dira zuzeneko emanaldiak ematen. Aurrekoetan bezala, “queimada” gozoak egiten jarraituko dutela espero dut, “Conxuro”-a galego zuzenean aldarrikatuz. Izan ere, diskoak hausnarketarako ematen duen paradak, ez

baitu ordezkatzeko zuzenean bizi daitezkeen gozatua.

Ez nuke iruzkin hau bukatu nahi, diskoan ageri diren argazkiak egin zituen Joseba Olalde gogoan izan gabe, izan ere joan den abuztuan ezustean betiko utzi baikintuen. Ziur naiz, Karidadeko Bentaren kantuek askori sortzen diguten barne gozamen hori ere bizi izango duela dagoen, lekuan dagoela.

Mikel Santiago Arizaga

NIRE ANAIAREN KOTXEKO ARGIAK

Txuma Murugarren • Gaztelupeko Hotsak

Txuma mundu propio finkotu bat duen artista horietariko bat da. Nahi dut esan bere lanean igarri egiten zaiola. Batzuentzat arazo bat izan-go da, Txumaren kantuek ez bait diote gauza handirik esan-go mundu propio hori atsegin ez badute. Aspertu egingo dira. Alderantziz, estetika hori gustoko baduzu eta erreferentziak ezagutzen badituzu, izugarri gozatuko duzu bere diskoekin. Bere bakarkako lana hasi zuenetik sofistikatzen joan da bere kantuak atontzeko era. Azken hau niri gehien gustatu zaidan diskoa da. Raymond Carverren pertsonaien antzeko obsesioak ageri dira hemen: bere burua deslekuan eta desorduan aurkitzen dituztenak, deslari txakurrak balira bezela gaueko ordu txikietan taberna zuloetan galdu-ta; edo euren apartamentuetan transistore merkeetan irrati programa bitxiak entzuten dituztenak, ardo botila eta bezperako ogia mahai gainean,

gauzak ea noiz okertu ziren asmatu ezinik. Galtzaileak, neurri handi batean. Dekadentzia eta nostalgia agertzen dira, eta malditismoa ere bai. Azkeneko partea diskoari

igarri zaio halako optimismo bat. Txumaren ahotsean umore beltza eta satira nahastu egiten dira inozentziarekin, neurri berean maitakor eta maltzur. Niri kantu batzuetan gehiegi etorri zait burura Tom Waits, baina esperimazioaren bidean lurralde berriak aztertzerakoan zabaldu egiten da ikusmira musikala, eta diskoa osotasunean hartuta, esan daiteke, Txumak bete betean asmatu duela soinu atmosfera aberats bat sortzen. Doinu elektronikoak ez dira hotzak, bizitzaren taupada molde futuristan transmititzen dute. Tarteka, Txumak ohi dituen baladak kantatzen ditu soul ikutuekin.

Markos Untzeta

• PATXI LÓPEZ DE TEJADA FLORES XV. ERNESTINA DE CHAMPOURCIN POESIA SARIA

Pasa den abenduan Patxi López de Tejada Flores Idazle Eskolako ikasleak Arabako Foru Aldundiak antolatutako XV. Ernestina de Champourcin poesia saria jaso zuen *Materiaren egitura* bere lanarengatik. Epaimahaia Jorge Gonzálezek, Karmelo Caballero, Iñaki Aldekoak eta Felipe Juaristik osatu zuten. *Materiaren egitura* ehun poema biltzen dituen olerki-sorta da, eta materiaren dinamika eta poetika du gai nagusi, fisikaren munduari begirada liriko bat ematen diolarik. Sarien banaketa Gasteizen ospatu zen abenduaren 27an, Arte Ederretako Museoan, eta liburua Arabako Foru Aldundi berak argitaratuko du urte bukaerarako.

• JUAN LUIS MUGERZA-ren liburuez irakurri duguna •

LEHENENGO ALDIZ Maite duzun pertsonarekin maitasuna egitea ederra da benetan, eta horixe bera azaltzen digu ipuin errealista honek. Juan Luis Mugertza “lehen aldia” deskribatzen digu: mutilaren zalantzak, beldurrak...

Desclée argitaletxeak hamalau urtetik aurrerako irakurleentzat kaleratzen duen *Ipotxak eta erraldoiak* saillean agertzen zaigu altxor txiki hau. Oraindik ere gure gizartean pil-pilean dauden aurreritziak direla eta, ez da beti erraza izaten sexuaren gaia erabiltzea, are gutxiago gazteei zuzendutako liburu bat denean. Juan Luis Mugertzak modu freskoan egin du ordea, eta belaualdi berrientzako gida-liburua izan daiteke “Lehenengo aldiz” hau. *Iñaki Mendizabal. (Deia).*

ARUMA, URREZKO OIHANEAN Juan Luis Mugertza-ren liburua da. Bera da, aldi berean, kontakizunaren protagonistak. Istorioa, Venezuelako hiri zaratatsuetatik urrun, Amazonian dagoen Coromoto izeneko herrixka

batean gauzatez da. Bertan, espirituengan sinesten duen eta handinakeriak ezagutzen ez duen leinu bat bizi da: yanomamiarena. Itxuraz atsengingarri eta arina den nobela honek *Aruma, urrezko oihanean* gogoetarako aukera handia emango digu, eta, bide batez, Amazoniako oihanean egindako bidaia gozatzeko. *Xabier Etxaniz. (CLIJ, 200-XII).*

ASTOARI KONFITURAK liburuan hiri handiak eta herri txikiak elkarren topo egingo dute. Kontrastea isladaturik suertatzen da eguneroko ekintza orotan: erritimoa, hizkera, kultur maila... Horrez gain, egileak kontsumo gizartearen alperrikako jokoera helarazten digu gogor zein ironiaz kritikatuaz merkatuko azken markak eskuratzeko joera hiritarra. Laburbilduz esan genezake Juan Luis Mugertzak modernitatea eta tradizioa lapiko berean nahastu egiten dituela, bata bestetik zein neurritaraino urrunten den adieraziz. *(Gara).*

- ▶ **AIERTZA, Maribel.** (Etxebarria-1962). Egun, Berriatuan bizi da eta herriko *Urepel* aldizkariaren koordinatzailea da. Idazle Eskolako bigarren mailan ikasle da. Zenbait sari jaso ditu: *Lehen Narrazio Lehiaketa* (Gernika-1984), *Antzerki Laburren sariketa* (Ondarroa-1984), *Txomin Agirre kontakizun lehiaketa* (Ondarroa-1990), *III. Eusebio Erkiaga ipuin sariketa* (Lekeitio-1990). Sariketetako argitalpenetatik at, bi egileren arteko liburu bat dauka argitaratua: "*Lertxundi, euskaradun arte unibertatsala*", 1989an Argitalpen Hoberenaren Euskadi saria jaso zuena.
- ▶ **ALEMAN, Beatriz.** Etxalekukoa naiz (Nafarroa) eta Astigarragan bizi naiz. Fisiketan lizentziatua naiz eta Zientzien doktore (materialetan hain zuzen). Gaur egun institutotan, bigarren hezkuntzan, ordezkapenak egiten aritzen naiz.
- ▶ **APAOLAZA ESTENSORO, Juan Mari.** Egunkarietako eskutitzen atalean zenbait gaietaz haritu da. *Goierritarra* hamabostekarian, ingurumenari buruz artikulua egin du. Zegamako Udalaren beka baten bidez, artzaintzaren ikerketa lana idatzi du. Udalerrien iraunkortasuna lantzen duen enpresaren barne, zenbat prentsa ohar prestatzen ditu.
- ▶ **ARANBARRI ARIZTONDO, Garbiñe.** 1974, Ondarroa. Idazle eskolako lehen mailan. Interpretaritz eta Itzulpengintzan lizentziatua Granadan. Atzerrian, zerbaiten bila, urte mordo bat ibili ondoren, berriz ere sus-traietara bueltatu da, zerbait hori etxean aurkitzeko asmoz.
- ▶ **ARANGUREN, Josune.** (1979, Zumarraga). 18 urterekin Urruzuno saria jaso zuen eta uda hartan bertan motxila hartu eta Bilbora joan zen Zuzenbidea eta Ekonomia ikastera. Egun, Idazle Eskolan 2.urteko ikaslea da.
- ▶ **AURREKOETXEA, Arantza.** Bilbo, 1965. Euskal Filologian lizentziatua. Euskara irakaslea. Idazle Eskolan 2. ikasturtea.
- ▶ **AZKARGORTA, RUIZ DE EGINO, Laida.** Lazkao-tarra da. Zuzenbide Ekonomikoa ikasi zuen. Bigarren urtea du Idazle Eskolan.
- ▶ **AYERBE SUDUPE, MIKEL.** (Azpeitia, 1980). Literatur-teoria eta literatur konparatua lizentziatua. Egun Euskal Filologia ikasketak amaitzen. Matraka gazte gehigarri zutabeak idazteaz gain, Azpeitiko Literaturza aldizkarian ere parte hartzen du.
- ▶ **ETXANIZ, Garbiñe.** 1977, Beasain. Itzulpengintza eta interpretazioan lizentziaduna. Egun itzulpen lanetan dabil Eskura itzulpen-zerbitzuan. Cortazarren zale sutua Jon Alonsori esker.
- ▶ **ETXEBERRIA AIERDI, Garikoitz.** Donostian jaioa eta Donostian bizi. Zuzenbidean lizentziatua. Egun, Aholkularitza batean lanean.
- ▶ **ETXEBERRIA RAMÍREZ, Isabel.** (Donostia, 1975). Euskal Filologia ikasketak egina. Hainbat lanetan ibili eta gero, argialetxe batean dihardu gaur egun. Mugalari gehigarriko kolaboratzailea da.
- ▶ **GALARRAGA LOPETEGI, Aritz.** Hondarribiarra. 1980an jaioa. Euskara irakaslea Irungo AEKn. UPV / EHUn Arte Ederrak egina. Bertan ikasi zuen gauza bakarra Arte Ederrak ez zeudela beretzat eginak. Eta orain idatzi nahian dabil, nahiz eta plagioak erabili poemak sortzerako orduan.
- ▶ **GARAITA ARZA, Araitz.** Durangon jaio zen 1978-an. Historia ikasi zuen Gasteizen eta Bergarako Idazle Eskolako ikaslea da.
- ▶ **GARATE, Katixa.** (Errenteria, 1976). Kazetaria ofizioz eta ikastaroak egin zalea afizioz, kultura eta hizkuntzei lotuta gehienetan. Pasaiako antzerki tailerreko kidea da. Guy Foissy eta Alfonso Sastren antzezlan bana ditu itzulita euskarara. Istorioak idazteko gai izan nahi luke.
- ▶ **IRIONDO EGUREN, Asier.** Nortasun agiri espainiarren arabera 1973ko maiatzaren 23an jaio zen. Familia-liburuaren arabera, berriz, maiatzaren 22an. Baina, berez, bere jaiotza-eguna 2003ko urriaren 17an izan zen, Idazle Eskolako lehenengo eskolan hain zuzen ere. Gaur egun, urte eta erdi inguru ditu. Hala ere, daukan adinerako dezente mutil aurreratua da. Denbora labur honetan Arrasateko Eskola Politeknikoan sei suspentso atera ahal izateaz gain Euskal Filologia-karrera bukatu ahal izan du, Gasteizko AEKn euskara eskolak eman ditu eta, gaur egun, EMUN kooperatiban euskara teknikari lanak egiten ditu. Jaiotzen ikusi zuen medikuaren arabera ehun urtera ailegatuko omen da.

- ▶ **JAUREGI SUKIA, Izaskun.** Lazkao (1977). Kazetari-tzan lizentziatua. Nafarroako Unibertsitatean. Egun ARGIA astekariko erredakzioko kide da. Beste zenbait komunikabidetan ere kolaboratu izan du. Urteetan ibili da literatur tailerretan idazketa lantzen Idazle Eskolara iritsi arte.
- ▶ **LAZKANO IBARBIA, Edurne.** Azpeitian jaio zen 1968an eta bertan bizi da harrezkero. Gasteizen egin zituen Euskal Filologiako ikasketak, eta itzultzaile lanetan ari da gaur egun Aztiri itzulpen enpresan. Irakurtzeko zaletasunak bultzatuta eman zuen izena Bergarako Idazle Eskolan, idazte kontuetan berria bada ere.
- ▶ **LOPETEGI SENPERENA, Antoni.** Lezo (1967). EHU-n Filologia Klasikoan lizentziatua da. Egun, Hernanin bizi da eta Zubiri-Manteo Institutuan irakasle da.
- ▶ **LÓPEZ DE TEJADA FLORES, Patxi.** (Donostia, 1970) Zuzenbide eta Filosofia ikasketak egin zituen, eta abokatua da lanbidez.
- ▶ **MUGERTZA UNANUE, Juan Luis.** Elgoibartarra jaiotzez; egun, Berangon bizi da. Euskal Filologian lizentziatua eta bigarren hezkuntzako irakaslea da. Honako liburuak argitaratu ditu: *"Lehenengo aldiz"*, *"Aruma, urrezkop oihanean"*, *"Asrtoari konfiturak"*. 2000. urtean, BBK-Egunkaria erreportaje leihaketa-aren hirugarren saria irabazi zuen.
- ▶ **ODRIOZOLA LACARRA, Ainhoa.** Azpeitian jaioa, bertan bizi da gustora. Gizarte Hezitzailea, Donostian dihardu lanean harreraetxe batean. Azpeitiako Uzta-rria herri aldizkari-ko kolaboratzaile da.
- ▶ **SUKUNZA RUIZ, Maider.** Iruñea 1979, bertan jaioa eta momentuz bertan bizi da. Euskal Filologia ikasi zuen Gasteizen. Idazle Eskolan bigarren urtea du Administrazioa-Dibulgazioa espezialitatean. Itzultzailea Nafarroako Gazte Kontseiluan eta irakaslea da Iruñeko IKAn.
- ▶ **UNTZETA, Markos.** Eibarren jaioa, 1970. urtean. *Gaua basamortuan* izenburuarekin 2002an kaleratu zuen lehenengo lehenengo diskoa. Egun bigarrena grabatzen da-bil. Ondarroan bizi da.
- ▶ **URBIETA ARANZASTI, Arantza.** 1969an jaioa, Alegian. Egun Gaztelu herrixkan bizi da. Euskal Filologia ikasketak Gasteizen burutu zituen. Hitzekin jolastea gustuko txikitandik eta azkenik Idazle Eskolan animatu da, aurtengoa izanik bere lehen ikasturtea. Mendia du bere afizio nagusietariko bat. Hala, Euskal Mendi Federakundeak *"Pirenayca"* aldizkarian antolatutako mendi-artikulu lehiaketetan parte hartu izan du eta zenbait urtetan saritua izan da. Egunkaria itxi aurretiko *"Mendi Magalean"* ere kolaborazioak egin izan zituen. Hitz eta mendia nola-hala uztartuz idatzi du gaurko kontaketa hau.
- ▶ **SANTIAGO ARIZAGA, Mikel.** Soraluzen (Gipuzkoa) jaio zen, 1973ko irailaren 30ean. Zuzenbide Ekonomikoan lizentziatua da, eta egun Gasteizen dihardu lanean. Idazle Eskolako lehen mailako ikaslea da
- ▶ **ZALDUA ZABALUA, Iker** (Beasain 1979). Euskal Filologia. Irakaslea lanbidez. *Maiatz* literatura aldizkari-ko partaide. Idazle eskolako ikaslea.
- ▶ **ZIAURRIZ, Maider.** Urnietan jaioa. Euskal Filologiako lizentziaduna da. Gaur egun, Urnietako Udalean aritzen da itzultzaile, eta *Berría* egunkarian zuzentzaile.
- ▶ **ZUBIZARRETA URBIZU, Joseba.** Zegamarra naiz jaiotzez eta Telekomunikazio ingeniari-tza ikasi nuen Bartzelonan. Geroztik ingeniari bezala ari naiz lanean, eta hala beharko du loteria asmatu artean behintzat. Gaztetan idazlan sariren bat edo beste lortu nuen. Ordutik idatzi gabeko liburuz betea da nire bio-bibliografia.
- ▶ **ZUNZUNEGI GARMENDIA, Juan Mari.** Ordiziarra. Gaintzan bizi da. Biologian lizentziatua eta filosofiako ikasle. Kimetz literatur-lehiaketa saria jaso zuen 1996an. Bigarren urtea du Idazle Eskolan.

EZ GALDU GURE ARRASTOA!

Ale honen hondarretan hurrengoaren berri eman nahi dizuegu. IDAZLE ESKOLAKo idazleek elkarrekin ekin-dako bideari jarraipena eman nahi diogu. Horretarako ez dago idaztea, argitaratzea eta irakurtzea bezalakorik. Lotsak bota eta hainbat hegaztin bezala zero-ertzak zeharkatu nahi ditugu.

Irakurleok ere gurekin behar zaituztegu, noski... eta gure arrastorik gal ez dezazuen gisa honetara aurki gaitza-kezue:

► Larunbatero zeharkatu informazio-eskergaren mugak eta egin murgil MUGALARira.

2005eko urtarrilaz geroztik, IDAZLE ESKOLAKo ikasleek zita duten GARA egunkariaren literatur-gehigarrian, MUGALARIn. Bertan argitaratzen ditugu gure lanak, bere bidez jaso dezakete irakurle errearen oihartzuna, bertan osatzen da idazleen plaza berria. MUGALARik bere gain hartu du IDAZLE ESKOLAKoen lanei dagozkien irudiak egingo dituen marrazkilaria aurkitzea, Cristina Fernandez da. IDAZLE ESKOLAKo ikasle bakoitzak (nahi duenak) 5.000 karaktereko lan bat aurkezten du.

Larunbatero-larunbatero irakurle zain izaten dira IDAZLE ESKOLAKoak, MUGALARiko lerro artean. MUGALARIn argitaratu diren hainbat testu eranskinean txertatu dira.

► Bi hilabete behin ELET@N, IDAZLE ESKOLAKo boletina. www.asmoz.org/ieskola/boletina

ELET@n boletinak hainbat helburu osagarri ditu. Bi hilabetetik behin argitara ematen dela, *L. Luma berrien eleak* aldizkariaren osagarri beharrezkotzat jotzen dugu. IDAZLE ESKOLAKo web orrian ematen diren esteka eta informazioz gain, eskolekin osagarri izan daitezkeen beste esteka eta informazio iturri zein sareak ikasleen eskutan jartzea.

Bigarrenik, IDAZLE ESKOLAKo boletin hau nahi duen edonoren esku posta-elektroniko bidez jartzeko helburuarekin sortu da. Bide honetatik, gainera, IDAZLE ESKOLAKo ikasleen lanak ere zabalduko ditugu euskarri digitalean.

► Urtean bitan *L. Luma berrien eleak* aldizkaria.

2003-2004ko ikasturteko azken hiru hilabeteetako egin-kizun izan zen *L. Luma berrien eleak* aldizkarirako testuak prestatu eta aldizkaria argitaratzea. Proiektua bizkortzen ari da. Ez da ahaztu behar IDAZLE ESKOLAKo helburuetako bat idazle berriak ezagutaraztea ere badela. Erronka handi bat da, beraz, aldizkari hau, bai aurretik, beste aldizkari, sariketa-liburu, edo libururik argitaratu dituztenentzat baita sekula ezer argitaratu ez dutenenentzat ere.

2004-2005 ikasturterako, helburu garrantzizkoak finkatu dira *L. Luma berrien eleak* aldizkarirako:

- 1.- Idazkuntza-Kontseilua antolatzea eta bertan ikasleek parte hartzea
- 2.- Maiztasuna ematea (urtean bi edo hiru ale)

Helburu horiek bete dira. Dagoeneko 2004-2005eko lehen alerako lan guztiak bildu ditugu eta oporraldirako 3. alea prestatuko dugu.

L. Luma berrien eleak aldizkariaren lehen zenbakia agortua dago dagoeneko. Hala ere, nahi duenak jaso dezake telematikoki helbide honetara joz:

www.asmoz.org/ieskola/boletina/LBE_ERREBISTA

Zvāņotājam zvanīt?

Demokrācija, mīļība, Administratīvā iestāde,
terminoloģija...

ciuda-mudā

Šeit esat izvēlēties šīs
Ciuda-mudā,
kāpēc šeit esat izvēlēties
vāc pirms.

DOAN

IVAP

123456789

*F*txe berria egiten ari zaizkigu eta bertako lanak begiratzera noa. Ipomamua du izena, eta amets guztiak egia bihurtzen diren lekuan dago, Asteasun.

Lanean ari gara: Asteasuko Uddal, Gipuzkoako Foru Aldundia, Eusko Jaurfariiza.

**Badator Ipomamua,
ipuinaren euskarazko
parkea.**

Gipuzkoako Foru Aldundia
Gizarte eta Erakunde
Harremanetarako Departamentua